This script is a copy of "ShrIDurgAsaptashatI" by Swami Harshananda published by Sri Ramakrishna Ashrama, Mysore.

श्रीदुर्गासप्तशती

श्रीदुर्गासप्तशतीपारायणक्रमः

आचमन

प्राणायाम

सङ्कल्प

ॐ नमः परमात्मने, श्रीपुराणपुरुषोत्तमस्य श्रीविष्णोराज्ञया प्रवर्तमानस्य अद्य श्रीब्रह्मणो द्वितीयपरार्धे श्री श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे प्रथमचरणे जम्बूद्वीपे भारत वर्षे भरतखण्डे आर्यावर्तान्तर्गतब्रह्मावर्तैक देशे... पुण्यप्रदेशे ... नामसंवत्सरे ... अयने ... मासे .... पक्षे ... तिथौ .... वासरान्वितायां .... नक्षत्रे .... राशिस्थिते भास्करे अस्माकं सर्वेषां सहकुटुम्बानां क्षेमस्थैर्य विजय वीर्यायुरारोग्यैश्वर्याद्यभिवृद्ध्यर्थं समस्त मङ्गलावाप्त्यर्थं आदित्यादिनवग्रहदोषपीडापरिहारार्थं धर्मार्थकाममोक्षचतुर्विधपुण्यपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं च श्रीमहाकाली–महालक्ष्मी–महासरस्वती देवताप्रीत्यर्थं चण्डीसप्तशतीपाठाख्यं कर्म करिष्ये ; तदङ्गत्वेन कवच–अर्गला–कीलक–पठनं आद्यन्तयोरष्टोत्तरशतसङ्ख्यनवार्ण जपपूर्वकं क्रमेण रात्रिसूक्त–देवीसूक्त पठनं अन्ते रहस्यत्रयपठनं शापोद्धारादिकं च करिष्ये

दीपस्थापने

भो दीप देवीरूपस्त्वं कर्मसाक्षी ह्यविघ्नकृत् ।
यावत्कर्मसमाप्तिः स्यात् तावत्त्वं सुस्थिरो भव ॥

सरस्वती पूजे

ॐ नमः पिशाचनिकरङ्किनि त्रिशूलखड्गहस्ते सिंहारूढे एह्येहि, आगच्छ आगच्छ, इमां पूजां गृह्ण गृह्ण स्वाहा ।
श्रीसप्तशतीसरस्वत्यए नमः, आवाहयामि ॥
1

नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः ।
नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणताः स्म ताम् ॥

शापोद्धारमन्त्र जपः

ॐ ह्रीं क्लीं श्रीं क्रां क्रीं चण्डिके देवि शापानुग्रहं कुरु कुरु स्वाहा

कवचम्

अस्य श्रीचण्डीकवचस्य ब्रह्मा ऋषिः, अनुष्टुप् छन्दः, चामुण्डा देवता, अङ्गन्यासोक्तमातरो बीजम्, दिग्बन्धदेवतास्तत्त्वम्, श्रीजगदम्बाप्रीत्यर्थे सप्तशती पाठाङ्गकवचस्तोत्रजपे विनियोगः ॥ ॐ नमश्चण्डिकायै ॥

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥

ॐ यद्गुह्यं परमं लोके सर्वरक्षाकरं नृणाम् ।
यन्न कस्यचिदाख्यातं तन्मे ब्रूहि पितामह ॥ 1

॥ ब्रह्मोवाच ॥

अस्ति गुह्यतमं विप्र सर्वभूतोपकारकम् ।
देव्यास्तु कवचं पुण्यं तच्छृणुष्व महामुने ॥ 2

प्रथमं शैलपुत्री च द्वितीयं ब्रह्मचारिणी ।
तृतीयं चन्द्रघण्टेति कूष्माण्डेति चतुर्थकम् ॥ 3

पञ्चमं स्कन्दमातेति षष्ठं कात्यायनीति च ।
सप्तमं कालरात्रिश्च महागौरीति चाष्टमम् ॥ 4

नवमं सिद्धिदात्री च नवदुर्गाः प्रकीर्तिताः ।
उक्तान्येतानि नामानि ब्रह्मणैव महात्मना ॥ 5

अग्निना दह्यमानस्तु शत्रुमध्ये गतो रणे ।
विषमे दुर्गमे चैव भयार्ताश्शरणं गताः ॥ 6

न तेषां जायते किञ्चिदशुभं रणसङ्कटे ।
नापदं तस्य पश्यामि शोकदुःखभयं न हि ॥ 7

यैस्तु भक्त्या स्मृता नूनं तेषां वृद्धिः प्रजायते ।
ये त्वां स्मरन्ति देवेशी रक्षसे तान्न संशयः ॥ 8

प्रेतसंस्था तु चामुण्डा वाराही महिषासना ।
ऐन्द्री गजसमारूढा वैष्णवी गरुडासना ॥ 9

माहेश्वरी वृषारूढा क्ॐआरी शिखिवाहना ।
लक्ष्मीः पद्मासना देवी पद्महस्ता हरिप्रिया ॥ 10

श्वेतरूपधरा देवी ईश्वरी वृषवाहना ।
ब्राह्मी हंससमारूढा सर्वाभरणभूषिता ॥ 11

इत्येता मातरस्सर्वाः सर्वयोगसमन्विताः ।
नानाऽऽभरणशोभाढ्या नानारत्नोपशोभिताः ।
दृश्यन्ते रथमारूढा देव्यः क्रोधसमाकुलाः ॥ 12

शङ्खं चक्रं गदां शक्तिं हलं च मुसलायुधम् ।
खेटकं तोमरं चैव परशुं पाशमेव च ॥ 13

कुन्तायुधं त्रिशूलं च शार्ङ्गमायुधमुत्तमम् ।
दैत्यानां देहनाशाय भक्तानामभयाय च ।
धारयन्त्यायुधानीत्थं देवानां च हिताय वै ॥ 14

नमस्तेऽस्तु महारौद्रे महाघोरपराक्रमे ।
महाबले महोत्साहे महाभयविनाशिनि ।
त्राहि मां देवि दुष्प्रेक्ष्ये शत्रूणां भयवर्धिनि ॥ 15

प्राच्यां रक्षतु मामैन्द्री आग्नेय्यामग्निदेवता ।
दक्षिणेऽवतु वाराही नैरृत्यां खड्गधारिणी ॥ 16

प्रतीच्यां वारुणी रक्षेद्वायव्यां मृगवाहिनी ।
उदीच्यां पातु कौबेरी ईशान्यां शूलधारिणी ॥ 17

ऊर्ध्वं ब्रह्माणी मे रक्षेदधस्ताद्वैष्णवी तथा ।
एवं दश दिशो रक्षेच्चामुण्डा शववाहना ॥ 18

जया मे चाग्रतः पातु विजया पातु पृष्ठतः ।
अजिता वामपार्श्वे तु दक्षिणे चापराजिता ॥ 19

शिखामुद्योतिनी रक्षेदुमा मूर्ध्नि व्यवस्थिता ।
मालाधरी ललाटे च भ्रुवौ रक्षेद्यशस्विनी ॥ 20

त्रिनेत्रा च भ्रुवोर्मध्ये यमघण्टा च नासिके ।
शङ्खिनी चक्षुषोर्मध्ये श्रोत्रयोर्द्वारवासिनी ॥ 21

कपोलौ कालिका रक्षेत् कर्णमूले तु शाङ्करी ।
नासिकायां सुगन्धा च उत्तरोष्ठे च चर्चिका ॥ 22

अधरे चामृतकला जिह्वायां च सरस्वती ।
दन्तान् रक्षतु क्ॐआरी कण्ठदेशे तु चण्डिका ॥ 23

घण्टिकां चित्रघण्टा च महामाया च तालुके ।
कामाक्षी चिबुकं रक्षेद्वाचं मे सर्वमङ्गला ॥ 24

ग्रीवायां भद्रकाली च पृष्ठवंशे धनुर्धरी ।
नीलग्रीवा बहिःकण्ठे नलिकां नलकूबरी ॥ 25

स्कन्धयोः खङ्गिनी रक्षेद्बाहू मे वज्रधारिणी ।
हस्तयोर्दण्डिनी रक्षेदम्बिका चाङ्गुलीस्तथा ॥ 26

नखाञ्छूलेश्वरी रक्षेत् कुक्षौ रक्षेत्कुलेश्वरी ।
स्तनौ रक्षेन्महादेवी मनश्शोकविनाशिनी ॥ 27

हृदये ललितादेवी उदरे शूलधारिणी ।
नाभौ च कामिनी रक्षेद्गुह्यं गुह्येश्वरी तथा ॥ 28

पूतना कामिका मेढ्रं गुदे महिषवाहिनी ।

कट्यां भगवती रक्षेज्जानुनी विन्ध्यवासिनी ॥ 29

जङ्घे महाबला रक्षेत् सर्वकामप्रदायिनी ।
गुल्फयोर्नारसिंही च पादपृष्ठे तु तैजसी ॥ 30

पादाङ्गुलीषु श्री रक्षेत्पादाधस्तलवासिनी ।
नखान् दंष्ट्राकराली च केशांश्चैवोर्ध्वकेशिनी ॥ 31

रोमकूपेषु क्ॐआरी त्वचं वागीश्वरी तथा ।
रक्तमज्जावसामांसान्यस्थिमेदांसि पार्वती ॥ 32

अन्त्राणि कालरात्रिश्च पित्तं च मुकुटेश्वरी ।
पद्मावती पद्मकोशे कफे चूडामणिस्तथा ॥ 33

ज्वालामुखी नखज्वालामभेद्या सरसन्धिषु ।
शुक्रं ब्रह्माणी मे रक्षेच्छायां छत्रेश्वरि तथा ॥ 34

अहङ्कारं मनो बुद्धिं रक्ष मे धर्मचारिणी ।
प्राणापानौ तथा व्यानं समानोदानमेव च ॥ 35

वज्रहस्ता च मे रक्षेत् प्राणकल्पं च शोभना ।
रसे रूपे च गन्धे च शब्दे स्पर्शे च योगिनी ॥ 36

सत्त्वं रजस्तमश्चैव रक्षेन्नारायणी सदा ।
आयू रक्षतु वाराही धर्मं रक्षतु वैष्णवी ॥ 37

यशः कीर्तिं च लक्ष्मीं च धनं विद्यां च चक्रिणी ।
गोत्रमिन्द्राणी मे रक्षेत् पशून्मे रक्ष चण्डिके ॥ 38

पुत्रान् रक्षेन्महालक्ष्मीर्भार्यां रक्षतु भैरवी ।
पन्थानां सुपथा रक्षेन्मार्गं क्षेमकरी तथा ॥ 39

राजद्वारे महालक्ष्मीर्विजया सर्वतः स्थिता ॥ 40

रक्षाहीनं तु यत् स्थानं वर्जितं कवचेन तु ।
तत्सर्वं रक्ष मे देवी जयन्ती पापनाशिनी ॥ 41

पदमेकं न गच्छेत्तु यदिच्छेच्छुभमात्मनः ।
कवचेनावृतो नित्यं यत्र यत्रैव गच्छति ॥ 42

तत्र तत्रार्थलाभश्च विजयः सार्वकार्मिकः ।
यं यं चिन्तयते कामं तं तं प्राप्नोति निश्चितम् ॥ 43

परमैश्वर्यमतुलं प्राप्स्यते भूतले पुमान् ।
निर्भयो जायते मर्त्यः सङ्ग्रामेष्वपराजितः ॥ 44

त्रैलोक्ये तु भवेत्पूज्यः कवचेनावृतः पुमान् ।
इदं तु देव्याः कवचं देवानामपि दुर्लभम् ॥ 45

यः पठेत् प्रयतो नित्यं त्रिसन्ध्यं श्रद्धयाऽन्वितः ।
दैवीकला भवेत्तस्य तरिलोक्येष्वपराजितः ॥ 46

जीवेद्वर्षशतं साग्रमपमृत्युविवर्जितः ।
नश्यन्ति व्याधयस्सर्वे लूताविस्फोटकादयः ॥ 47

स्थावरं जङ्गमं चैव कृत्रिमं चापि यद्विषम् ।
अभिचाराणि सर्वाणि मन्त्रयन्त्राणि भूतले ॥ 48

भूचराः खेचराश्चैव जलजाश्चोपदेशिकाः ।
सहजाः कुलजा मालाः शाकिनी डाकिनी तथा ॥ 49

अन्तरिक्षचरा घोरा डाकिन्यश्च महाबलाः ।
ग्रहभूतापिशाचाश्च यक्षगन्धर्वराक्षसाः ॥ 50

ब्रह्मराक्षसवेतालाः कूष्माण्डा भैरवादयः ।
नश्यन्ति दर्शनात् तस्य कवचे हृदि संस्थिते ॥ 51

मानोन्नतिर्भवेद्राज्ञस्तेजोवृद्धिकरं परम् ।
यशसा वर्धते सोऽपि कीर्तिमण्डितभूतले ॥ 52

जपेत्सप्तशतीं चण्डीं कृत्वा तु कवचं पुरा ।
यावद्भूमण्डलं धत्ते सशैलवनकाननम् ॥ 53

तावत्तिष्ठति मेदिन्यां सन्ततिः पुत्रपौत्रिकी ।
देहान्ते परमं स्थानं यत्सुरैरपि दुर्लभम् ॥ 54

प्राप्नोति पुरुषो नित्यं महामायाप्रसादतः ।
लभते परमं रूपं शिवेन सह मोदते ॥ 55

॥ इति वाराहपुराणे हरिहरब्रह्म विरचितं देव्याः कवचम् ॥

अर्गलास्तोत्रम्

अस्य श्रीअर्गलास्तोत्रमन्त्रस्य विष्णुऋषिः, अनुष्टुप् छन्दः, श्रीमहालक्ष्मीर्देवता, श्री जगदम्बाप्रीतये सप्तशतीपाठङ्ग अर्गलास्तोत्र–जपे विनियोगः ॥

॥ ॐ नमश्चण्डिकायै ॥

मार्कण्डेय उवाच–

जयन्ती मङ्गला काली भद्रकाली कपालिनी ।
दुर्गा क्षमा शिवा धात्री स्वाहा स्वधा नमोऽस्तुते ॥ 1

मधुकैटभविद्राविविधातृवरदे नमः ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 2

महिषासुरनिर्नाशविधात्रि वरदे नमः ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 3

वन्दिताङ्घ्रियुगे देवि सर्वसौभाग्यदायिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 4

रक्तबीजवधे देवि चण्डमुण्डविनाशिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 5

अचिन्त्यरूपचरिते सर्वशत्रुविनाशिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 6

नतेभ्यस्सर्वदा भक्त्या चण्डिके दुरितापहे ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 7

स्तुवद्भ्यो भक्तिपूर्वां त्वां चण्डिके व्याधिनाशिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 8

चण्डिके सततं ये त्वामर्चयन्तीह भक्तितः ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 9

देहि सौभाग्यमारोग्यं देहि देवि परं सुखम् ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 10

विधेहि द्विषतां नाशं विधेहि बलमुच्चकैः ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 11

विधेहि देवि कल्याणं विधेहि परमां श्रियम् ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 12

विद्यावन्तं यशस्वन्तं लक्ष्मीवन्तं जनं कुरु ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 13

प्रचण्डदैत्यदर्पघ्ने चण्डिके प्रणताय मे ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 14

चतुर्भुजे चतुर्वक्त्रसंस्तुते परमेश्वरी ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 15

कृष्णेन संस्तुते देवि शश्वद्भक्त्या त्वमम्बिके ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 16

हिमाचलसुतानाथसंस्तुते परमेश्वरी ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 17

सुरासुरशिरोरत्न–निघृष्टचरणेऽम्बिके ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 18

इन्द्राणीपतिसद्भावपूजिते परमेश्वरी ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 19

देवि भक्तजनोद्दामदत्तानन्दोदयेऽम्बिके ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 20

पुत्रान् देहि धनं देहि सर्वकामांश्च देहि मे ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ 21

पत्नीं मनोरमां देहि मनोवृत्तानुसारिणीम् ।
तारिणीं दुर्गसंसारसागरस्य कुलोद्भवाम् ॥ 22

इदं स्तोत्रं पठित्वा तु महास्तोत्रं पठेन्नरः ।
स तु सप्तशतीसङ्ख्यावरमाप्नोति सम्पदाम् ॥ 23

॥ इति मार्कण्डेय पुराणे अर्गलास्तोत्रम् ॥

कीलकम्

अस्य श्रीकीलकमन्त्रस्य शिव ऋषिः, अनुष्टुप् छन्दः, श्रीमहासरस्वती देवता, श्रीजगदम्बाप्रीत्यर्थं सप्तशती–पाठङ्ग–कीलकस्तोत्रजपे विनियोगः ॥

॥ ॐ नमश्चण्डिकायै ॥

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥

विशुद्धज्ञानदेहाय त्रिवेदीदिव्यचक्षुषे ।
श्रेयःप्राप्तिनिमित्ताय नमः सोमार्धधारिणे ॥ 1

सर्वमेतद्विजानीयान्मन्त्राणामभिकीलकम् ।
सोऽपि क्षेमवाप्नोति सततं जाप्यतत्परः ॥ 2

सिद्ध्यन्त्युच्चाटनादीनि वस्तूनि सकलान्यपि ।
एतेन स्तुवतां देवीं स्तोत्रवृन्देन भक्तितः ॥ 3

न मन्त्रो नौषधं तत्र न किञ्चिदपि विद्यते ।
विना जाप्येन सिद्ध्येत सर्वमुच्चाटनादिकम् ॥ 4

समग्राण्यापि सिद्ध्यन्ति लोकशङ्कामिमां हरः ।
कृत्वा निमन्त्रयामास सर्वमेवमिदं शुभम् ॥ 5

स्तोत्रं वै चण्डिकायास्तु तच्च गुप्तं चकार सः ।
समाप्नोति सुपुण्येन तां यथावन्नियन्त्रणाम् ॥ 6

सोऽपि क्षेममवाप्नोति सर्वमेवं न संशयः ।
कृष्णायां वा चतुर्दश्यामष्टम्यां वा समाहितः ॥ 7

ददाति प्रतिगृह्णाति नान्यथैषा प्रसीदिति ।
इत्थं रूपेण कीलेन महादेवेन कीलितम् ॥ 8

यो निष्कीलां विधायैनां नित्यं जपति सुस्फुटम् ।
स सिद्धिः स गणः सोऽपि गन्धर्वो जायते नरः ॥ 9

न चैवाप्यटतस्तस्य भयं क्वापि हि जायते ।
नापमृत्युवशं याति मृतो मोक्षमवाप्नुयात् ॥ 10

ज्ञात्वा प्रारभ्य कुर्वीत ह्यकुर्वाणो विनश्यति ।
ततो ज्ञात्वैव सम्पन्नमिदं प्रारभ्यते बुधैः ॥ 11

सौभाग्यादि च यत्किञ्चिद्दृश्यते ललनाजने ।
तत्सर्वं तत्प्रसादेन तेन चाप्यमिदं शुभम् ॥ 12

शनैस्तु जप्यमानेऽस्मिंस्तोत्रे सम्पत्तिरुच्चकैः ।
भवत्येव समग्राऽपि ततः प्रारभ्यमेव तत् ॥ 13

ऐश्वर्यं यत्प्रसादेन सौभाग्यारोग्यसम्पदः ।
शत्रुहानिः परो मोक्षः स्तूयते सा न किं जनैः ॥ 14

॥ इति श्री भगवत्याः कीलकस्तोत्रं समाप्तम् ॥

नवार्णविधिः

(नवार्णमन्त्रः – ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे)

ॐ अस्य श्रीनवार्णमन्त्रस्य ब्रह्मविष्णुरुद्रा ऋषयः ।
गायत्र्युष्णिगनुष्टुप् छन्दांसि । श्रीमहाकाली–महालक्ष्मी–महासरस्वत्यो देवताः । ऐं बीजम् । ह्रीं शक्तिः । क्लीं कीलकम् । श्री महाकाली–महालक्ष्मी– महासरस्वती–प्रीत्यर्थं जपे विनियोगः ॥

ऋष्यादिन्यासः –

ब्रह्मविष्णुरुद्रऋषिभ्यो नमः (शिरसि) ।

गायत्र्युष्टिगनुष्टुप् छन्दोभ्यो नमः (मुखे) ।

महाकाली–महालक्ष्मी–महासरस्वती–देवताभ्यो नमः (हृदि) ।

ऐं बीजाय नमः (गुह्ये) ।

ह्रीं शक्तये नमः (पादयोः) ।

क्लीं कीलकाय नमः (नाभौ) ॥

करन्यासः – (पूर्वोक्त नवावर्णमन्त्रदिन्द करगळन्नु संशोधिसबेकु. अनन्तर –)

ॐ ऐं अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ।

ॐ ह्रीं तर्जनीभ्यां नमः ।

ॐ क्लीं मध्यमाभ्यां नमः ।

ॐ चामुण्डायै अनामिकाभ्यां नमः ।

ॐ विच्चे कनिष्ठिकाभ्याम् नमः ।

ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे करतल–करपृष्ठाभ्यां नमः ॥

हृदयादिन्यासः –

ॐ ऐं हृदयाय नमः ।

ॐ ह्रीं शिरसे स्वाहा ।

ॐ क्लीं शिखायै वषट् ।

ॐ चामुण्डायै कवचाय हुम् ।

ॐ विच्चे नेत्रत्रयाय वौषट् ।

ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे अस्त्राय फट् ॥

अक्षरन्यासः –

ॐ ऐं नमः (शिखायाम्) ।

ॐ ह्रीं नमः (दक्षिणनेत्रे) ।

ॐ क्लीं नमः (वामनेत्रे) ।

ॐ चां नमः (दक्षिणकर्णे) ।

ॐ मुं नमः (वामकर्णे) ।

ॐ डां नमः (दक्षिणनासपुटे) ।

ॐ यैं नमः (वामनपुटे) ।

ॐ विं नमः (मुखे) ।

ॐ च्चें नमः (गुह्ये) ॥

(ईग मूल नवार्णमन्त्रदिन्द एण्टुबारि व्यापकन्यासवन्नु माडबेकु)

दिङ्न्यासः –

ॐ ऐं प्राच्यै नमः ।

ॐ ऐं आग्नेय्यै नमः ।

ॐ ह्रीं दक्षिणायै नमः ।

ॐ ह्रीं नैऋत्यै नमः ।

ॐ क्लीं प्रतीच्च्यै नमः ।

ॐ क्लीं वायव्यै नमः ।

ॐ चामुण्डायै उदीच्च्यै नमः ।

ॐ चामुण्डायै ईशान्यै नमः ।

ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे ऊर्ध्वायै नमः ।

ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे भूम्यै नमः ॥

ध्यानम्

मातर्मे मधुकैटभोग्रमहिषप्राणापहारोद्यमे

हेलानिर्जितधूम्रलोचनवधे हे चण्डमुण्डार्दिनि ।

निश्शेषीकृतरक्तबीजदनुजे नित्ये निशुम्भापहे

शुम्भध्वंसिनि संहराशु दुरितं दुर्गे नमस्तेऽम्बिके ॥ 1

या देवी मधुकैटभप्रमथिनी या माहिषोन्मूलिनी
या धूम्रेक्षणचण्डमुण्डशमनी या रक्तबीजाशनी ।
या शुम्भादिनिशुम्भदैत्यदमनी या सिद्धलक्ष्मीः परा
सा चण्डी नवकोटिशक्तिसहिता मां पातु विश्वेश्वरी ॥ 2

जपः – (ईग न्वावर्णमन्त्रवन्नु १०८ बारि जपिसबेकु)

जपसमर्पणम्

गुह्यातिगुप्तगोप्त्री त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपम् ।
सिद्धिर्भवतु मे देवी त्वत्प्रसादान्महेश्वरि ॥

ऋग्वेदोक्तं रात्रिसूक्तम्

ॐ रात्रि व्यख्यदायती पुरुत्रा देव्यक्षभिः ।
विश्वा अधि श्रियोऽधित ॥ 1

ओर्वप्रा अमर्त्या निवतो देव्युद्वतः ।
ज्योतिषा बाधते तमः ॥ 2

निरु स्वसारमस्कृतोषसं देव्यायती ।
अपेदु हासते तमः ॥ 3

सा नो अद्य यस्या वयं नि ते यामन्नविक्ष्म हि ।
वृक्षे न वसतिं वयः ॥ 4

नि ग्रामासो अविक्षत नि पद्वन्तो नि पक्षिणः ।
नि श्येनासश्चिदर्थिनः ॥ 5

यावया वृक्यं वृकंयवयस्तेनमूर्म्ये ।
अथा नः सुतरा भव ॥ 6

उप मा पेपिशत्तमः कृष्णं व्यक्तमस्थित ।
उष ऋणेव यातय ॥ 7

उप ते गा इवाकरं वृणेष्ट दुहितर्दिवः ।
रात्रिस्तोमं न जिग्युषे ॥ 8

॥ इति ऋग्वेदोक्तं रात्रिसूक्तम् ॥

तन्त्रोक्तरात्रिसूक्तम्

विश्वेश्वरीं जगद्धात्रीं स्थितिहारकारिणीम् ।
निद्रां भगवतीं विष्णोरतुलां तेजसः प्रभुः ॥ 1

ब्रह्मोवाच

त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं वषट्कारः स्वरात्मिका ।

सुधा त्वमक्षरे नित्ये त्रिधामात्रात्मिका स्थिता ॥ 2

अर्धमात्रा स्थिता नित्या याऽनुच्चार्या विशेषतः ।
त्वमेव सन्ध्या सावित्री त्वं देवि जननी परा ॥ 3

त्वयैतद्धार्यते विश्वं त्वयैतत् सृज्यते जगत् ।
त्वयैतत् पाल्यते देवि त्वमत्स्यन्ते च सर्वदा ॥ 4

विसृष्टौ सृष्टिरूपा त्वं स्थितिरूपा च पालने ।
तथा संहृतिरूपाऽन्ते जगतोऽस्य जगन्मये ॥ 5

महाविद्या महामाया महामेधा महास्मृतिः ।
महामोहा च भवती महादेवी महेश्वरी ॥ 6

प्रकृतिस्त्वं च सर्वस्य गुणत्रयविभाविनी ।
कालरात्रिर्महारात्रिर्मोहरात्रिश्च दारुणा ॥ 7

त्वं श्रीस्त्वमीश्वरी त्वं ह्रीस्त्वं बुद्धिर्बोधलक्षणा ।
लज्जा पुष्टिस्तथा तुष्टिस्त्वं शान्तिः क्षान्तिरेव च ॥ 8

खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ।
शङ्खिनी चापिनी बाणभुशुण्डीपरिघायुधा ॥ 9

स्ॐया स्ॐयतराऽशेषस्ॐयेभ्यस्त्वतिसुन्दरी ।
परापराणां परमा त्वमेव परमेश्वरी ॥ 10

यच्च किञ्चित् क्वचिद्वस्तु सदसद्वाऽखिलात्मिके ।
तस्य सर्वस्य या शक्तिः सा त्वं किं स्तूयसे मया ॥ 11

यया त्वया जगत्स्रष्टा जगत्पात्यत्ति यो जगत् ।
सोऽपि निद्रावशं नीतः कस्त्वां स्तोतुमिहेश्वरः ॥ 12

विष्णुः शरीरग्रहणमहमीशान एव च ।
कारितास्तेयतोऽतस्त्वं कः स्तोतुं शक्तिमान् भवेत् ॥ 13

सा त्वमित्थं प्रभावैः स्वैरुदारैर्देवि संस्तुता ।
मोहयैतौ दुराधर्षावसुरौ मधुकैटभौ ॥ 14

प्रबोधं च जगत्स्वामी नीयतामुच्युतो लघु ॥ 15

बोधश्च क्रियतामस्य हन्तुमेतौ महासुरौ ॥ 16

चरित्रत्रयन्यासाः

प्रथममधमोत्तमचरित्राणां ब्रह्मविष्णुरुद्रा ऋषयः ।
श्रीमहाकाली–महालक्ष्मी–महासरस्वत्यो देवताः । गायत्र्युष्टिगनुष्टुप् छन्दांसि । नन्दा–शाङ्करभरी–भीमाः शक्तयः । रक्त दन्तिका–दुर्गा–भ्रामर्यो बीजानि । अग्निवायु सूर्यास्तत्त्वानि । ऋग्यजुस्सामवेदा ध्यानानि । सकलकामना सिद्धये श्रीमहाकाली–महालक्ष्मी–महासरस्वती–देवता–प्रीत्यर्थं जपे विनियोगः ॥

करन्यासः –

खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ।
शङ्खिनी चापिनी बाणभुशुण्डीपरिघायुधा ॥
अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ॥

शूलेन पाहि नो देवि पाहि खड्गेन चाम्बिके ।
घण्टास्वनेन नः पाहि चापज्यानिस्स्वनेन च ॥
तर्जनीभ्यां नमः ॥

प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च चण्डिके रक्ष दक्षिणे ।
भ्रामणेनात्मशूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरी ॥
मध्यमाभ्यां नमः ॥

स्ॐयानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये विचरन्ति ते ।
यानि चात्यन्तघोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥
अनामिकाभ्यां नमः ॥

खड्गशूलगदादीनि यानि चास्त्राणि तेऽम्बिके ।
करपल्लवसङ्गीनि तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥
कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥

सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते ।
भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोऽस्तुते ॥
करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥

हृदयादिन्यासः –

खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ।
शङ्खिनी चापिनी बाणभुशुण्डीपरिघायुधा ॥
हृदयाय नमः ॥

शूलेन पाहि नो देवि पाहि खड्गेन चाम्बिके ।
घण्टास्वनेन नः पाहि चापज्यानिस्स्वनेन च ॥
शिरसे स्वाहा ॥

प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च चण्डिके रक्ष दक्षिणे ।
भ्रामणेनात्मशूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरी ॥
शिखायै वषट् ॥

स्ॐयानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये विचरन्ति ते ।
यानि चात्यन्तघोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥
कवचाय हुम् ॥

खड्गशूलगदादीनि यानि चास्त्राणि तेऽम्बिके ।
करपल्लवसङ्गीनि तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥
नेत्रत्रयाय वौषट् ॥

सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते ।
भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोऽस्तुते ॥
अस्त्राय फट् ॥

ध्यानम्

विद्युद्दामसमप्रभां मृगपतिस्कन्धस्थितां भीषणां
कन्याभिः करवालखेटविलसद्–हस्ताभिरासेविताम् ।
हस्तैश्चक्रगदासिखेटविशिखांश्चापं गुणं तर्जनीं
बिभ्राणामनलात्मिकां शशिधरां दुर्गां त्रिनेत्रां भजे ॥

श्रीदुर्गासप्तशती

अथ प्रथमचरित्रम्

प्रथमचरित्रस्य ब्रह्मा ऋषिः । महाकाली देवता । गायत्री छन्दः । नन्दा शक्तिः । रक्तदन्तिका बीजम् । अग्नि–स्तत्त्वम् । ऋग्वेदः स्वरूपम् । श्रीमहाकालीप्रीत्यर्थं प्रथमचरित्रजपे विनियोगः ॥

महाकालीध्यानम्

ॐ खड्गं चक्रगदेषुचापपरिघान् शूलं भुशुण्डीं शिरः शङ्खं सन्दधतीं करैस्त्रिनयनां सर्वाङ्गभूषाऽऽवृताम् । यां हन्तुं मधुकैटभौ जलजभूस्तुष्टाव सुप्ते हरौ नीलाश्मद्युतिमास्यपाददशकां सेवे महाकालिकाम् ॥

प्रथमोऽध्यायः

मधु–कैटभ–वधे

ॐ ऐं मार्कण्डेय उवाचा ॥ 1

सावर्णिस्सूर्यतनयो यो मनुः कथ्यतेऽष्टमः ।
निशामय तदुत्पत्तिं विस्तराद्गदतो मम ॥ 2

महामायाऽनुभावेन यथा मन्वन्तराधिपः ।
स बभूव महाभागः सावर्णिस्तनयो रवेः ॥ 3

स्वारोचिषेऽन्तरे पूर्वं चैत्रवंशसमुद्भवः ।
सुरथो नाम राजाऽभूत् समस्ते क्षितिमण्डले ॥ 4

तस्य पालयतः सम्यक् प्रजाः पुत्रानिवौरसान् ।
बभूवुः शत्रवो भूपाः कोलाविध्वंसिनस्तदा ॥ 5

तस्य तैरभवद्युद्धमतिप्रबलदण्डिनः ।
न्यूनैरपि स तैर्युद्धे कोलाविध्वंसिभिर्जितः ॥ 6

ततः स्वपुरमायातो निजदेशाधिपोऽभवत् ।
आक्रान्तः स महाभागस्तैस्तदा प्रबलारिभिः ॥ 7

अमात्यैर्बलिभिर्दुष्टैर्दुर्बलस्य दुरात्मभिः ।
कोशो बलं चापहृतं तत्रापि स्वपुरे ततः ॥ 8

ततो मृगयाव्याजेन हृतस्वाम्यः स भूपतिः ।
एकाकी हयमारुह्य जगाम गहनं वनम् ॥ 9

स तत्राश्रममद्राक्षीद्द्विजवर्यस्य मेधसः ।
प्रशान्तश्वापदाकीर्णं मुनिशिष्योपशोभितम् ॥ 10

तस्थौ कञ्चित् स कालं च मुनिना तेन सत्कृतः ।
इतश्चेतश्च विचरंस्तस्मिन् मुनिवराश्रमे ॥ 11

सोऽचिन्तयात् तदा तत्र ममत्वाकृष्टमानसः ।
मत्पूर्वैःपालितं पूर्वं मया हीनं पुरं हि तत् ॥ 12

मद्भृत्यैस्तैरसद्वृत्तैर्धर्मतः पाल्यते न वा ॥ 13

न जाने स प्रधानो मे शूरो हस्ती सदामदः ।
मम वैरिवशं यातः कान् भोगानुपलप्स्यते ॥ 14

ये ममानुगता नित्यं प्रसादधनभोजनैः ।
अनुवृत्तिं ध्रुवं तेऽद्य कुर्वन्त्यन्यमहीभृताम् ॥ 15

असम्यग्व्ययशीलैस्तैः कुर्वद्भिः सततं व्ययम् ।
सञ्चितः सोऽतिदुःखेन क्षयं कोशो गमिष्यति ॥ 16

एतच्चान्यच्च सततं चिन्तयामास पार्थिवः ।
तत्र विप्राश्रमाभ्याशे वैश्यमेकं ददर्श सः ॥ 17

स पृष्टस्तेन कस्त्वं भो हेतुश्चागमनेऽत्र कः ।
सशोक इव कस्मात्त्वां दुर्मना इव लक्ष्यसे ॥ 18

इत्याकर्ण्य वचस्तस्य भूपतेः प्रणयोदितम् ।
प्त्रत्युवाच स तं वैश्यः प्रश्रयावनतो नृपम् ॥ 19

वैश्य उवाच ॥ 20

समाधिर्नाम वैश्योऽहमुत्पन्नो धनिनां कुले ।
पुत्रदारैर्निरस्तश्च धनलोभादसाधुभिः ॥ 21

विहीनश्च धनैर्दारैः पुत्रैरादायि मे धनम् ।
वनमभ्यागतो दुःखी निरस्तश्चाप्तबन्धुभिः ॥ 22

सोऽहं न वेद्मि पुत्राणां कुशलाकुलात्मिकाम् ।
प्रवृत्तिं स्वजनानां च दाराणां चात्र संस्थितः ॥ 23

किं नु तेषां गृहे क्षेमक्षेमं कि नु साम्प्रताम् ॥ 24

कथं ते किं नु सद्वृत्ता दुर्वृत्तां किं नु मे सुताः ॥
25

राजोवाच ॥ 26

यैर्निरस्तो भवांल्लुब्धैः पुत्रदारादिभिर्धनैः ॥ 27

तेषु किं भवतः स्नेहमनुबध्नाति मानसम् ॥ 28

वैश्य उवाच ॥ 29

एवमेतद्यथा पाह भवानस्मद्गतं वचः ।
किं करोमि न बध्नाति मम निष्ठुरतां मनः ॥ 30

यैः सन्त्यज्य पितृस्नेहं धनलुब्धैर्निराकृतः ।
पतिस्वजनहार्दं च हार्दि तेष्वेव मे मनः ॥ 31

किमेतन्नाभिजानामि जानन्नपि महामते ।
यत्प्रेमप्रवणं चित्तं विगुणेष्वपि बन्धुषु ॥ 32

तेषां कृते मे निश्श्वासो दौर्मनस्यं च जायते ॥ 33

करोमि किं यन्न मनस्तेष्वप्रितिषु निष्ठुरम् ॥ 34

मार्कण्डेय उवाच ॥ 35

ततस्तौ सहितौ विप्र तं मुनिं समुपस्थितौ ॥ 36

समाधिर्नाम वैश्योऽसौ स च पार्थिवसत्तमः ॥ 37

कृत्वा तु तौ यथान्यायं यथार्हं तेन संविदम् ।
उपविष्टौ कथाः काश्चिच्चक्रतुर्वैश्यपार्थिवौ ॥ 38

राजोवाच ॥ 39

भगवंस्त्वामहं प्रविष्टुमिच्छाम्येकं वदस्व तत् ॥ 40

दुःखाय यन्मे मनसः स्वचित्तायत्ततां विना ॥ 41

ममत्वं गतराज्यस्य राज्याङ्गेष्वखिलेष्वपि ।
जानतोऽपि यथाऽज्ञस्य किमेतन्मुनिसत्तम ॥ 42

अयं च निकृतः पुत्रैर्दारैर्भृत्यैस्तथोज्झितः ।
स्वजनेन च सन्त्यक्तस्तेषु हार्दी तथाऽप्यति ॥ 43

एवमेष यथाऽहं च द्वावप्यत्यन्तदुःखितौ ।
दृष्टदोषेऽपि विषये ममत्वाकृष्टमानसौ ॥ 44

तत्केनैतन्महाभाग यन्मोहो ज्ञानिनोरपि ।
ममास्य च भवत्येषा विवेकान्धस्य मूढता ॥ 45

ऋषिरुवाच ॥ 46

ज्ञानमस्ति समस्तस्य जन्तोर्विषयगोचरे ।
विषयाश्च महाभाग यान्ति चैवं पृथक् पृथक् ॥ 47

दिवान्धाः प्राणिनः केचिद्रात्रावन्धास्तथाऽपरे ।
केचिद्दिवा तथा रात्रौ प्राणिनस्तुल्यदृष्टयः ॥ 48

ज्ञानिनो मनुजाः सत्यं किन्तु ते न हि केवलम् ।
यतो हि ज्ञानिनः सर्वे पशुपक्षिमृगादयः ॥ 49

ज्ञानं च तन्मनुष्याणां यत्तेषां मृगपक्षिणाम् ।
मनुष्याणां च यत्तेषां तुल्यमन्यत्तथोभयोः ॥ 50

ज्ञानेऽपि सति पश्यैतान् पतङ्गाञ्छावचञ्चुषु ।
कणमोक्षादृतान् मोहात् पीड्यमानानपि क्षुधा ॥ 51

मानुषा मनुजव्याघ्र साभिलाषाः सुतान् प्रति ।
लोभात् प्रत्युपकाराय नन्वेतान् किं न पश्यसि ॥ 52

तथाऽपि ममताऽऽवर्ते मोहगर्ते निपातिताः ।
महामायाप्रभावेण संसारस्थितिकारिणा ॥ 53

तन्नात्र विस्मयः कार्यो योगनिद्रा जगत्पतेः ।
महामाया हरेश्चैषा तया सम्मोह्यते जगत् ॥ 54

ज्ञानिनामपि चेतांसि देवी भगवती हि सा ।
बलादाकृष्य मोहाय महामाया प्रयच्छति ॥ 55

तया विसृज्यते विश्वं जगदेतच्चराचरम् ।
सैषा प्रसन्ना वरदा नृणां भवति मुक्तये ॥ 56

सा विद्या परमा मुक्तेर्हेतुभूता सनातनी ॥ 57

संसारबन्धहेतुश्च सैव सर्वेश्वरेश्वरी ॥ 58

राजोवाच ॥ 59

भगवन् का हि सा देवी महामायेति यं भवान् ।
ब्रवीति कथमुत्पन्ना सा कर्मास्याश्च किं द्विज ॥ 60

यत्प्रभावा च सा देवी यत्स्वरूपा यदुद्भवा ॥ 61

तत्सर्वं श्रोतिमिच्छामि त्वत्तो ब्रह्मविदां वर ॥ 62

ऋषिरुवाच ॥ 63

नित्यैव सा जगन्मूर्तिस्तया सर्वमिदं ततम् ॥ 64

तथाऽपि तत्समुत्पत्तिर्बहुधा श्रूयतां मम ॥ 65

देवानां कार्यसिद्ध्यर्थमाविर्भवति सा यदा ।
उत्पन्नेति तदा लोके सा नित्याऽप्यभिधीयते ॥ 66

योगनिद्रां यदा विष्णुर्जगत्येकार्णवीकृते ।
आस्तीर्य शेषमभजत् कल्पान्ते भगवान् प्रभुः ॥ 67

तदा द्वावसुरौ घोरौ विख्यातौ मधुकैटभौ ।
विष्णुकर्णमलोद्भूतौ हन्तुं ब्रह्माणमुद्यतौ ॥ 68

स नाभिकमले विष्णोः स्थितो ब्रह्मा प्रजापतिः ।
दृष्ट्वा तावसुरौ चोग्रौ प्रसुप्तं च जनार्दनम् ॥ 69

तुष्टाव योगनिद्रां तामेकाग्रहृदयः स्थितः ।
विबोधनार्थाय हरेर्हरिनेत्रकृतालयाम् ॥ 70

विश्वेश्वरीं जगद्धात्रीं स्थितिहारकारिणीम् ।
निद्रां भगवतीं विष्णोरतुलां तेजसः प्रभुः ॥ 71

ब्रह्मोवाच ॥ 72

त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं वषट्कारः स्वरात्मिका ।
सुधा त्वमक्षरे नित्ये त्रिधामात्रात्मिका स्थिता ॥ 73

अर्धमात्रा स्थिता नित्या याऽनुच्चार्या विशेषतः ।

त्वमेव सन्ध्या सावित्री त्वं देवि जननी परा ॥ 74

त्वयैतद्धार्यते विश्वं त्वयैतत् सृज्यते जगत् ।
त्वयैतत् पाल्यते देवि त्वमत्स्यन्ते च सर्वदा ॥ 75

विसृष्टौ सृष्टिरूपा त्वं स्थितिरूपा च पालने ।
तथा संहृतिरूपाऽन्ते जगतोऽस्य जगन्मये ॥ 76

महाविद्या महामाया महामेधा महास्मृतिः ।
महामोहा च भवती महादेवी महेश्वरी ॥ 77

प्रकृतिस्त्वं च सर्वस्य गुणत्रयविभाविनी ।
कालरात्रिर्महारात्रिर्मोहरात्रिश्च दारुणा ॥ 78

त्वं श्रीस्त्वमीश्वरी त्वं ह्रीस्त्वं बुद्धिर्बोधलक्षणा ।
लज्जा पुष्टिस्तथा तुष्टिस्त्वं शान्तिः क्षान्तिरेव च ॥
79

खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ।
शङ्खिनी चापिनी बाणभुशुण्डीपरिघायुधा ॥ 80

स्ॐया स्ॐयतराऽशेषस्ॐयेभ्यस्त्वतिसुन्दरी ।
परापराणां परमा त्वमेव परमेश्वरी ॥ 81

यच्च किञ्चित् क्वचिद्वस्तु सदसद्वाऽखिलात्मिके ।
तस्य सर्वस्य या शक्तिः सा त्वं किं स्तूयसे मया ॥ 82

यया त्वया जगत्स्रष्टा जगत्पात्यत्ति यो जगत् ।
सोऽपि निद्रावशं नीतः कस्त्वां स्तोतुमिहेश्वरः ॥ 83

विष्णुः शरीरग्रहणमहमीशान एव च ।
कारितास्ते यतोऽतस्त्वं कः स्तोतुं शक्तिमान् भवेत ॥ 84

सा त्वमित्थं प्रभावैः स्वैरुदारैर्देवि संस्तुता ।
मोहयैतौ दुराधर्षावसुरौ मधुकैटभौ ॥ 85

प्रबोधं च जगत्स्वामी नीयतामुच्यतो लघु ॥ 86

बोधश्च क्रियतामस्य हन्तुमेतौ महासुरौ ॥ 87

ऋषिरुवाच ॥ 88

एवं स्तुता तदा देवी तामसी तत्र वेधसा ।
विष्णोः प्रबोधनार्थाय निहन्तुं मधुकैटभौ ॥ 89

नेत्रास्यनासिकाबाहुहृदयेभ्यस्तथोरसः ।
निर्गम्य दर्शने तस्थौ ब्रह्मणोऽव्यक्तजन्मनः ॥ 90

उत्तस्थौ च जगन्नाथस्तया मुक्तो जनार्दनः ।
एकार्णवेऽहिशयनात् ततः स ददृशे च तौ ॥ 91

मधुकैटभौ दुरात्मा नावतिवीर्यपराक्रमौ ।
क्रोधरक्तेक्षणावत्तुं ब्रह्माणं जनितोद्यमौ ॥ 92

समुत्थाय ततस्ताभ्यां युयुधे भगवान् हरिः ।
पञ्चवर्षसहस्राणि बाहुप्रहरणो विभुः ॥ 93

तावप्यतिबलोन्मत्तौ महामायाविमोहितौ ॥ 94

उक्तवन्तौ वरोऽस्मत्तो व्रियतामिति केशवम् ॥ 95

श्रीभगवानुवाच ॥ 96

भवेतामद्य मे तुष्टौ मम वध्यावुभावपि ॥ 97

किमन्येन वरेणात्र एतावद्धि वृतं मया ॥ 98

ऋषिरुवाच ॥ 99

वञ्चिताभ्यामिति तदा सर्वमापोमयं जगत् ।
विलोक्य ताभ्यां गदितो भगवान् कमलेक्षणः ॥ 100

प्रीतौ स्वस्तव युद्धेन श्लाघ्यस्त्वं मृत्युरावयोः ।
आवां जहि न यत्रोर्वी सलिलेन परिप्लुता ॥ 101

ऋषिरुवाच ॥ 102

तथेत्युक्त्वा भगवता शङ्खचक्रगदाभृता ।
कृत्वा चक्रेण वै छिन्ने जघने शिरसी तयोः ॥ 103

एवमेषा समुत्पन्ना ब्रह्मणा संस्तुता स्वयम् ।
प्रभावमस्या देव्यास्तु भूयः शृणु वदामि ते ॥ ऐं ॐ ॥
104

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये मधुकैटभवधो नाम प्रथमोऽध्यायः

अथ मध्यमचरित्रम्

मध्यमचरित्रस्य विष्णुरृषिः । महालक्ष्मीर्देवता । उष्णिक्छन्दः । शाकम्भरी शक्तिः । दुर्गा बीजम् । वायुस्तत्त्वम् । यजुर्वेदः स्वरूपम् । महालक्ष्मीप्रीत्यर्थं मध्यम चरित्रजपे विनियोगः ॥

महालक्ष्मीध्यानम्

ॐ । अक्षस्रक्परशुं गदेषुकुलिशं पद्मं धनुः कुण्डिकां, दण्डं शक्तिमसिं च चर्म जलजं घण्टां सुराभाजनम् । शूलं पाशसुदर्शने च दधतीं हस्तैः प्रवालप्रभां, सेवे सैरिभमर्दिनीमिह महालक्ष्मीं सरोजस्थिताम् ॥

द्वितीयोऽध्यायः

महिषासुरसैन्यवधः

ॐ ह्रीं ऋषिरुवाच ॥ 1

देवासुरमभूद्युद्धं पूर्णमब्दशतं पुरा ।
महिषेऽसुराणामधिपते देवानां च पुरन्दरे ॥ 2

तत्रासुरैर्महावीर्यैर्देवसैन्यं पराजितम् ।
जित्वा च सकलान् देवानिन्द्रोऽभून्महिषासुरः ॥ 3

ततः पराजिता देवाः पद्मयोनिं प्रजापतिम् ।
पुरस्कृत्य गतास्तत्र यत्रेशगरुडध्वजौ ॥ 4

यथावृत्तं तयोस्तद्वन्महिषासुरचेष्टितम् ।
त्रिदशाः कथयामासुर्देवाभिभवविस्तरम् ॥ 5

सूर्येन्द्राग्न्यनिलेन्दूनां यमस्य वरुणस्य च ।
अन्येषां चाधिकारान् स स्वयमेवाधितिष्ठति ॥ 6

स्वर्गान्निराकृताः सर्वे तेन देवगणा भुवि ।
विचरन्ति यथा मर्त्या महिषेण दुरात्मना ॥ 7

एतद्वः कथितं सर्वममरारिविचेष्टितम् ।
शरणं च प्रपन्नाः स्मो वधस्तस्य विचिन्त्यताम् ॥ 8

इत्थं निशम्य देवानां वचांसि मधुसूदनः ।
चकार कोपं शम्भुश्च भ्रुकुटेकुटिलाननौ ॥ 9

ततोऽतिकोपपूर्णस्य चक्रिणो वदनात्ततः ।
निश्चक्राम महत्तेजो ब्रह्मणः शङ्करस्य च ॥ 10

अन्येषां चैव देवानां शक्रादीनां शरीरतः ।
निर्गतं सुमहत्तेजस्तच्चैक्यं समगच्छत ॥ 11

अतीव तेजसः कूटं ज्वलन्तमिव पर्वतम् ।

ददृशुस्ते सुरास्तत्र ज्वालाव्याप्तदिगन्तरम् ॥ 12

अतुलं तत्र तत्तेजः सर्वदेवशरीरजम् ।
एकस्थं तदभून्नारी व्याप्तलोकत्रयं त्विषा ॥ 13

यदभूच्छाम्भवं तेजस्तेनाजायत तन्मुखम् ।
याम्येन चाभवन् केशा बाहवो विष्णुतेजसा ॥ 14

स्ॐयेन स्तनयोर्युग्मं मध्यं चैन्द्रेण चाभवत् ।
वारुणेन च जङ्घोरू नितम्बस्तेजसा भुवः ॥ 15

ब्रह्मणस्तेजसा पादौ तदङ्गुल्योऽर्कतेजसा ।
वसूनां च कराङ्गुल्यः कौबेरेण च नासिका ॥ 16

तस्यास्तु दन्ताः सम्भूताः प्राजापत्येन तेजसा ।
नयनत्रितयं जज्ञे तथा पावकतेजसा ॥ 17

भुवौ च सन्ध्ययोस्तेजः श्रवणावनिलस्य च ।
अन्येषां चैव देवानां सम्भवस्तेजसां शिवा ॥ 18

ततः समस्तदेवानां तेजोराशिसमुद्भवाम् ।
तां विलोक्य मुदं प्रापुरमरा महिषार्दिताः ॥ 19

ततो देवा ददुस्तस्यै स्वानि स्वान्यायुधानि च ।
शूलं शूलाद्विनिष्कृष्य ददौ तस्यै पिनाकधृक् ।
चक्रं च दत्तवान् कृष्णः समुत्पाद्य स्वचक्रतः ॥ 20

शङ्खं च वरुणः शक्तिं ददौ तस्यै हुताशनः ।
मारुतो दत्तवांश्चापं बाणपूर्णे तथेषुधी ॥ 21

वज्रमिन्द्रः समुत्पाद्य कुलिशादमराधिपः ।
ददौ तस्यै सहस्राक्षो घण्टामैरावताद्गजात् ॥ 22

कालदण्डाद्यमो दण्डं पाशं चाम्बुपतिर्ददौ ।
प्रजापतिश्चाक्षमालां ददौ ब्रह्मा कमण्डलुम् ॥ 23

समस्तरोमकूपेषु निजरश्मीन् दिवाकरः ।
कालश्च दत्तवान् खड्गं तस्यै चर्म च निर्मलम् ॥ ॥ 24

क्षीरोदश्चामलं हारमजरे च तथाऽम्बरे ।
चूडामणिं तथा दिव्यं कुण्डले कटकानि च ॥ 25

अर्धचन्द्रं तथा शुभ्रं केयूरान् सर्वबाहुषु ।
नूपुरौ विमलौ तद्वद् ग्रैवेयकमनित्तमम् ॥ 26

अङ्गुलीयकरत्नानि समस्तास्वङ्गुलीषु च ।
विश्वकर्मा ददौ तस्यै परशुं चातिनिर्मलम् ॥ 27

अस्त्राण्यनेकरूपाणि तथाऽभेध्यं च दंशनम् ।
अम्लानपङ्कजां मालां शिरस्युरसि चापरम् ॥ 28

अददज्जलधिस्तस्यै पङ्कजं चातिशोभनम् ।
हिमवान् वाहनं सिंहं रत्नानि विविधानि च ॥ 29

ददावशून्यं सुराया पानपात्रं धनाधिपः ।
शेषश्च सर्वनागेशो महामणिविभूषितम् ॥ 30

नागहारं ददौ तस्यै धत्ते यः पृथिवीमिमाम् ।

अन्यैरपि सुरैर्देवी भूषणैरायुधैस्तथा ॥ 31

सम्मानिता ननादोच्चैः साट्टहासं मुहुर्मुहुः ।
तस्या नादेन घोरेण कृत्स्नमापूरितं नभः ॥ 32

अमायतातिमहता प्रतिशब्दो महानभूत् ।
चक्षुभुः सकला लोकास्समुद्राश्च चकम्पिरे ॥ 33

चचाल वसुधा चेलुः सकलाश्च महीधराः ।
जयेति देवाश्च मुदा तामूचुः सिंहवासिनीम् ॥ 34

तुष्टुवुर्मुनयश्चैनां भक्तिनम्रात्म मूर्तयः ।
दृष्ट्वा समस्तं सङ्क्षुब्धं त्रैलोक्यममरारयः ॥ 35

सन्नद्धाखिलसैन्यास्ते समुत्तस्थुरुदायुधाः ।
आः किमेतदिति क्रोधादाभाष्य महिषासुरः ॥ 36

अभ्यधावत तं शब्दमशेषैरसुरैर्वृतः ।
स ददर्श ततो देवीं व्याप्तलोकत्रयां त्विषा ॥ 37

पादाक्रान्त्या नतभुवं किरीटोल्लिखिताम्बराम् ।
क्षोभिताशेषपातालां धनुर्ज्यानिस्स्वनेन ताम् ॥ 38

दिशो भुजसहस्रेण समन्ताद्व्याप्य संस्थिताम् ।
ततः प्रववृते युद्धं तया देव्या सुरद्विषाम् ॥ 39

शस्त्रास्त्रैर्बहुधा मुक्तैरादीपितदिगन्तरम् ॥ 40

महिषासुरसेनानीश्चिक्षुराख्यो महाऽसुरः ।

युयुधे चामरश्चान्यैश्चतुरङ्गबलान्वितः ॥ 41

रथानामयुतैः षड्भिरुदग्राख्ये महाऽसुरः ।
अयुध्यतायुतानां च सहस्रेण महाहनुः ॥ 42

पञ्चाशद्भिश्च नियुतैरसिलोमा महाऽसुरः ।
अयुतानां सतैः षड्भिर्बाष्कलो युयुधे रणे ॥ 43

गजवाजिसहस्रौघैरनेकैरुग्रदर्शनः ।
वृतो रथानां कोट्या च युद्धे तस्मिन्नयुध्यत ॥ 44

बिडालाख्योऽयुतानां च पञ्चाशद्भी रथायुतैः ।
युयुधे संयुगे तत्र रथानां परिवारितः ॥ 45

अन्ये च तत्रायुतशो रथनागहयैर्वृताः ।
युयुधुस्संयुगे देव्या सह तत्र महाऽसुराः ॥ 46

कोटिकोटिसहस्रैस्तु रथानां दन्तिनां तथा ।
हयानां च वृतो युद्धे तत्राभून्महिषासुरः ॥ 47

तोमरैर्भिन्दिपालैश्च शक्तिभिर्मुसलैस्तथा ।
युयुधुः संयुगे देव्या खड्गैः परशुपट्टिशैः ॥ 48

केचिच्च चिक्षिपुः शक्तीः केचित्पाशांस्तथाऽपरे ।
देवीं खड्गप्रहारैस्तु ते तां हन्तुं प्रचक्रमुः ॥ 49

साऽपि देवी ततस्तानि शस्त्राण्यस्त्राणि चण्डिका ।
लीलयैव प्रचिच्छेद निजशस्त्रास्त्रवर्षिणी ॥ 50

अनायस्तानना देवी स्तूयमाना सुरर्षिभिः ।
मुमोचासुरदेहेषु शस्त्राण्यस्त्राणि चेश्वरी ॥ 51

सोऽपि क्रुद्धो धुतसटो देव्या वाहनकेसरी ।
चचारासुरसैन्येषु वनेष्विव हुताशनः ॥ 52

निश्वासान्मुमुचे यांश्च युध्यमाना रणेऽम्बिका ।
त एव सद्यः सम्भूता गणाः शतसहस्रशः ॥ 53

युयुधुस्ते परशुभिर्भिन्दिपालासिपट्टशैः ।
नाशयन्तोऽसुरगणान् देवीशक्त्युपबृंहिताः ॥ 54

अवादयन्त पटहान् गणाः शङ्खांस्तथाऽपरे ।
मृदङ्गांश्च तथैवान्ये तस्मिन्युद्धमहोत्सवे ॥ 55

ततो देवी त्रिशूलेन गदया शक्तिवृष्टिभिः ।
खड्गादिभिश्च शततो निजघान महाऽसुरान् ॥ 56

पातयामास चैवान्यान् घण्टास्वनविमोहितान् ।
असुरान् भुवि पाशेन बद्ध्वा चान्यानकर्षयत् ॥ 57

केचिद्द्विधाकृतास्तीक्ष्णैः खड्गपातैस्तथाऽपरे ।
विपोथिता निपातेन गदया भुवि शेरते ॥ 58

वेमुश्च केचिद्रुधिरं मुसलेन भृशं हताः ।
केचन्निपतिता भूमौ भिन्नाः शूलेन वक्षसि ॥ 59

निरन्तरशरौघेण कृत्ताः केचिद्रणाजिरे ।
शैलानुकारिणः प्राणान्मुमुचिस्त्रिदशार्दनाः ॥ 60

केषाञ्चिद्बाहवश्छिन्नाश्छिन्नग्रीवास्तथाऽपरे ।
शिलांसि पेतुरन्येषामन्ये मध्ये विदारिताः ॥ 61

विच्छिन्नजङ्घास्त्वपरे पेतुरुर्व्यां महाऽसुराः ।
एकबाह्वक्षिचरणाः केचिद्देव्या द्विधा कृताः ॥ 62

छिन्नेऽपि चान्ये शिरसि पतिताः पुनरुत्थिताः ।
ननृतुश्चापरे तत्र युद्धे तूर्यलयाश्रिताः ॥ 63

कबन्धाश्छिन्नशिरसः खड्गशक्त्कृष्टिपाणयः ।
तिष्ठ तिष्ठेति भाषन्तो देवीमन्ये महऽसुराः ॥ 64

पातितै रथनागाश्वैरसुरैश्च वसुन्धरा ।
अगम्या साऽभवत्तत्र यत्राभूत्स महारणः ॥ 65

शोणितौघा महानद्यः सद्यस्तत्र विसुस्रुवुः ।
मध्ये चासुरसैन्यस्य वारणासुरवाजिनाम् ॥ 66

क्षणेन तन्महासैन्यमसुराणां तथाऽम्बिका ।
निन्ये क्षयं यथा वह्निस्तृणदारुमहाचयम् ॥ 67

स च सिंहो महानादमुत्सृजन् धुतकेसरः ।
शरीरेभ्योऽमरारीणामसूनिव विचिन्वति ॥ 68

देव्या गणैश्च तैस्तत्र कृतं युद्धं तथाऽसुरैः ।
यथैषां तुतुषुर्देवाः पुष्टवृष्टिमुचो दिवि ॥ 69

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये महिषासुरसैन्यवधो नाम द्वितीयोऽध्यायः

तृतीयोऽध्यायः

महिषासुरवधः

ध्यानम्

ॐ । उद्यद्भानुसहस्रकान्तिमरुणक्ष्ॐआं शिरोमालिकां रक्तालिप्तपयोधरां जपवटीं विद्यामभीतिं वरम् । हस्ताब्जैर्दधतीं त्रिनेत्रविलसद्वक्त्रारविन्दश्रियं देवीं बद्धहिमांशुरत्नमुकुटां वन्देऽरविन्दस्थिताम् ॥

ऋषिरुवाच ॥ 1

निहन्यमानं तत्सैन्यमवलोक्य महाऽसुरः ।
सेनानीश्चिक्षुरः कोपाद्ययौ योद्धुमथाम्बिकाम् ॥ 2

स देवीं शरवर्षेण ववर्ष समरेऽसुरः ।
यथा मेरुगिरेः शृङ्गं तोयवर्षेण तोयदः ॥ 3

तस्यच्छित्वा ततो देवी लीलयैव शरोत्करान् ।
जघान तुरगान् बाणैर्यन्तारं चैव वाजिनाम् ॥ 4

चिच्छेद च धनुः सद्यो ध्वजं चातिसमुच्छ्रितम् ।
विव्याध चैव गात्रेषु छिन्नधन्वानमाशुगैः ॥ 5

सच्छिन्नधन्वा विरथो हताश्वो हतसारथिः ।

अभ्यधावत तां देवीं खड्गचर्मधरोऽसुरः ॥ 6

सिंहमाहत्य खड्गेन तीक्ष्णधारेण मूर्धनि ।
अजघान भुजे सव्ये देवीमप्यतिवेगवान् ॥ 7

तस्याः खड्गो भुजं प्राप्य पफाल नृपनन्दन ।
ततो जग्राह शूलं स कोपादरुणलोचनः ॥ 8

चिक्षेप च ततस्तस्तु भद्रकाल्यां महाऽसुरः ।
चाज्ज्वल्यमानं तेजोभी रविबिम्बमिवाम्बरात् ॥ 9

दृष्ट्वा तदाऽऽपतच्छूलं देवी शूलममुञ्चत ।
तेन तच्छतधा नीतं शूलं स च महाऽसुरः ॥ 10

हते तस्मिन्महावीर्ये महिषस्य चमूपतौ ।
आजगाम गजारूढश्चामरस्त्रिदशार्दनः ॥ 11

सोऽपि शक्तिं मुमोचाथ देव्यास्तामम्बिका द्रुतम् ।
हुङ्काराभिहतां भूमौ पातयामास निष्प्रभाम् ॥ 12

भग्नां शक्तिं निपतितां दृष्ट्वा क्रोधसमन्वितः ।
चिक्षेप चामरः शूलं बाणैस्तदपि साऽच्छिनत् ॥ 13

ततः सिंहः समुत्पत्य गजकुम्भान्तरे स्थितः ।
बाहुयुध्धेन युयुधे तेनोच्चैस्त्रिदशारिणा ॥ 14

युद्ध्यमानौ ततस्तौ तु तस्मान्नागान्महीं गतौ ।
युयुधातेऽतिसंरब्धौ प्रहारैरतिदारुणैः ॥ 15

ततो वेगात्खमुत्पत्य निपत्य च मृगारिणा ।
करप्रहारेण शिरश्चामरस्य पृथक्कृतम् ॥ 16

उदग्रश्च रणे देव्या शिलावृक्षादिभिर्हतः ।
दन्तमुष्टितलैश्चैव करालश्च निपातितः ॥ 17

देवी क्रुद्धा गदापातैश्चूर्णयामास चोद्धतम् ।
बाष्कलं भिन्दिपालेन बाणैस्ताम्रं तथाऽन्धकम् ॥ 18

उग्रास्यमुग्रवीर्यं च तथैव च महाहनुम् ।
त्रिनेत्रा च त्रिशूलेन जघान परमेश्वरी ॥ 19

बिडालस्यासिना कायात् पातयामास वै शिरः ।
दुर्धरं दुर्मुखं चोभौ शरैर्निन्ये यमक्षमम् ॥ 20

एवं सङ्क्षीयमाणे तु स्वसैन्ये महिषासुरः ।
माहिषेणा स्वरूपेण त्रासयामास तान् गणान् ॥ 21

कांश्चित्तुण्डप्रहारेण खुरक्षेपैस्तथाऽपरान् ।
लाङ्गूलताडितांश्चान्यान् शृङ्गाभ्यां च विदारितान् ॥ 22

वेगेन कांश्चिदपरान् नादेण् भ्रमणेन च ।
निश्श्वासपवनेनान्यान् पातयामास भूतले ॥ 23

निपात्य प्रमथानीकमभ्यधावत सोऽसुरः ।
सिंहं हन्तुं महादेव्याः कोपं चक्रे ततोऽम्बिका ॥ 24

सोऽपि कोपान्महावीर्यः खरक्षुण्णमहीतलः ।
शृङ्गाभ्यां पर्वतानुच्चान्स्चिक्षेप च ननाद च ॥ 25

वेगभ्रमणविक्षुण्णा मही तस्य व्यशीर्यत ।
लाङ्गोलेनाहतश्चाब्धिः प्लावयामास सर्वतः ॥ 26

धुतशृङ्गविभिन्नाश्च खण्डं खण्डं युयुर्घनाः ।
श्वासानिलास्ताः शतशो निपेतुर्नभसोऽचलाः ॥ 27

इति क्रोधसमाध्मातमापतन्तं महाऽसुरम् ।
दृष्ट्वा सा चण्डिका कोपं तद्वधाय तदाऽकरोत् ॥ 28

सा क्षिप्त्वा तस्य वै पाशं तं बबन्ध महाऽसुरम् ।
तत्याज माहिषं रूपं सोऽपि बद्धो महामृधे ॥ 29

ततः सिंहोऽभवत् सद्यो यावत्तास्याम्बिका शिरः ।
छिनत्ति तावत् पुरुषः खड्गपाणिरदृश्यत ॥ 30

तत एवाशु पुरुषं देवी चिच्छेद सायकैः ।
तं खड्गचर्मणा सार्धं ततः सोऽभून्महागजः ॥ 31

करेण च महासिंहं तं चकर्ष जगर्ज च ।
कर्षतस्तु करं देवी खड्गेन निरकृन्तत ॥ 32

ततो महासुरो भूयो माहिषं वपुरास्थितः ।
तथैव क्षोभयामास त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥ 33

ततः क्रुद्धा जगन्माता चण्डिका पानमुत्तमम् ।
पपौ पुनः पुनश्चैव जहासारुणलोचना ॥ 34

ननर्द चासुरः सोऽपि बलवीर्यमदोद्धतः ।

विषाणाभ्यां च चिक्षेप चण्डिकां प्रति भूधरान् ॥ 35

सा च तान् प्रहितांस्तेन चूर्णयन्ती शरोत्करैः ।
उवाच तं मदोद्धूतमुखरागाकुलाक्षरम् ॥ 36

देव्युवाच ॥ 37

गर्ज गर्ज क्षणं मूढ मधु यावत्पिबाम्यहम् ।
मया त्वयि हतेऽत्रैव गर्जिष्यन्त्याशु देवताः ॥ 38

ऋषिरुवाच ॥ 39

एवमुक्त्वा समुत्पत्य साऽऽरूढा तं महाऽसुरम् ।
पादेनाक्रम्य कण्ठे च शूलेनैनमताडयत् ॥ 40

ततः सोऽपि पदाक्रान्तस्तया निजमुखात्तदा ।
अर्धनिष्क्रान्त एवासीद्देव्या वीर्येण संवृतः ॥ 41

अर्धनिष्क्रान्त एवासौ युद्ध्यमानो महाऽसुरः ।
तया महाऽसिना देव्या शिरश्छित्वा निपातितः ॥ 42

ततो हाहाकृतं सर्वं दैत्यसैन्यं ननाश तत् ।
प्रहर्षं च परं जग्मुः सकला देवतागणाः ॥ 43

तुष्टुवुस्तां सुरा देवीं सह दिव्यैर्महर्षिभिः ।

जगुर्गन्धर्वपतयो ननृतुष्चाप्सरोगणाः ॥ 44

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये महिषासुरवधो नाम तृतीयोऽध्यायः

चतुर्थोऽध्यायः

इन्द्रादिस्तुतिः

ध्यानम्

ॐ । कालाभ्राभां कटाक्षैररिकुलभयदां मौलि बद्धेन्दुरेखां, शङ्खं कृपाणं त्रिशिखमपि करैरुद्वहन्तीं त्रिनेत्राम् । सिंहस्कन्धाधिरूढां त्रिभुवनमखिलं तेजसा पूरयन्तीं, ध्यायेद्दुर्गां जयाख्यां त्रिदशपरिवृतां सेवितां सिद्धिकामैः ॥

ऋषिरुवाच ॥ 1

शक्रादयः सुरगणा निहतेऽतिवीर्ये
तस्मिन् दुरात्मनि सुरारिबले च देव्या ।
तां तुष्टुवुः प्रणतिनम्रशिरोधरांसा
वाग्भिः प्रहर्षपुलकोद्गमचारुदेहाः ॥ 2

देव्या यया ततमिदं जगदात्मशक्त्या
निश्शेषदेवगणशक्तिसमूहमूर्त्या ।
तामम्बिकामखिलदेवमहर्षिपूज्यां
भक्त्या नताः स्म विदधातु शुभानि सा नः ॥ 3

यस्याः प्रभावमतुलं भगवाननन्तो
ब्रह्मा हरश्च न हि वक्तुमलं बलं च ।
सा चण्डिकाऽखिलजगत्परिपालनाय
नाशाय चाशुभभयस्य मतिं करोतु ॥ 4

या श्रीः स्वयं सुकृतिनां भवनेष्वलक्ष्मीः
पापात्मनां कृतधियां हृदयेषु बुद्धिः ।
श्रद्धा सतां कुलजनप्रभवस्य लज्जा
तां त्वां नताः स्म परिपालय देवि विश्वम् ॥ 5

किं वर्णयाम तव रूपमचिन्त्यमेतत्
किं चातिवीर्यमसुरक्षयकारि भूरि ।
किं चाहवेषु चरितानि तवाति यानि
सर्वेषु देव्यसुरदेवगणादिकेषु ॥ 6

हेतुः समस्तजगतां त्रिगुणाऽपि दोषैः
न ज्ञायसे हरिहरादिभिरप्यपारा ।
सर्वाश्रयाऽखिलमिदं जगदंशभूत–
मव्याकृता हि परमा प्रकृतिस्त्वमाद्या ॥ 7

यस्याः समस्तसुरता समुदीरणेन
तृप्तिं प्रयाति सकलेषु मखेषु देवि ।
स्वाहाऽसि वै पितृगणस्य च तृप्तिहेतु–
रुच्चार्यसे त्वमत एव जन्येः स्वधा च ॥ 8

या मुक्तिहेतुरविचिन्त्यमहाव्रता त्वम्
अभ्यस्यसे सुनियतेन्द्रियतत्त्वसारैः ।
मोक्षार्थिभिर्मुनिभिरस्तसमस्तदोषै–
र्विद्याऽसि सा भगवती परमा हि देवि ॥ 9

शब्दात्मिका सुविमलर्ग्यजुषां निधानम्
उद्गीथरम्यपदपाठवतां च साम्नाम् ।
देवी त्रयी भगवती भवभावनाय
वार्ता च सर्वजगतां परमार्तिहन्त्री ॥ 10

मेधाऽसि देवि विदिताखिलशास्त्रसारा
दुर्गाऽसि दुर्गभवसागरनौरसङ्गा ।
श्रीः कैटभारिहृदयैककृताधिवासा
गौरी त्वमेव शशिमौलिकृतप्रतिष्ठा ॥ 11

ईषत्सहासममलं परिपूर्णचन्द्र–
बिम्बानुकारि कनकोत्तमकान्तिकान्तम् ।
अत्यद्भुतं प्रहृतमात्तरुषा तथाऽपि
वक्त्रं विलोक्य सहसा महिषासुरेण ॥ 12

दृष्ट्वातु देवि कुपितं भ्रुकुटीकरालं
उद्यच्छशाङ्कसदृशच्छवि यन्न सद्यः ।
प्राणान्मुमोच महिषस्तदतीव चित्रं
कैर्जीव्यते हि कुपितान्तकदर्शनेन ॥ 13

देवि प्रसीद परमा भवती भवाय
सद्यो विनाशयसि कोपवती कुलानि ।
विज्ञातमेतदधुनैव यदस्तमेत–
न्नीतं बलं सुविपुलं महिषासुरस्य ॥ 14

ते संमता जनपदेषु धनानि तेषां
तेषां यशांसि न च सीदति धर्मवर्गः ।
धन्यास्त एव निभृतात्मजभृत्यदारा

येषां सदाऽभ्युदयदा भवती प्रसन्ना ॥ 15

धर्म्याणि देवि सकलानि सदैव कर्मा–
ण्यत्यादृतः प्रतिदिनं सुकृते करोति ।
स्वर्गं प्रयाति च ततो भवतीप्रसादा–
ल्लोकत्रयेऽपि फलदा ननु देवि तेन ॥ 16

दुर्गे स्मृता हरसि भीतिमशेषजन्तोः
स्वस्थैः स्मृता मतिमतीव शुभां ददासि ।
दारिद्र्यदुःखभयहारिणि का त्वदन्या
सर्वोपकारकरणाय सदाऽऽर्द्रचित्ता ॥ 17

एभिर्हतैर्जगदुपैति सुखं तथ्येते
कुर्वन्तु नाम नरकाय चिराय पापम् ।
सङ्ग्राममृत्युमधिगम्य दिवं प्रयान्तु
मत्वेति नूनमहितान् विनिहंसि देवि ॥ 18

दृष्ट्वैव किं न भवती प्रकरोति भस्म
सर्वासुरानरिषु यत्प्रहिणोषि शस्त्रम् ।
लोकान्प्रयान्तु रिपवोऽपि शस्त्रपूता
इत्थं मतिर्भवति तेष्वपि तेऽतिसाध्वी ॥ 19

खड्गप्रभानिकरविस्फुरणैस्तथोग्रैः
शूलाग्रकान्तिनिवहेन दृशोऽसुराणाम् ।
यन्नागता विलयमंशुमदिन्दुखण्ड–
योग्याननं तव विलोकयतां तदेतत् ॥ 20

दुर्वृत्तवृत्तशमनं तव देवि शीलं
रूपं तथैतदविचिन्त्यमतुल्यमन्यैः ।

वीर्यं च हन्तृ हृतदेवपराक्रमाणां
वैरिष्वपि प्रकटितैव दया त्वयेत्थम् ॥ 21

केनोपमा भवतु तेऽस्य पराक्रमस्य
रूपं च शत्रुभयकार्यतिहारि कुत्र ।
चित्ते कृपा समरनिष्ठुरता च दृष्टा
त्वयैव देवि वरदे भुवनत्रयेऽपि ॥ 22

त्रैलोक्यमेतदखिलं रिपुनाशनेन
त्रातं त्वया समरमूर्धनि तेऽपि हत्वा ।
नीता दिवं रिपुगणा भयमप्यपास्तम्
अस्माकमुन्मदसुरारिभवं नमस्ते ॥ 23

शूलेन पाहि नो देवि पाहि खड्गेन चाम्बिके ।
घण्टास्वनेन नः पाहि चापज्यानिस्स्वनेन च ॥ 24

प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च चण्डिके रक्ष दक्षिणे ।
भ्रामणेनात्मशूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरि ॥ 25

स्ॐयानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये विचरन्ति ते ।
यानि चात्यर्थघोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥ 26

खड्गशूलगदादीनि यानि चास्त्राणि तेऽम्बिके ।
करपल्लवसङ्गीनि तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥ 27

ऋषिरुवाच ॥ 28

एवं स्तुता सुरैर्दिव्यैः कुसुमैर्नन्दनोद्भवैः ।
अर्चिता जगतां धात्री तथा गन्धानुलेपनैः ॥ 29

भक्त्या समस्तैस्त्रिदशैर्दिवैर्धूपैः सुधूपिता ।
प्राह प्रसादसुमुखी समस्तान् प्रणतान् सुरान् ॥ 30

देव्युवाच ॥ 31

व्रियतां त्रिदशाः सर्वे यदस्मत्तोऽभिवाञ्छितम् ।
ददाम्यहमतिप्रीत्या स्तवैरेभिः सुपूजिता ॥ 32

देवा ऊचुः ॥ 33

भगवत्या कृतं सर्वं न किञ्चिदवशिष्यते ।
यदयं निहतः शत्रुरस्माकं महिषासुरः ॥ 34

यदि चापि वरो देयस्त्वयाऽस्माकं महेश्वरि ।
संस्मृता संस्मृता त्वं नो हिंसेथाः परमापदः ॥ 35

यश्च मर्त्यः स्तवैरेभिस्त्वां स्तोष्यत्यमलानने ।
तस्य वित्तर्द्धिविभवैर्धनदारादिसम्पदाम् ॥ 36

वृद्धयेऽस्मत्प्रसन्ना त्वं भवेथाः सर्वदाऽम्बिके ॥ 37

ऋषिरुवाच ॥ 38

इति प्रसादिता देवैर्जगतोऽर्थे तथाऽऽत्मनः ।
तथेत्युक्त्वा भद्रकाली बभूवान्तर्हिता न्यप ॥ 39

इत्येतत् कथितं भूप सम्भूता सा यथा पुरा ।
देवी देवशरीरेभ्यो जगत्त्रयहितैषिणी ॥ 40

पुनश्च गौरीदेहा सा समुद्भूता यथाऽभवत् ।
वधाय दुष्टदैत्यानां तथा शुम्भनिशुम्भयोः ॥ 41

रक्षणाय च लोकानां देवानामुपकारिणी ।
तच्छृणुष्ट मयाऽऽख्यातं यथावत्कथयामि ते ॥ 42

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये इन्द्रादिस्तुतिर्नाम चतुर्थोऽध्यायः

अथ उत्तमचरित्रम्

उत्तमचरित्रस्य रुद्र ऋषिः । महासरस्वती देवता । अनुष्टुप् छन्दः । भीमा शक्तिः । भ्रामरी बीजम् । सूर्यस्तत्त्वम् । साम वेदः स्वरूपम् । महासरस्वती प्रित्यर्थं उत्तमचरित्रजपे विनियोगः ॥

महासरस्वतीध्यानम्

ॐ । घण्टाशूलहलानि शङ्खमुसले चक्रं धनुः सायकं, हस्ताब्जैर्दधतीं घनान्तविलसच्छीतांशुतुल्यप्रभाम् । गौरी देहसमुद्भवां त्रिजगतामाधारभूतां महाऽपूर्वामत्र सरस्वतीमनुभजे शुम्भादिदैत्यार्दिनीम् ॥

पञ्चमोऽध्यायः

देव्या दूतसंवादः

ऋषिरुवाच ॥ 1

पुरा शुम्भनिशुम्भाभ्यामसुराभ्यां शचीपतेः ।
त्रैलोक्यं यज्ञभागश्च हृता मदबलाश्रयात् ॥ 2

तावेव सूर्यतां तद्वदधिकारं तथैन्दवम् ।
कौबेरमथ याम्यां च चक्राते वरुणस्य च ॥ 3

तावेव पवनर्द्धिं च चक्रतुर्वह्निकर्म च ।
ततो देवा विनिर्धूता भ्रष्टराज्याः पराजिताः ॥ 4

हृताधिकारास्त्रिदशास्ताभ्यां सर्वे निराकृताः ।
महाऽसुराभ्यां तां देवीं संस्मरन्त्यपराजिताम् ॥ 5

तयाऽस्माकं वरो दत्तो यथाऽऽपत्सु स्मृताऽखिलाः ।
भवतां नाशयिष्यामि तत्क्षणात् परमापदः ॥ 6

इति कृत्वा मतिं देवा विमवन्तं नगेश्वरम् ।
जग्मुस्तत्र ततो देवीं विष्णुमायां प्रतुष्टुवुः ॥ 7

देवा ऊचुः ॥ 8

नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः ।
नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणताः स्म ताम् ॥ 9

रौद्रायै नमो नित्यायै गौर्यै धात्र्यै नमो नमः ।
ज्योत्स्नायै चेन्दुरापिण्यै सुखायै सततं नमः ॥ 10

कल्याण्यै प्रणता वृद्ध्यै सिद्ध्यै कुर्मो नमो नमः ।
नैऋत्यै भीभृतां लक्ष्म्यै शर्वाण्यै ते नमो नमः ॥
11

दुर्गायै दुर्गपरायै सारायै सर्वकाण्यै
ख्यात्यै तथैव कृष्णायै धूम्रायै सततं नमः ॥ 12

अति स्ॐयातिरौद्रायै नतास्तस्यै नमो नमः ।
नमो जगत्प्रतिष्ठायै देव्यै कृत्यै नमो नमः ॥ 13

या देवी सर्वभूतेषु विष्णुमायेति शब्दिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 14 - 16

या देवी सर्वभूतेषु चेतनेत्यभिधीयते ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 17 - 19

या देवी सर्वभूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 20 -22

या देवी सर्वभूतेषु निद्रारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 23 - 25

या देवी सर्वभूतेषु क्षुधारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 26 - 28

या देवी सर्वभूतेषु छायारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 29 - 31

या देवी सर्वभूतेषु शक्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 32 - 34

या देवी सर्वभूतेषु तृष्णारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 35 - 37

या देवी सर्वभूतेषु क्षान्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 38 - 40

या देवी सर्वभूतेषु जातिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 41 - 43

या देवी सर्वभूतेषु लज्जारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 44 - 46

या देवी सर्वभूतेषु शान्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 47 - 49

या देवी सर्वभूतेषु श्रद्धारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 50 - 52

या देवी सर्वभूतेषु कान्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 53 - 55

या देवी सर्वभूतेषु लक्ष्मीरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 56 - 58

या देवी सर्वभूतेषु वृत्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 59 - 61

या देवी सर्वभूतेषु स्मृतिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 62 - 64

या देवी सर्वभूतेषु दयारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 65 - 67

या देवी सर्वभूतेषु तुष्टिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 68 - 70

या देवी सर्वभूतेषु मातृरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 71 - 73

या देवी सर्वभूतेषु भ्रान्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 74 - 76

इन्द्रियाणामधिष्ठात्री भूतानां चाखिलेषु या ।
भूतेषु सततं तस्यै व्याप्तिदेव्यै नमो नमः ॥ 77

चितिरूपेण या कृत्स्नमेतद्व्याप्य स्थिता जगत् ।

नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 78 - 80

स्तुथा सुरैः पूर्वमभीष्टसंश्रयात्
तथा सुरेन्द्रेण दिनेषु सेविता ।
करोतु सा नः शुभहेतुरीश्वरी
शुभानि भद्राण्यभिहन्तु चापदः ॥ 81

या साम्प्रतं चोद्धतदैत्यतापितै–
रस्माभिरीशा च सुरैर्नमस्यते ।
या च स्मृता तत्क्षणमेव हन्ति नः
सर्वापदो भक्तिविनम्रमूर्तिभिः ॥ 82

ऋषिरुवाच ॥ 83

एवं स्तवादियुक्तानां देवानां तत्र पार्वती ।
स्नातुमभ्याययौ तोये जाह्नव्या नृपनन्दन ॥ 84

साऽब्रवीत् तान् सुरान् सुभ्रूर्भवद्भिः स्तूयतेऽत्र का ।
शरीरकोशतश्चास्याः समुद्भूताऽब्रवीच्छिवा ॥ 85

स्तोत्रं ममैतत् क्रियते शुम्भदैत्यनिराकृतैः ।
देवैः समेतैः समरे निशुम्भेन पराजितैः ॥ 86

श्रीरकोशाद्यत्तस्याः पार्वत्या निस्सृताम्बिका ।
कौशिकेति समस्तेषु ततो लोकेषु गीयते ॥ 87

तस्यां विनिर्गतायां तु कृष्णाऽभूत् साऽपि पार्वती ।

कालिकेति समाख्याता हिमाचलकृताश्रया ॥ 88

ततोऽम्बिकां परं रूपं बिभ्राणां सुमनोहरम् ।
ददर्श चण्डो मुण्डश्च भृत्यौ शुम्भनिशुम्भयोः ॥ 89

ताभ्यां शुम्भाय चाख्याता साऽतीव सुमनोहरा ।
काऽप्यास्ते स्त्री महाराज भासयन्ती हिमाचलम् ॥ 90

नैव तादृक् क्वचिद्रूपं दृष्टं केनचिदुत्तमम् ।
ज्ञायतां काऽप्यसौ देवी गृह्यतां चासुरेश्वर ॥ 91

स्त्रीरत्नमतीचार्वङ्गी द्योतयन्ती दिशस्त्विषा ।
सा तु तिष्ठति दैत्येन्द्र तां भवान् द्रष्टुमर्हति ॥ 92

यानि रत्नानि मणयो गजाश्वादीनि वै प्रभो ।
त्रैलोक्ये तु समस्तानि साम्प्रतं भान्ति ते गृहे ॥ 93

ऐरावतः समानीतो गजरत्नं पुरन्दरात् ।
पारिजाततरुश्चायं तथैवोच्चैश्रवा हयः ॥ 94

विमानं हंससंयुक्तमेतत्तिष्ठति तेऽङ्गणे ।
रत्नभुतमिहानीतं यदासीद्वेधसोऽद्भुतम् ॥ 95

निधिरेष महापद्मः समानीतो धनेश्वरात् ।
किञ्जल्किनीं ददौ चाब्धिर्मालामम्लानपङ्कजाम् ॥ 96

छत्रं ते वरुणं गेहे काञ्चनस्रावि तिष्ठति ।
यथाऽयं स्कन्दनवरो यः पुराऽऽसित्प्रजापतेः ॥ 97

मृत्योरुत्क्रान्तिदा नाम शक्तिरीश त्वया हृता ।
पाशाः सलिलराजस्य भ्रातुस्तव परिग्रहे ॥ 98

निशुम्भस्याब्धिजाताश्च समस्ता रत्नजातयः ।
वह्निरपि ददौ तुभ्यमग्निशौचे च वाससी ॥ 99

एवं दैत्येन्द्र रत्नानि समस्तान्याहृतानि ते ।
स्त्रीरत्नमेषा कल्याणी त्वया कस्मान्न गृह्यते ॥ 100

ऋषिरुवाच ॥ 101

निशम्येति वचः शुम्भः स तदा चण्डमुण्डयोः ।
प्रेषयामास सुग्रीवं दूतं देव्या महाऽसुरम् ॥ 102

इति चेति च वक्तव्या सा गत्वा वचनान्म म ।
यथा चाभ्येति सम्प्रीत्या तथा कार्यं त्वया लघु ॥ 103

सा तत्र गत्वा यत्रास्ते शैलोद्देशेऽतिशोभने ।
सा देवी तां ततः प्राह श्लक्ष्णं मधुरया गिरा ॥ 104

दूत उवाच ॥ 105

देवि दैत्येश्वरः शुम्भस्त्रैलोक्ये परमेश्वरः ।
दूतोऽहं प्रेषितस्तेन त्वत्सकाशमिहागतः ॥ 106

अव्याहताज्ञः सर्वासु यः सदा देवयोनिषु ।
निर्जिताखिलदैत्यारिः स यदाह शृणुष्व तत् ॥ 107

मम त्रैलोक्यमखिलं मम देवा वशानुगाः ।
यज्ञभागानहं सर्वानुपाश्नामि पृथक् पृथक् ॥ 108

त्रैलोक्ये वररत्नानि मम वश्यान्यशेषतः ।
तथैव गजरत्नं च हृतं देवेन्द्रवाहनम् ॥ 109

क्षीरोदमथनोद्भूतमश्वरत्नं ममामरैः ।
उच्चैश्रवससञ्ज्ञं तत् प्रणिपत्य समर्पितम् ॥ 110

यानि चान्यानि देवेषु गन्धर्वेषूरगेषु च ।
रत्नभूतानि भूतानि तानि मय्येव शोभने ॥ 111

स्त्रीरत्नभूतां त्वां देवि लोके मन्यामहे वयम् ।
सा त्वमस्मानुपागच्छ यतो रत्नभुजो वयम् ॥ 112

मां वा ममानुजं वाऽपि निशुम्भमुरुविक्रमम् ।
भज त्वं चञ्चलापाङ्गि रत्नभूताऽसि वै यतः ॥ 113

परमैश्वर्यमतुलं प्राप्स्यसे मत्परिग्रहात् ।
एतद् बुद्ध्या समालोच्य मत्परिग्रहतां व्रज ॥ 114

ऋषिरुवाच ॥ 115

इत्युक्ता सा तदा देवी गम्भीरान्तस्स्मिता जगौ ।

दुर्गा भगवती भद्रा ययेदं धार्यते जगत् ॥ 116

देव्युवाच ॥ 117

सत्यमुक्तं त्वया नात्र मिथ्या किञ्चित्त्वयोदितम् ।
त्रैलोक्याधिपतिः शुम्भो निशुम्भश्चापि तादृशः ॥ 118

किं त्वत्र यत्प्रतिज्ञातं मिथ्या तत् क्रियते कथम् ।
श्रूयतामल्पबुद्धित्वात् प्रतिज्ञा या कृता पुरा ॥ 119

यो मां जयति सङ्ग्रामे यो मे दर्पं व्यपोहति ।
यो मे प्रतिबलो लोके स मे भर्ता भविष्यति ॥ 120

तदागच्छतु शुम्भोऽत्र निशुम्भो वा महाबलः ।
मां जित्वा किं चिरेणात्र पाणिं गृह्णातु मे लघु ॥ 121

दूत उवाच ॥ 122

अवलिप्ताऽसि मैवं त्वं देवि ब्रूहि ममाग्रतः ।
त्रैलोक्ये कः पुमांस्तिष्ठेदग्रे शुम्भ निशुम्भयोः ॥ 123

अन्येषामपि दैत्यानां सर्वे देवा न वै युधि ।
तिष्ठन्ति सम्मुखे देविं किं पुनः स्त्री त्वमेकिका ॥ 124

इन्द्राद्यास्सकला देवास्तस्थुर्येषां न संयुगे ।

शुम्भादीनां कथं तेषां स्त्री प्रयास्यसि सम्मुखम् ॥ 125

सा त्वं गच्छ मयैवोक्ता पार्श्वं शुम्भनिशुम्भयोः ।
केशाकर्षणनिर्धूतगौरवा मा गमिष्यसि ॥ 126

देव्युवाच ॥ 127

एवमेतद् बली शुम्भो निशुम्भश्चापि तादृशः ।
किं करोमि प्रतिज्ञा मे यदनालोचिता पुरा ॥ 128

स त्वं गच्छ मयोक्तं ते यदेतत्सर्वमादृतः ।
तदाचक्ष्वासुरेन्द्राय स च युक्तं करोतु यत् ॥ 129

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये देव्या दूतसंवधो नाम पञ्चमोऽध्यायः

षष्ठोऽध्यायः

धूम्रलोचनवधः

ध्यानम्

ॐ । नागाधीश्वरविष्टरां फणिफणोत्तंसोरुरत्नावली–भस्वद्देहलतां दिवाकरनिभां नेत्रत्रयोद्भासिताम् । मालाकुम्भकपालनीरजकरां चन्द्रार्धचूडां परां, सर्वज्ञेश्वरभैरवाङ्कनिलयां पद्मावतीं चिन्तये ॥

ॐ ऋषिरुवाच ॥ 1

इत्याकर्ण्य वचो देव्याः स दूतोऽमर्षपूरितः ।
समाचष्ट समागम्य दैत्यराजाय विस्तरात् ॥ 2

तस्य दूतस्य तद्वाक्यमाकर्ण्यासुरराट् ततः ।
सक्रोधः प्राह दैत्यानामधिपं धूम्रलोचनम् ॥ 3

हे धूम्रलोचनाशु त्वं स्वसैन्यपरिवारितः ।
तामानय बलाद्दुष्टां केशाकर्षणविह्वलाम् ॥ 4

तत्परित्राणदः कश्चिद्यदि वोत्तिष्ठतेऽपरः ।
स हन्तव्योऽमरो वाऽपि यक्षो गन्धर्व एव वा ॥ 5

ऋषिरुवाच ॥ 6

तेनाज्ञप्तस्ततः शीघ्रं स दैत्यो धूम्रलोचनः ।
वृतः षष्ट्या सहस्राणामसुराणां द्रुतं ययौ ॥ 7

स दृष्ट्वा तां ततो देवीं तुहिनाचलसंस्थिताम् ।
जगादोच्चैः प्रयाहीति मूलं शुम्भनिशुम्भयोः ॥ 8

न चेत्प्रीत्याऽद्य भवती मद्भर्तारमुपैष्यति ।
ततो बलान्नयाम्येष केशाकर्षणविह्वलाम् ॥ 9

देव्युवाच ॥ 10

दैत्येश्वरेण प्रहितो बलवान् बलसंवृतः ।
बलान्नयसि मामेवं ततः किं ते करोम्यहम् ॥ 11

ऋषिरुवाच ॥ 12

इत्युक्तः सोऽभ्यधावत्तामसुरो धूम्रलोचनः ।
हुङ्कारेणैव तं भस्म सा चकाराम्बिका ततः ॥ 13

अथ क्रुद्धं महासैन्यमसुराणां तथाऽम्बिका ।
ववर्ष सायकैस्तीक्ष्णैस्तथा शक्तिपरश्वधैः ॥ 14

ततो धुतसटः कोपात् कृत्वा नादं सुभैरवम् ।
पपातासुरसेनायां सिंहो देव्याः स्ववाहनः ॥ 15

कांश्चित्करप्रहारेण दैत्यानास्येन चापरान् ।
अक्रान्त्या चाधरेणान्यन् जघान स महासुरान् ॥ 16

केषाञ्चित्पाटयामास नखैः कोष्ठानि केसरी ।
तथा तलप्रहारेण शिरांसि कृतवान् पृथक् ॥ 17

विच्छिन्नबाहुशिरसः कृतास्तेन तथाऽपरे ।
पपौ च रुधिरं कोष्ठादन्येषां धुतकेसरः ॥ 18

क्षणेन तद्बलं सर्वं क्षयं नीतं महात्मना ।

तेन केसरिणा देव्या वाहनेनातिकोपिना ॥ 19

श्रुत्वा तमसुरं देव्या निहतं धूम्रलोचनम् ।
बलं च क्षयितं कृत्स्नं देवीकेसरिणा शतः ॥ 20

चुकोप दैत्याधिपतिः शुम्भः प्रस्फुरिताधरः ।
आज्ञापयामास च तौ चण्डमुण्डौ महाऽसुरौ ॥ 21

हे चण्ड हे मुण्ड बलैर्बहुभिः परिवारितौ ।
तत्र गच्छत गत्वा च सा समानीयतां लघु ॥ 22

केशेष्वाकृष्य बद्ध्वा वा यदि वः संशयो युधि ।
तदाऽशेषायुधैः सर्वैरसुरैर्विनिहन्यताम् ॥ 23

तस्यां हतायां दुष्टायां सिंहे च विनिपातिते ।
शीघ्रमागम्यतां बद्ध्वा गृहीत्वा तामथाऽम्बिकाम् ॥ 24

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये धूम्रलोचनवधो नाम षष्ठोऽध्यायः

सप्तमोऽध्यायः

चण्डमुण्डवधः

ध्यानम्

ॐ । ध्यायेयं रत्नपीठे शुकलपठितं शृण्वतीं श्यामलाङ्गीं, न्यस्तैकाङ्घ्रिं सरोजे शशिकलधरां वल्लकीं वादयन्तीम् । कल्हाराब्धमालां नियमितविलसच्चोलिकां रक्तवस्त्रां, मातङ्गीं शङ्खपात्रां मधुरमधुमदां चित्रकोद्भासिभालाम् ॥

’ओं’ ऋषिरुवाच ॥ 1

आज्ञप्तास्ते ततो दैत्याश्चण्डमुण्डपुरोगमाः ।
चतुरङ्गबलोपेता युयुरभ्युद्यतायुधाः ॥ 2

ददृशुस्ते ततो देवीमीषद्धासां व्यवस्थिताम् ।
सिंहस्योपरि शैलेन्द्रशृङ्गे महति काञ्चने ॥ 3

ते दृष्ट्वा तां समादतुमुद्यमं चक्रुरुद्यताः ।
अकृष्टचापासिधरास्तथाऽन्ये तत्समीपगाः ॥ 4

ततः कोपं चकारोच्चैरम्बिका तानरीन् प्रति ।
कोपेन चास्या वदनं मषीवर्णमभूत्तदा ॥ 5

भ्रुकुटीकुटिलात्तस्या ललाटफलकाद्द्रुतम् ।
काली करालवदना विनिष्क्रान्ताऽसिपाशिनी ॥ 6

विचित्रखट्वाङ्गधरा नरमालाविभूषणा ।
द्वीपिचर्मपरीधाना शुष्कमांसाऽतिभैरवा ॥ 7

अतिविस्तारवदना जिह्वाललनभीषणा ।
निमग्ना रक्तनयना नादापूरितदिङ्मुखा ॥ 8

सा वेगेनाभिपतिता घातयन्ती महाऽसुरान् ।
सैन्ये तत्र सुरारीणामभक्षयत तद्बलम् ॥ 9

पार्ष्णिग्राहाङ्कुशग्राहियोधघण्टासमन्वितान् ।
समादायैकहस्तेन मुखे चिक्षेप वारणान् ॥ 10

तथैव योधं तुरगै रथं सारथिना सह ।
निक्षिप्य वक्त्रे दशनैश्चर्वयन्त्यतिभैरवम् ॥ 11

एकं जग्राह केशेषु ग्रीवायामथ चापरम् ।
पादेनाक्रम्य चैवान्यमुरसाऽन्यमपोथयत् ॥ 12

तैर्मुक्तानि च शस्त्राणि महाऽस्त्राणि तथाऽसुरैः ।
मुखेन जग्राह रुषा दशनैर्मथितान्यपि ॥ 13

बलिनां तद्बलं सर्वमसुराणां दुरात्मनाम् ।
ममर्दाभक्षयच्चान्यानन्यांश्चाताडयत्तदा ॥ 14

असिना निहताः केचित् केचित्खट्वाङ्गताडिताः ।
जग्मुर्विनाशमसुरा दन्ताग्राभिहतास्तथा ॥ 15

क्षणेन तद्बलं सर्वमसुराणां निपातितम् ।
दृष्ट्वा चण्डोऽभिदुद्राव तां कालीमतिभीषणाम् ॥ 16

शरवर्षैर्महाभीमैर्भीमाक्षीं तां महाऽसुरः ।
छादयामास चक्रैश्च मुण्डः क्षिप्तैः सहस्रशः ॥ 17

तानि चक्राण्यनेकानि विशमानानि तन्मुखम् ।
बभुर्यथाऽर्कबिम्बानि सुबहूनि घनोदरम् ॥ 18

ततो जुहासातिरुषा भीमं भैरवनादिनी ।
काली करालवदना दुर्दर्शदशनोज्ज्वला ॥ 19

उत्थाय च महाऽसिं तं देवी चण्डमधावत ।
गृहित्वा चास्य केशेषु शिरस्तेनासिनाऽच्छिनत् ॥ 20

अथ मण्डोऽभ्यधावत् तां दृष्ट्वा चण्डं निपातितम् ।
तमप्यपातयोद्भूमौ सा खड्गाभिहतं रुषा ॥ 21

हततेषं ततः सैन्यं दृष्ट्वा चण्डं निपातितम् ।
मुण्डं च सुमहावीर्यं दिशो भेजे भयातुरम् ॥ 22

शिरश्चण्डस्य काली च गृहीत्वा मूण्डमेव च ।
प्राह प्रचण्डाट्टहासमिश्रमभ्येत्य चण्डिकाम् ॥ 23

मया तवात्रोपहृतौ चण्डमुण्डौ महापशू ।
युद्धयज्ञे स्वयं शुम्भं निशुम्भं च हनिष्यसि ॥ 24

ऋषिरुवाच ॥ 25

तावानीतौ ततो दृष्ट्वा चण्डमुण्डौ महाऽसुरौ ।
उवाच कालीं कल्याणी ललितं चण्डिका वचः ॥ 26

यस्माच्चण्डं च मुण्डं च गृहीत्वा त्वमुपागता ।
चामुण्डेति ततो लोके ख्याता देवि भविष्यसि ॥ 27

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये चण्डमुण्डवधो नाम सप्तमोऽध्यायः

अष्टमोऽध्यायः

रक्तबीजवधः

ध्यानम्

ॐ । अरुणां करुणातरङ्गिताक्षीं धृतप्शाङ्कुशबाणचापहस्ताम् । अणिमादिभिरावृतां मयूखैरहमित्येव विभावये भवानीम् ॥

’ओं’ ऋषिरुवाच ॥ 1

चण्डे च निहते दैत्ये मुण्डे च विनिपातिते ।
बहुलेषु च सैन्येषु क्षयितेष्वसुरेश्वरः ॥ 2

ततः कोपपराधीनचेताः शुम्भः प्रतापवान् ।
उद्योगं सर्वसैन्यानां दैत्यानामादिदेश ह ॥ 3

अद्य सर्वबलैर्दैत्याः षडशीतिरुदायुधाः ।
कम्बूनां चतुरशीतिर्नियान्तु स्वबलैर्वृताः ॥ 4

कोटिवीर्याणि पञ्चाशदसुराणां कुलानि वै ।
शतं कुलानि धूम्राणां निर्गच्छन्तु ममाज्ञया ॥ 5

कालका दौर्हृदा मौर्याः कालीकेयास्तथाऽसुराः ।
युद्धाय सज्जा निर्यान्तु आज्ञया त्वरिता मम ॥ 6

इत्याज्ञाप्यासुरपतिः शुम्भो भैरवशासनः ।

निर्जगाम महासैन्यसहस्रैर्बहुभिर्वृतः ॥ 7

आयान्तं चण्डिका दृष्ट्वा तत्सैन्यमतिभीषणम् ।
ज्यास्वनैः पूरयामास धरणीगगनान्तरम् ॥ 8

ततः सिंहो महानादमतीव कृतवान् नृप ।
घण्टास्वनेन तन्नादमम्बिका चोपबृंहयत् ॥ 9

धनुर्ज्यासिंहघण्टानां नादापूरितदिङ्मुखा ।
निनादैर्भीषणैः काली जिग्ये विस्तारितानना ॥ 10

तं निनादमुपश्रुत्य दैत्यसैन्यैश्चतुर्दिशम् ।
देवी सिंहस्तथा काली शरौघैः परिवारिताः ॥ 11

एतस्मिन्नन्तरे भूप विनाशाय सुरद्विषाम् ।
भवायामरसिंहानामतिवीर्यबलान्विताः ॥ 12

ब्रह्मेशगुहविष्णूनां तथेन्द्रस्य च शक्तयः ।
शरीरेभ्यो विनिष्क्रम्य तद्रूपैश्चण्डिकायं युयुः ॥ 13

यस्य देवस्य यद्रूपं यथा भूषणवाहनम् ।
तद्वदेव हि तच्छक्तिरसुरान् योद्धुमाययौ ॥ 14

हंसयुक्तविमानाग्रे साक्षसूत्रकमण्डलुः ।
आयाता ब्रह्मणश्शक्तिर्ब्रह्माणी साऽभिधीयते ॥ 15

माहेश्वरी वृषारूढा त्रिशूलवरधारिणी ।
महाहिवलया प्राप्ता चन्द्ररेखा विभूषणा ॥ 16

क्ॐआरी शक्तिहस्ता च मयूरवरवाहना ।
योद्धुमभ्याययौ दैत्यानम्बिका गुहरूपिणी ॥ 17

तथैव वैष्णवीशक्तिर्गरुडोपरि संस्थिता ।
शङ्खचक्रगदाशार्ङ्गखड्गहस्ताऽभ्युपाययौ ॥ 18

यज्ञवाराहमतुलं रूपं या बिभ्रतो हरेः ।
शक्तिस्साऽप्याययौ तत्र वाराहीं बिभ्रती तनुम् ॥ 19

नारसिंही नृसिंहस्य बिभ्रती सदृशं वपुः ।
प्राप्ता तत्र सटाक्षेपक्षिप्तनक्षत्रसंहतिः ॥ 20

वज्रहस्ता तथैवैन्द्री गजराजोपरि स्थिता ।
प्राप्ता सहस्रनयना यथा शक्रास्तथैव सा ॥ 21

ततः परिवृतस्ताभिरीशानो देवशक्तिभिः ।
हन्यन्तामसुराः शीघ्रं मम प्रीत्याऽह चण्डिकाम् ॥ 22

ततो देवीशरीरात्तु विनिष्क्रान्ताऽतिभीषणा ।
चण्डिकाशक्तिरत्युग्रा शिवाशतनिनादिनी ॥ 23

सा चाह धूम्रजटिलमीशानमपराजिता ।
दूतत्वं गच्छ भगवन् पार्श्वं शुम्भनिशुम्भयोः ॥ 24

ब्रूहि शुम्भं निशुम्भं च दानवावतिगर्वितौ ।
ये चान्ये दानवास्तत्र युद्धाय समुपस्थिताः ॥ 25

त्रैलोक्यमिन्द्रो लभतां देवास्सन्तु हविर्भुजः ।
यूयं प्रयात पातालं यदि जीवितुमिच्छथ ॥ 26

बलावलेपादथ चेद्भवन्तो उद्धकाङ्क्षिणः ।
तदागच्छत तृप्यन्तु मच्छिवाः पिशितेन वः ॥ 27

यतो नियुक्तो दौत्येन तया देव्या शिवः स्वयम् ।
शिवदूतीति लोकेऽस्मिंस्ततः सा ख्यातिमागता ॥ 28

तेऽपि श्रुत्वा वचो देव्याः शर्वाख्यातं महाऽसुराः ।
अमर्षापूरिता जग्मुर्यत्र कात्यायिनी स्थिता ॥ 29

ततः प्रथममेवाग्रे शरशक्त्यृष्टिवृष्टिभिः ।
ववर्षुरुद्धतामर्षास्तां देवीममरारयः ॥ 30

सा च तान्प्रहितान्बाणान् शूलशक्तिपरश्वधान् ।
चिच्छेद लीलयाऽऽध्मातधनुर्मुक्तैर्महेषुभिः ॥ 31

तस्याग्रतस्तथा काली शूलपातविदारितान् ।
खट्वाङ्गपोथितांश्चारीन् कुर्वती व्यचरत्तदा ॥ 32

कमण्डलुजलाक्षेपहतवीर्यान् हतौजसः ।
ब्रह्माणी चाकरोच्छत्रून् येन येन स्म धावति ॥ 33

माहेश्वरी त्रिशूलेन तथा चक्रेण वैष्णवी ।
दैत्यान् जघान क्ॐआरी तथा शक्त्याऽतिकोपना ॥ 34

ऐन्द्रीकुलिशपातेन शततो दैत्यदानवाः ।
हेतुर्विदारिताः पृथ्व्यां रुधिरौघप्रवर्षिणः ॥ 35

तुण्डप्रहारविध्वस्ता दंष्ट्राग्रक्षवक्षसः ।

वाराहमूर्त्या न्यपतंश्चक्रेण च विदारितः ॥ 36

नखैर्विदारितांश्चान्यान् भक्षयन्ती महाऽसुरान् ।
नारसिंही चचाराजौ नादापूर्णदिगन्तरा ॥ 37

चण्डाट्टहास्यैरसुराः शिवदूत्यभिदूषिताः ।
पेतुः पृथिव्यां पतितास्तांश्चखादाथ सा तदा ॥ 38

इति मातृगणं क्रुद्धं मर्दयन्तं महाऽसुरान् ।
दृष्ट्वाऽभ्युपायैर्विविधैर्नेशुर्देवारिसैनिकाः ॥ 39

पलायनपरान् दृष्ट्वा दैत्यन्मातृगणार्दितान् ।
योद्धुमभ्याययौ क्रुद्धो रक्तबोजो महाऽसुरः ॥ 40

रक्तबिन्दुर्यदा भूमौ पतत्यस्य शरीरतः ।
समुत्पतति मेदिन्यां तत्प्रमाणो महाऽसुरः ॥ 41

युयुधे स गदापाणिरिन्द्रशक्त्या महाऽसुरः ।
ततश्चैन्द्री स्ववज्रेण रक्तबीजमताडयत् ॥ 42

कुलिशेनाहतस्याशु बहु सुस्राव शोणितम् ।
समुत्तस्थुस्ततो योधास्तद्रूपास्तत्पराक्रमाः ॥ 43

यावन्तः पतिशास्तस्य शरीराद्रक्तबिन्दवः ।
तावन्तः पुरुषा जातास्तद्वीर्यबलविक्रमाः ॥ 44

ते चापि युयुधुस्तत्र पुरुषा रक्तसम्भवाः ।
समं मातृभिरत्युग्रशस्त्रपातातिभीषणम् ॥ 45

पुनश्च वज्रपातेन क्षतमस्य शिरो यदा ।
ववाह रक्तं प्रुषास्ततो जातास्सहस्रशः ॥ 46

वैष्णवी समरे चैनं चक्रेणाभिजघान ह ।
गदया ताडयामास ऐन्द्री तमसुरेश्वरम् ॥ 47

वैष्णवीचक्रभिन्नस्य रुधिरस्रावसम्भवैः ।
सहस्रशो जगद्व्याप्तं तत्प्रमाणैर्महाऽसुरैः ॥ 48

शक्त्या जघान क्ॐआरी वाराही च तथाऽसिना ।
माहेश्वरी त्रिशूलेन रक्तबीजं महासुरम् ॥ 49

स चापि गदया दैत्यः सर्वा एवाहनत् पृथक् ।
मातृः कोपसमाविष्टो रक्तबीजो महाऽसुरः ॥ 50

तस्याहतस्य बहुधा शक्तिशूलाधिभिर्भुवि ।
पपात यो वै रक्तौघस्तेनासञ्छतशोऽसुराः ॥ 51

तैश्चासुरासृक्सम्भूतैरसुरैः सकलं जगत् ।
व्याप्तमासीत्ततो देवा भयमाजग्मुरुत्तमम् ॥ 52

तान् विषण्णान् सुरान् दृष्ट्वा चण्डिका प्राह सत्वरम् ।
उवाच कालीं चामुण्डे विस्तीर्णं वदनं कुरु ॥ 53

मच्छस्त्रपातसम्भूतान् रक्तबिन्दून्महाऽसुरान् ।
रक्तबिन्दोः प्रतिच्छ त्वं वक्त्रेणानेन वेगिना ॥ 54

भक्षयन्ती चर रणे तदुत्पन्नान् महाऽसुरान् ।
एवमेष क्षयं दैत्यः क्षीणरक्तो गमिष्यति ॥ 55

भक्ष्यमाणास्त्वया चोग्रा न चोत्पतस्यन्ति चापरे ।
इत्युक्त्वा तां ततो देवी शूलेनाभिजघान तम् ॥ 56

मुखेन काली जगृहे रक्तबीजस्य शोणितम् ॥ 57

ततोऽसावाजघानाथ गदया तत्र चण्डिकाम् ।
न चास्या वेदानां चक्रे गदापातोऽल्पिकामपि ॥ 58

तस्याहतस्य देहात्तु बहु सुस्राव शोणितम् ।
यतस्ततस्तद्वक्त्रेण चामुण्डा सम्प्रतीच्छति ॥ 59

मुखे समुद्गता येऽस्या रक्तपातान्महाऽसुराः ।
तांश्चखादाथ चामुन्दा पपौ तस्य च शोणितम् ॥ 60

देवी शूलेन वज्रेण बाणैरसिरृष्टिभिः ।
जघान रक्तबीजं तं चामुण्डा पीतशोणितम् ॥ 61

स पापत महीपृष्ठे शस्त्रसङ्गसमाहतः ।
नीरक्तश्च महीपाल रक्तबीजो महाऽसुरः ॥ 62

तत्स्ते हर्षमतुलमवापुस्त्रिदशा नृप ।
तेषां मातृगणो जातो ननर्तासृङ्मदोद्धतः ॥ 63

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये रक्तबीजवधो नाम अष्टमोऽध्यायः

नवमोऽध्यायः

निशुम्भवधः

ध्यानम्

ओं। बन्धूककाञ्चननिभं रुचिराक्षमालां, पाशाङ्कुशौ च वरदां निजबाहुदण्डैः । बिभ्राणमिन्दुशकलाभरणं त्रिनेत्रमर्धाम्बिकेशमनिशं वपुराश्रयामि ॥

राजोवाच ॥ 1

विचित्रमिदमाख्यातं भगवन् भवता मम ।
देव्याश्चरितमाहात्म्यं रक्तबीजवधाश्रितम् ॥ 2

भूयश्चेच्छाम्यहं श्रोतुं रक्तबीजे निपातिते ।
चकार शुम्भो यत्कर्म निशुम्भश्चातिकोपनः ॥ 3

ऋषिरुवाच ॥ 4

चकार कोपमतुलं रक्तबीजे निपातिते ।
शुम्भासुरो निशुम्भश्च हतेष्वन्येषु चाहवे ॥ 5

हन्यमानं महासैन्यण् विलोक्यामर्षमुद्वहन् ।
अभ्यधावन्निशुम्भोऽथ मुख्ययाऽसुरसेनया ॥ 6

तसाग्रतस्तथा पृष्ठे पार्श्वयोश्च महाऽसुराः ।

सन्दष्टौष्ठपुटाः क्रुद्धा हन्तुं देवीमुपाययुः ॥ 7

आजगाम महावीर्यः श्म्भोऽपि स्वबलैर्वृतः ।
निहन्तुं चण्डिकां कोपात् कृत्वा युद्धं तु मातृभिः ॥ 8

ततो युद्धमतीवासीद्देव्याः शुम्भनिशुम्भयोः ।
शरवर्षमतीवोग्रं मेघयोरिव वर्षतोः ॥ 9

चिच्छेदास्ताञ्छरांस्ताभ्यां चण्डिका स्वशरोत्करैः ।
ताडयामास चाङ्गेषु शस्त्रौघैरसुरेश्वरौ ॥ 10

निशुम्भो निशितं खड्गं चर्म चादाय सुप्रभम् ।
अताडयन्मूर्ध्नि सिंहं देव्या वाहनमुत्तमम् ॥ 11

ताडिते वाहने देवी क्षुरप्रेणासिमुत्तमम् ।
निशुम्भस्याशु चिच्छेद चर्म चाप्यष्टचन्द्रकम् ॥ 12

छिन्ने चर्मणि खड्गे च शक्तिं चिक्षेप सोऽसुरः ।
तामप्यस्य द्विधा चक्रे चक्रेणाभिमुखागताम् ॥ 13

कोपाध्मातो निशुम्भोऽथ शूलं जग्राह दानवः ।
आयान्तं मुष्टिपातेन देवी तच्चाप्यचूर्णयत् ॥ 14

आविध्याथ गदां सोऽपि चिक्षेप चण्डिकां प्रति ।
साऽपि देव्यास्त्रीशूलेन भिन्ना भस्मत्वमागता ॥ 15

ततः परशुहस्तं तमायान्तं दैत्यपुङ्गवम् ।
आहत्य देवी बाणौघैरपातयत भूतले ॥ 16

तस्मिन्निपतिते भूमौ निशुम्भे भीमविक्रमे ।
भ्रातर्यतीव सङ्क्रुद्धः प्रययौ हन्तुमम्बिकाम् ॥ 17

स रथस्थस्तथाऽत्युच्चैर्गृहीतपरमायुधैः ।
भुजैरष्टाभिरतुलैर्व्याप्याशेषं बभौ नभः ॥ 18

तमायान्तां समालोक्य देवी शङ्खमवादयत् ।
ज्याशब्दं चापि धनुषश्चकारातीव दुस्सहम् ॥ 19

पूरयामास ककुभो निजघन्तास्वनेन च ।
समस्तदैत्यसैन्यानां तेजोवधविधायिना ॥ 20

ततः सिंहो महानादैस्त्याजितेभमहामदैः ।
पूरयामास गगनं गां तथैव दिशो दश ॥ 21

ततः काली समुत्पत्य गगनं क्ष्मामताडयत् ।
कराभ्यां तन्निनादेन प्राक्स्वनास्ते तिरोहिताः ॥ 22

अट्टाट्टहासमशिवं शिवदूती चकार ह ।
तैश्शब्दैरसुरास्त्रेसुः शुभः कोपं परं ययौ ॥ 23

दुरात्मंस्तिष्ठ तिष्ठेति व्याजहाराम्बिका यदा ।
तदा जयेत्यभिहितं देवैराकाशसंस्थितैः ॥ 24

शुम्भेनागत्य या शक्तिर्मुक्ता ज्वालाऽतिभीषणा ।
आयान्ती वह्निकूटाभा सा निरस्ता महोल्कया ॥ 25

सिंहनादेन शुम्भस्य व्याप्तं लोकत्रयान्तरम् ।
निर्घातनिस्स्वनो घोरो जीतवानवनीपते ॥ 26

शुम्भमुक्ताञ्छरान् देवी शुम्भस्तत्प्रहिताञ्छरान् ।
चिच्छेद स्वशुरैरुग्रैः शतशोऽथ सहस्रशः ॥ 27

ततः सा चण्डिका क्रुद्धा शूलेनाभिजघान तम् ।
स तदाऽभिहितो भूमौ मूर्छितो निपपात ह ॥ 28

ततो निशूम्भः सम्प्राप्य चेतनामात्तकार्मुकः ।
आजघान शरैर्देवीं कालीं केसरिणं तथा ॥ 29

पुनश्च कृत्वा बाहूनामयुतं दनुजेश्वरः ।
चक्रायुतेन दितिजश्चादयामास चण्डिकाम् ॥ 30

ततो भगवती क्रुद्धा दुर्गा दुर्गार्तिनाशिनी ।
चिच्छेद तानि चक्राणि स्वशरैस्सायकांश्च तान् ॥ 31

ततो निशुम्भो वेगेन गदामादाय चण्डिकाम् ।
अभ्यधावत वै हन्तुं दैत्यसैन्यसमावृतः ॥ 32

तस्यापतत एवाशु गदां चिच्छेद चण्डिका ।
खड्गेन शितधारेण स च शूलं समाददे ॥ 33

शूलहस्तं समायान्तं निशुम्भममरार्दनम् ।
हृदि विव्याध शूलेन वेगाविद्धेन चण्डिका ॥ 34

भिन्नस्य तस्य शूलेन हृदयान्निस्सृतोऽपरः ।
महाबलो महावीर्यस्तिष्ठेति पुरुषो वदन् ॥ 35

तस्य निष्क्रामतो देवी प्रहस्य स्वनवत्ततः ।

शिरश्चिच्छेद खड्गेन ततोऽसावपतद्भुवि ॥ 36

ततः सिंहश्चखादोग्रदंष्ट्राक्षुण्णशिरोधरान् ।
आसुरांस्तांस्यथा काली शिवदूती तथाऽपरान् ॥ 37

क्ॐआरीशक्तिनिर्भिन्नाः केचिन्नेशुर्महाऽसुराः ।
ब्रह्माणीमन्त्रपूतेन तोयेनान्ये निराकृताः ॥ 38

माहेश्वरीत्रिशूलेन भिन्नाः पेतुस्तथाऽपरे ।
वाराहीतुण्डघातेन केचिच्छूर्णीकृता भुवि ॥ 39

खण्डं खण्डं च चक्रेण वैष्णव्या दानवाः कृताः ।
वज्रेण चैन्द्रीहस्ताग्रमुक्तेन च तथाऽपरे ॥ 40

केचिद्विनेशुरसुराः केचिन्नष्टा महाऽऽहवात् ।
भक्षिताश्चापरे कालीशिवदूतीमृगाधिपैः ॥ 41

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये निशुम्भवधो नाम नवमोऽध्यायः

दशमोऽध्यायः

शुम्भवदः

ॐ ऋशिरुवाच ॥ 1

निशुम्भं निहतं दृष्ट्वा भ्रातरं प्राणसम्मितं ।
हन्यमानं बलं चैव शुम्भः क्रुद्धोऽब्रवीद्वचः ॥ 2

बलावलेपदुष्टे त्वं मा दुर्गे गर्वमाहव ।
अन्यासां बलमाश्रित्य युद्ध्यसे चातिमानिनी ॥ 3

देव्युवाच ॥ 4

एकैवाहं जगत्यत्र द्वितीया का ममापरा ।
पश्यैता दुष्ट मय्येव विशन्त्यो मद्विभूतयः ॥ 5

ततः समस्तास्ता देव्यो ब्रह्माणीप्रमुखा लयम् ।
तस्या देव्यास्तनौ जग्मुरेकैवासीत्तदाम्बिका ॥ 6

देव्युवाच ॥ 7

अहं विभूत्या बहुभिरिह रूपैर्यदास्थिता ।
तत्संहृतं मयैकैव तिष्ठाम्याजौ स्थिरो भव ॥ 8

ऋषिरुवाच ॥ 9

ततः प्रववृते युद्धं देव्याः शुम्भस्य चोभयोः ।
पश्यतां सर्वदेवानामसुराणां च दारुणम् ॥ 10

शरवर्षैः शितैः शस्त्रैस्तथा चास्त्रैः सदारुणैः ।

तयोर्युद्धमभूद्भूयः सर्वलोकभयङ्करम् ॥ 11

दिव्यान्यस्त्राणि शतयो मुमुचे यान्यथाम्बिका ।
बभञ्ज तानि दैत्येन्द्रस्तत्प्रतीघातकर्तृभिः ॥ 12

मुक्तानि तेन चास्त्राणि दिव्यानि परमेश्वरी ।
बभञ्ज लीलयैवोग्रहुङ्कारोच्चारणादिभिः ॥ 13

ततः शरशतैर्देवीमाच्छादयत सोऽसुरः ।
सापि तत्कुपिता देवी धनुश्चिच्छेद चेषुभिः ॥ 14

छिन्ने धनुषि दैत्येन्द्रस्तथा शक्तिमथाददे ।
चिच्छेद देवी चक्रेण तामप्यस्य करे स्थिताम् ॥ 15

ततः खड्गमुपादाय शतचन्द्रं च भानुमत् ।
अभ्यधा वत तां देवीं दैत्यानामधिपेश्वरः ॥ 16

तस्यापतत एवाशु खड्गं चिच्छेद चण्डिका ।
धनुर्मुक्तैः शितैर्बाणैश्चर्म चार्ककरामलम् ।
अश्वांश्च पातयामास रथं सारथिना सह ॥ 17

हताश्वः स तदा दैत्यश्छिन्नधन्वा विसारथिः ।
जग्राह मुद्गरं घोरमम्बिकानिधनोद्यतः ॥ 18

चिच्छेदापततस्तस्य मुद्गरं निशितैः शरैः ।
तथापि सोऽभ्यधावत्तां मुष्टिमुद्यम्य वेगवान् ॥ 19

स मुष्टिं पातयामास हृदये दैत्यपुङ्गवः ।
देव्यास्तं चापि सा देवी तलेनोरस्यताडयत् ॥ 20

तलप्रहाराभिहतो निपपात महीतले ।
स दैत्यराजः सहसा पुनरेव तथोत्थितः ॥ 21

उत्पत्य च प्रगृह्योच्चैर्देवीं गगनमास्थितः ।
तत्रापि सा निराधारा युयुधे तेन चाण्डिका ॥ 22

नियुद्धं खे तदा दैत्यश्चण्डिका च परस्परम् ।
चक्रतुः प्रथमं सिद्धिमुनिविस्मयकारकम् ॥ 23

ततो नियुद्धं सुचिरं कृत्वा तेनाम्बिका सह ।
उत्पात्य भ्रामयामास चिक्षेप धरणीतले ॥ 24

स क्षिप्तो धरणीं प्राप्य मुष्टिमुद्यम्य वेगवान् ।
अभ्यधावत दुष्टात्मा चण्डिकानिधनेच्छया ॥ 25

तमायान्तं ततो देवी सर्वदैत्यजनेश्वरम् ।
जगत्यां पातयामास भित्त्वा शूलेन वक्षसि ॥ 26

स गतासुः पपातोर्व्यां देवी शूलाग्रविक्षतः ।
चालयन् सकलां पृथ्वीं साब्धिद्वीपां सपर्वताम् ॥ 27

ततः प्रसन्नमखिलं हते तस्मिन् दुरात्मनि ।
जगत्स्वास्थ्यमतीवाप निर्मलं चाभवन्नभः ॥ 28

उत्पातमेघाः सोल्का ये प्रागासंस्ते शमं ययुः ।
सरितो मार्गवाहिन्यस्तथासंस्तत्र पातिते ॥ 29

ततो देवगणाः सर्वे हर्षनिर्भरमानसाः ।

बभूवुर्निहते तस्मिन् गन्धर्वा ललितं जगुः ॥ 30

अवादयंस्तथैवान्ये ननुतुश्चाप्सरोगणाः ।
ववुः पुण्यास्तथा वाताः सुप्रभोऽभूद्दिवाकरः ॥ 31

जज्वलुश्चाग्नयः शान्ताः शान्ता दिग्जनितस्वनाः ॥ 32

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये शुम्भवधो नाम दशमोऽध्यायः

एकादशोऽध्यायः

नारायणीस्तुतिः

ॐ ऋषिरुवाच ॥ 1

देव्या हते तत्र महासुरेन्द्रे
सेन्द्राः सुरा वह्निपुरोगमास्ताम् ।
कात्यायनीं तुष्टुवुरिष्टलाभाद्
विकाशिवक्त्राब्जविकाशिताशाः ॥ 2

देवि प्रपन्नार्तिहरे प्रसीद
प्रसीद मातर्जगतोऽखिलस्य ।
प्रसीद विश्वेश्वरी पाहि विश्वं
त्वमीश्वरी देवि चराचरस्य ॥ 3

आधारभूता जगतस्त्वमेका
महीस्वरूपेण यतः स्थितासि ।

अपां स्वरूपस्थितया त्वयैत–

दाप्यायते कृत्स्नमलङ्घ्यवीर्ये ॥ 4

त्वं वैष्णवीशक्तिरनन्तवीर्या

विश्वस्य बीजं परमासि माया ।

सम्मोहितं देवि समस्तमेतत्

त्वं वै प्रसन्ना भुवि मुक्तिहेतुः ॥ 5

विद्याः समस्तास्तव देवि भेदाः

स्त्रियः समस्ताः सकला जगत्सु ।

त्वयैकया पूरितमम्बयैतत्

का ते स्तुतिः स्तव्यपरापरोक्तिः ॥ 6

सर्वभूता यदा देवी भुक्तिमुक्तिप्रदायिनी ।

त्वं स्तुता स्तुतये का वा भवन्तु परमोक्तयः ॥ 7

सर्वस्य बुद्धिरूपेण जनस्य हृदि संस्थिते ।

स्वर्गापवर्गदे देवि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 8

कलाकाष्ठादिरूपेण परिणामप्रदायिनि ।

विश्वस्योपरतौ शक्ते नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 9

सर्वमङ्गलमाङ्गल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके ।

शरण्ये त्र्यम्बके गौरि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 10

सृष्टिस्थितिविनाशानां शक्तिभूते सनातनि ।

गुणाश्रये गुणामये नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 11

शरणागतदीनार्तपरित्राणपरायणे ।

सर्वस्यार्तिहरे देवि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 12

हंसयुक्तविमानस्थे ब्रह्माणीरूपधारिणि ।
कौशाम्भःक्षरिके देवि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 13

त्रिशूलचन्द्राहिधरे महावृषभवाहिनि ।
माहेश्वरीस्वरूपेण नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 14

मयूरकुक्कुटवृते महाशक्तिधरेऽनघे ।
क्ॐआरीरूपसंस्थाने नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 15

शङ्खचक्रगदाशार्ङ्गगृहीतपरमायुधे ।
प्रसीद वैष्णवीरूपे नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 16

गृहीतोग्रमहाचक्रे दंष्ट्रोद्धृतवसुन्धरे ।
वराहरूपिणि शिवे नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 17

नृसिंहरूपेणोग्रेण हन्तुं दैत्यान् कृतोद्यमे ।
त्रैलोक्यत्राणसहिते नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 18

किरीटिनि महावज्रे सहस्रनयनोज्ज्वले ।
वृत्रप्राणहरे चैन्द्रि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 19

शिवदूतीस्वरूपेण हतदैत्यमहाबले ।
घोअरूपे महारावे नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 20

दंष्ट्राकरालवदने शिरोमालाविभूषणे ।
चामुण्डे मुण्डमथने नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 21

लक्ष्मि लज्जे महाविद्ये श्रद्धे पुष्टि स्वधे ध्रुवे ।
महारात्रि महामाये नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 22

मेधे सरस्वति वरे भूति बाभ्रवि तामसि ।
नियते त्वं प्रसीदेशे नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ 23

सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते ।
भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोऽस्तु ते ॥ 24

एतत्ते वदनं स्ॐयां लोचनत्रयभूषितम् ।
पातु नः सर्वभूतेभ्यः कात्यायनि नमोऽस्तु ते ॥ 25

ज्वालाकरालमत्युग्रमशेषासुरसूदनम् ।
त्रिशूलं पातु नो भीतिर्भद्रकालि नमोऽस्तु ते ॥ 26

हिनस्ति दैत्यतेजांसि स्वनेनापूर्य या जगत् ।
सा घण्टा पातु नो देवि पापेभ्यो नः सुतानिव ॥ 27

असुरासुग्वसापङ्कचर्चितस्ते करोज्ज्वलः ।
शुभाय खड्गो भवतु चण्डिके त्वां नता वयम् ॥ 28

रोगानशेषानपहंसि तुष्टा
रुष्टा तु कामान् सकलानभीष्टान् ।
त्वामाश्रितानां न विपन्नराणां
त्वामाश्रिता ह्याश्रयतां प्रयन्ति ॥ 29

एतत्कृतं यत्कदनं त्वयाद्य
धर्मद्विषां देवि महासुराणाम् ।
रूपैरनेकैर्बहुधात्ममूर्तिं

कृत्वाम्बिके तत्प्रकरोति कान्या ॥ 30

विध्यासु शास्त्रेषु विवेकदीपे–
ष्वाद्येषु वाक्येषु च का त्वदन्या ।
ममत्वगर्तेऽतिमहान्धकारे
विभ्रामयत्येतदतीव विश्वम् ॥ 31

रक्षांसि यत्रोग्रविषाश्च नागा
यत्रारयो दस्युबलानि यत्र ।
दावानलो यत्र तथाऽब्धिमध्ये
तत्र स्थिता त्वं परिपासि विश्वम् ॥ 32

विश्वेश्वरि त्वं परिपासि विश्वं
विश्वात्मिका धारयसीह विश्वम् ।
विश्वेशवन्द्या भवती भवन्ति
विश्वाश्रया ये त्वयि भक्तिनम्राः ॥ 33

देवि प्रसीद परिपालय नोऽरिभीते–
र्नित्यं यथाऽसुरवधादधुनैव सद्यः ।
पापानि सर्वजगतां प्रशमं नयाशु
उत्पातपाकजनितांश्च महोपसर्गान् ॥ 34

प्रणतां प्रसीद त्वं देवि विश्वार्तिहारिणि ।
त्रैलोक्यवासिनामीड्ये लोकानां वरदा भव ॥ 35

देव्युवाच ॥ 36

वरदाऽहं सुरगणा वरं यन्मनसेच्छथ ।
तं वृणुध्वं प्रयच्छामि जगतामुपकारकम् ॥ 37

देवा ऊचुः ॥ 38

सर्वबाधाप्रशमनं त्रैलोक्यस्याखिलेश्वरि ।
एवमेव त्वया कार्यमस्मद्वैरिविनाशनम् ॥ 39

देव्युवाच ॥ 40

वैवस्वतेऽन्तरे प्राप्ते अष्टाविंशतितमे युगे ।
शुम्भो निशुम्भश्चैवान्यावुत्पत्स्येते महाऽसुरौ ॥ 41

नन्दगोपगृहे जाता यशोदागर्भसम्भवा ।
ततस्तौ नाशयिष्यामि विन्ध्याचलनिवासिनी ॥ 42

पुनरप्यतिरौद्रेण रूपेण पृथिवीतले ।
अवतीर्य हनिष्यामि वैप्रचित्तांश्च दानवान् ॥ 43

भक्षयन्त्याश्च तानुग्रान् वैप्रचित्तान् महाऽसुरान् ।
रक्ता दन्ता भविष्यन्ति दाडिमीकुसुमोपमाः ॥ 44

ततो मां देवताः स्वर्गे मर्त्यलोके च मानवाः ।
स्तुवन्तो व्याहरिष्यन्ति सततं रक्तदन्तिकाम् ॥ 45

भूयश्च शतवार्षिक्यामनावृष्ट्यामनम्भसि ।
मुनिभिः संस्मृता भूमौ सम्भविष्याम्ययोनिजा ॥ 46

ततः शतेन नेत्राणां निरीक्षिष्याम्यहं मुनीन् ।
कीर्तयिष्यन्ति मनुजाः शताक्षीमिति मां ततः ॥ 47

ततोऽहमखिलं लोकमात्मदेहसमिद्भवैः ।
भरिष्यामि सुराः शाकैरावृष्टेः प्राणधारकैः ॥ 48

शाकम्भरीति विख्यातिं तदा यास्याम्यहं भुवि ।
तत्रैव च वधिष्यामि दुर्गमाख्यं महाऽसुरम् ॥ 49

दुर्गादेवीति विख्यान्तं तन्मे नाम भविष्यति ।
पुनश्चाहं यदा भीमं रूपं कृत्वा हिमाचले ॥ 50

रक्षांसि भक्षयिष्यामि मुनीनां त्राणकारणात् ।
तदा मां मनयः सर्वे स्तोष्यन्त्यानम्रमूर्तयः ॥ 51

भीमादेवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति ।
यदाऽरुणाख्यस्त्रैलोक्ये महाबाधां करिष्यति ॥ 52

तदाऽहं भ्रामरं रूपं कृत्वाऽसङ्ख्येयषट्पदम् ।
त्रैलोक्यस्य हितार्थाय वधिष्यामि महाऽसुरम् ॥ 53

भ्रामरीति च मां लोकास्तदा स्तोष्यन्ति सर्वतः ।
इत्थं यदा यदा बाधा दानवोत्वा भविष्यति ॥ 54

तदा तदाऽवतीर्याहं करिष्याम्यरिसङ्क्षयम् ॥ 55

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये नारायणीस्तुतिर्नाम एकादशोऽध्यायः

द्वादशोऽध्यायः

फलस्तुतिः

ध्यानम्

ॐ । विद्युद्दामसमप्रभां मृगपतिस्कन्धस्थितां भिषणां, कन्याभिः करवालखेटविलसद्धस्ताभिरासेविताम् ।
हस्तैश्चक्रगदाऽसिखेटविशिखांश्चापं गुणं तर्जनीं, बिभाणामनलात्मिकां शशिधरां दुर्गां त्रिनेत्रां भजे ॥

देव्युवाच ॥ 1

एभिः स्तवैश्च मां नित्यं स्तोष्यते यः समाहितः ।
तस्याहं सकलां बाधां नाशयिष्याम्यसंशयम् ॥ 2

मधुकैटभनाशं च महिषासुरघातनम् ।
कीर्तयिष्यन्ति ये तद्वद्वधं शुम्भनिशुम्भयोः ॥ 3

अष्टम्यां च चतुर्दश्यां नवम्यां चैकचेतसः ।
श्रोष्यन्ति चैव ये भक्त्या ममामाहात्म्यमुत्तमम् ॥ 4

न तेषां दुष्कृतं किञ्चिद्दुष्कृतोत्था न चापदः ।
भविष्यति न दारिद्र्यं न चैवेष्टवियोजनम् ॥ 5

शत्रुतो न भयं तस्य दस्युतो वा न राजतः ।
न शस्त्रानलतोयौघात् कदाचित्सम्भविष्यति ॥ 6

तस्मान्ममैतन्माहात्म्यं पठितव्यं समाहितैः ।
श्रोतव्यं च सदा भक्त्या परं स्वस्त्ययनं हि तत् ॥ 7

उपसर्गानशेषांस्तु महामारीसमुद्भवान् ।
तथा त्रिविधमुत्पातं महात्म्यं शमयेन्मम ॥ 8

यत्रैतत् पठ्यते सम्यक् नित्यमायतने मम ।
सदा न तद्विमोक्ष्यामि सान्निध्यं तत्र मे स्थितम् ॥ 9

बलिप्रदाने पूजायामग्निकार्ये महोत्सवे ।
सर्वं ममैतच्चरितमुच्चार्यं श्राव्यमेव च ॥ 10

जानताऽजानता वाऽपि बलिपूजां तथा कृताम् ।
प्रतीक्षिष्याम्यहं प्रीत्या वह्निहोमं तथा कृतम् ॥ 11

शरत्काले महापूजा क्रियते या च वार्षिकी ।
तस्या ममैतन्माहात्म्यं श्रुत्वा भक्तिसमन्वितः ॥ 12

सर्वबाधाविनिर्मुक्तो धनधान्यसुतान्वितः ।
मनुष्यो मत्प्रसादेन भविष्यति न संशयः ॥ 13

श्रुत्वा ममैतन्माहात्म्यं तथा चोत्पत्तयश्शुभाः ।
पराक्रमं च युद्धेषु जायते निर्भयः पुमान् ॥ 14

रिपवस्सङ्क्षयं यान्ति कल्याणं चोपपद्यते ।
नन्दते च कुलं पुंसां माहात्म्यं मम शृण्वताम् ॥ 15

शान्तिकर्मणि सर्वत्र तथा दुस्स्वप्नदर्शने ।
ग्रहपीडासु चोग्रासु माहात्म्यं शृणुयान्मम ॥ 16

उपसर्गाश्शमं यान्ति ग्रहपीडाश्च दारुणाः ।
दुस्स्वप्नं च नृभिर्दृष्टं सुस्वप्नमुपजायते ॥ 17

बालग्रहाभिभूतानां बालानां शान्तिकारकम् ।
सङ्घातभेदे च नृणां मैत्रीकरणमुत्तमम् ॥ 18

दुर्वृत्तानामशेषाणां बलहानिकरं परम् ।
रक्षोभूतपिशाचानां पठनादेव नाशनम् ॥ 19

सर्वं ममैतन्माहात्म्यं मम सन्निधिकारकम् ।
पशुपुष्पार्घ्यधूपैश्च गन्धदीपैस्तथोत्तमैः ॥ 20

विप्राणां भोजनैर्होमैः प्रोक्षणीयैरहर्निशम् ।
अन्यैश्च विविधैर्भोगैः प्रदानैर्वत्सरेण या ॥ 21

प्रीतिर्मे क्रियते साऽस्मिन् सकृदुच्चरिते श्रुते ।
श्रुतं हरति पापानि तथाऽऽरोग्यं प्रयच्छति ॥ 22

रक्षां करोति भूतेभ्यो जन्मनां कीर्तनं मम ।
युद्धेषु चरितं यन्मे दुष्टदैत्यनिबर्हणम् ॥ 23

तस्मिञ्छ्रुते वैरीकृतं भयं पुंसां न जायते ॥ 24

युष्माभिस्स्तुतयो याश्च याश्च ब्रह्मर्षिभिः कृताः ।
ब्रह्मणा च कृतास्तास्तु प्रयच्छन्ति शुभां मतिम् ॥ 25

अरण्ये प्रान्तरे वाऽपि दावाग्निपरिवारितः ।
दस्युभिर्वा वृतश्शून्ये गृहीतो वाऽपि शत्रुभिः ॥ 26

सिंहव्याघ्रानुयातो वा वने वा वनहस्तिभिः ।
राज्ञा क्रुद्धेन चाज्ञप्तो वध्यो बन्धगतोऽपि वा ॥ 27

अघूर्णितो वा वातेन स्थितः पोते महार्णवे ।
पतत्सु चापि शस्त्रेषु सङ्ग्रामे भृशदारुणे ॥ 28

सर्वबाधासु घोरासु वेदनाभ्यर्दितोऽपि वा ।
स्मरन्ममैतच्चरितं नरो मुच्येत सङ्कटात् ॥ 29

मम प्रभावात् सिंहाद्या दस्यवो वैरिणस्तथा ।
दूरादेव पलायन्ते स्मरतश्चरितं मम ॥ 30

ऋषिरुवाच ॥ 31

इत्युक्त्वा सा भगवती चण्डिका चण्डविक्रमा ।
पश्यतामेव देवानां तत्रैवान्तरधीयत ॥ 32

तेऽपि देवा निरातङ्काः स्वाधिकारान्यथा पुरा ।
यज्ञभगभुजस्सर्वे चक्रुर्विनिहतारयः ॥ 33

दैत्याश्च देव्या निहते शुम्भे दैवरिपौ युधि ।
जगद्विध्वंसिनि तस्मिन् महोग्रेऽतुलविक्रमे ॥ 34

निशुम्भे च महावीर्ये शेषाः पातालमाययुः ॥ 35

एवं भगवती देवी सा नित्याऽपि पुनः पुनः ।
सम्भूय कुरुते भूप जगतः परिपालनम् ॥ 36

तयैतन्मोह्यते विश्वं सैव विश्वं प्रसूयते ।
सा याचिता च विज्ञानं तुष्टा ऋद्धिं प्रयच्छति ॥ 37

व्याप्तं तयैतत् सकलं ब्रह्माण्डं मनुजेश्वर ।
महाकाल्या महाकाले महामारीस्वरूपया ॥ 38

सैव काले महामारी सैव सृष्टिर्भवत्यजा ।
स्थितिं करोति भूतानां सैव काले सनातनी ॥ 39

भवकाले नृणां सैव लक्ष्मीर्वृद्धिप्रदा गृहे ।
सैवभावे तथा*लक्ष्मीर्विनाशायोपजायते ॥ 40

स्तुता सम्पूजिता पुश्पैर्धूपगन्धादिभिस्तथा ।
ददाति वित्तं पुत्रांश्च मतिं धर्मे गतिं शुभाम् ॥ 41

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये फलस्तुतिर्नाम द्वादशोऽध्यायः

त्रयोदशोऽध्यायः

सुरथवैश्शयोर्वरप्रदानम्

ध्यानम्

ॐ । बालार्कमण्डलाभासां चतुर्बाहुं त्रिलोचनाम् ।
पाशाङ्कुशवराभीतिर्धारयन्तीं शिवां भजे ॥

ऋषिरुवाच ॥ 1

एतत्ते कथितं भूप देवीमहात्म्यमुत्तमम् ।
एवं प्रभावा सा देवी ययेदं धार्यते जगत् ॥ 2

विद्या तथैव क्रियते भगवद्विष्णुमायया ।
तया त्वमेष वैश्यश्च तथैवान्ये विवेकिनः ॥ 3

मोह्यन्ते मोहिताश्चैव मोहमेष्यन्ति चापरे ।
तामुपैहि महाराज शरणं परमेश्वरीम् ॥ 4

आराधिता सैव नृणां भोगस्वर्गापवर्गदा ॥ 5

मार्कण्डेय उवाच ॥ 6

इति तस्य वचश्श्रुत्वा सुरथस्स नराधिपः ॥ 7

प्रणिपत्य महाभागं तमृषिं संशितव्रतम् ।
निर्विण्णोऽतिममत्वेन राज्यापहरणेन च ॥ 8

जगाम सद्यस्तपसे स च वैश्यो महामुने ।

सन्दर्शनार्थमम्बाया नदीपुलिनसंस्थितः ॥ 9

स च वैश्यस्तमस्तेपे देवीसूक्तं परं जपन् ।
तौतस्मिन्पुलिने देव्याःकृत्वा मूर्तिं महीमयीम् ॥ 10

अर्हणां चक्रतुस्तस्याः पुष्पधूपाग्नितर्पणैः ।
निराहारौ यताहारौ तन्मसस्कौ समाहितौ ॥ 11

ददतुस्तौ बलिं चैव निजगात्रासृगुक्षितम् ।
एवं समाराधयतोस्त्रिभिर्वर्षैर्यतात्मनोः ॥ 12

परितुष्टा जगद्धात्री प्रत्यक्षं प्राह चण्डिका ॥ 13

देव्युवाच ॥ 14

यत्प्रार्थ्यते त्वया भूप त्वया च कुलनन्दन ॥ 15

मत्तस्तत्प्राप्यतां सर्वं परितुष्टा ददामि तत् ॥ 16

मार्कण्डेय उवाच ॥ 17

ततो वव्रे नृपो राज्यमविभ्रंश्यन्यजन्मनि ॥ 18

अत्रैव च निजं राज्यं हतशत्रुबलं बलात् ।
सोऽपि वैश्यस्ततो ज्ञानं वव्रे निर्विण्णमानसः ॥ 19

ममेत्यहमिति प्राज्ञः सङ्गमिच्युतिकारकम् ॥ 20

देव्युवाच ॥ 21

स्वल्पैरहोभिर्नृपते स्वं राज्यं प्राप्स्यसे भवान् ॥ 22

हत्वा रिपूनस्खलितं तव तत्र भविष्यति ।
मृतश्च भूयास्सम्प्राप्य जन्म देवाद्विवस्वतः ॥ 23

सावर्णिको नाम मनुर्भवान् भुवि भविष्यति ।
वैश्यवर्य त्वया यश्च वरोऽस्मत्तोऽभिवाञ्छितः ॥ 24

तं प्रयच्छामि संसिद्ध्यै तव ज्ञानं भविष्यति ॥ 25

मार्कण्डेय उवाच ॥ 26

इति दत्वा तयोर्देवी यथाभिलषितं वरम् ॥ 27

बभूवान्तर्हिता सद्यो भक्त्या ताभ्यामभिष्टुता ।
एवं देव्या वरं लब्ध्वा सुरथः क्षत्रियर्षभः ॥ 28

सूर्याज्जन्म समासाद्य सावर्णिर्भविता मनुः ॥ 29

सावर्णिर्भविता मनुः क्लीं ओम् ॥

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे श्रीदेवीमहात्म्ये सुरथवैश्‍शयोर्वरप्रदानं नाम त्रयोदशोऽध्यायः

श्रीसप्तशतीदेवीमहात्म्यं समाप्तम् ।

ओम् तत्सत् ॐ ॥

ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे

उत्तरन्यासाः

करन्यासः –

ॐ ह्रीं अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ।
ॐ चं तर्जनीभ्यां नमः ।
ॐ डिं मध्यमाभ्यां नमः ।
ॐ कां अनामिकाभ्यां नमः ।
ॐ यैं कनिष्ठिकाभ्याम् नमः ।
ॐ ह्रीं चण्डिकायै करतल–करपृष्ठाभ्यां नमः ॥

हृदयादिन्यासः –

खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ।
शङ्खिनी चापिनी बाणभुशुण्डीपरिघायुधा ॥
हृदयाय नमः ॥

शूलेन पाहि नो देवि पाहि खड्गेन चाम्बिके ।
घण्टास्वनेन नः पाहि चापज्यानिस्स्वनेन च ॥
शिरसे स्वाहा ॥

प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च चण्डिके रक्ष दक्षिणे ।
भ्रामणेनात्मशूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरी ॥
शिखायै वषट् ॥

स्ॐयानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये विचरन्ति ते ।
यानि चात्यन्तघोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥
कवचाय हुम् ॥

खड्गशूलगदादीनि यानि चास्त्राणि तेऽम्बिके ।
करपल्लवसङ्गीनि तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥
नेत्रत्रयाय वौषट् ॥

सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते ।
भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोऽस्तुते ॥
अस्त्राय फट् ॥

ध्यानम्

विद्युद्दामसमप्रभां मृगपतिस्कन्धस्थितां भीषणां
कन्याभिः करवालखेटविलसद्धस्ताभिरासेविताम् ।
हस्तैश्चक्रगदाऽसिखेटविशिखांश्चापं गुणं तर्जनीं
बिभ्राणामनलात्मिकां शशिधरां दुर्गां त्रिनेत्रां भजे ॥

ऋग्वेदोक्तं देवीसूक्तम्

ओम् अहमित्यष्टर्चस्य सूक्तस्य वागाम्भृणी ऋषिः, सच्चित्सुखात्मकः सर्वगतः परमात्मा देवता, द्वितीयाया ऋचो जगती शिष्टानां त्रिष्टुप् छन्दः, श्रीदुर्गासप्तशतीपाठे विनियोगः ॥

ध्यानम्

ॐ सिंहस्था शशिशेखरा मरकतप्रख्यैश्चतुर्भिर्भुजैः
शङ्खं चक्रधनुश्शरांश्च दधती नेत्रैस्त्रिभिश्शोभिता ।
अमुक्ताङ्गदहारकङ्कणरणत्काञ्चीरणन्नूपुरा
दुर्गा दुर्गतिहारिणी भवतु नो रत्नोल्लसत्कुण्डला ॥

अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चरामि
अहमादित्यैरुत विश्वदेवैः ।
अहं मित्रावरुणोभा बिभर्मि
अहमिन्द्राग्नी अहमश्विनोभा ॥ 1

अहं सोममाहनसं बिभर्मि
अहं त्वष्टारमुत पूषणं भगम्।
अहं दधामि द्रविणं हविष्मते
सुप्राव्ये यजमानाय सुन्वते ॥ 2

अहं राष्ट्री सङ्गमनी वसूनां
चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम् ।

तां मा देवा व्यदधुः पुरुत्रा
भूरिस्थात्रां भुर्यावेशयन्तीम् ॥ 3

मया योऽन्नमत्ति यो विपश्यति
यः प्राणिति य ईं शृणोत्युक्तम् ।
अमन्तवो मां त उप क्षियन्ति
श्रुधि श्रुत श्रद्धिवं ते वदामि ॥ 4

अहमेव स्वयमिदं वदामि
जुष्टं देवेभिरुत मानुषेभिः ।
यं कामये तं तमुग्रं कृणोमि
तं ब्रह्माणं तमृषिं तं सुमेधाम् ॥ 5

अहं रुद्राय धनुरातनोमि
ब्रह्मद्विषे शरवे हन्त वा उ ।
अहं जनाय समदं कृणोमि
अहं द्यावपृथिवी आविवेश ॥ 6

अहं सुवे पितरमस्य मूर्धन्
मम योनिरप्स्वन्तस्समुद्रे ।
ततो वितिष्ठे भुवनानु विश्वो–
तामूं द्यां वर्ष्मणोपस्पृशामि ॥ 7

अहमेव वात इव प्रवामि
आरभमाणा भुवनानि विश्वा ।
परो दिवा पर एना पृथिव्यै–
तावती महिना सम्बभूव ॥ 8

तन्त्रोक्तं देवीसूक्तम्

नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः ।
नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणताः स्म ताम् ॥ 1

रौद्रायै नमो नित्यायै गौर्यै धात्र्यै नमो नमः ।
ज्योत्स्नायै चेन्दुरापिण्यै सुखायै सततं नमः ॥ 2

कल्याण्यै प्रणता वृद्ध्यै सिद्ध्यै कुर्मो नमो नमः ।
नैरृत्यै भीभृतां लक्ष्म्यै शर्वाण्यै ते नमो नमः ॥ 3

दुर्गायै दुर्गपरायै सारायै सर्वकाण्यै
ख्यात्यै तथैव कृष्णायै धूम्रायै सततं नमः ॥ 4

अति स्ॐयातिरौद्रायै नतास्तस्यै नमो नमः ।
नमो जगत्प्रतिष्ठायै देव्यै कृत्यै नमो नमः ॥ 5

या देवी सर्वभूतेषु विष्णुमायेति शब्दिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 6

या देवी सर्वभूतेषु चेतनेत्यभिधीयते ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 7

या देवी सर्वभूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 8

या देवी सर्वभूतेषु निद्रारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 9

या देवी सर्वभूतेषु क्षुधारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 10

या देवी सर्वभूतेषु छायारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 11

या देवी सर्वभूतेषु शक्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 12

या देवी सर्वभूतेषु तृष्णारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 13

या देवी सर्वभूतेषु क्षान्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 14

या देवी सर्वभूतेषु जातिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 15

या देवी सर्वभूतेषु लज्जारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 16

या देवी सर्वभूतेषु शान्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 17

या देवी सर्वभूतेषु श्रद्धारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 18

या देवी सर्वभूतेषु कान्तिरूपेण संस्थिता ।

नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 19

या देवी सर्वभूतेषु लक्ष्मीरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 20

या देवी सर्वभूतेषु वृत्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 21

या देवी सर्वभूतेषु स्मृतिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 22

या देवी सर्वभूतेषु दयारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 23

या देवी सर्वभूतेषु तुष्टिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 24

या देवी सर्वभूतेषु मातृरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 25

या देवी सर्वभूतेषु भ्रान्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 26

इन्द्रियाणामधिष्ठात्री भूतानां चाखिलेषु या ।
भूतेषु सततं तस्यै व्याप्तिदेव्यै नमो नमः ॥ 27

चितिरूपेण या कृत्स्नमेतद्व्याप्य स्थिता जगत् ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ 28

स्तुथा सुरैः पूर्वमभीष्टसंश्रयात्
तथा सुरेन्द्रेण दिनेषु सेविता ।
करोतु सा नः शुभहेतुरीश्वरी
शुभानि भद्राण्यभिहन्तु चापदः ॥ 29

या साम्प्रतं चोद्धतदैत्यतापितै–
रस्माभिरीशा च सुरैर्नमस्यते ।
या च स्मृता तत्क्षणमेव हन्ति नः
सर्वापदो भक्तिविनम्रमूर्तिभिः ॥ 30

प्राधानिकं रहस्यम्

ॐ । अस्य श्रीसप्तशतीरहस्यत्रयस्य नारायण ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । महाकाली–महालक्ष्मी–महासरस्वत्यो देवताः । यथोक्तफलावाप्त्यर्थं जपे विनियोगः ॥

राजोवाच

भगवन्नवतारा मे चण्डिकायास्त्वयोदिताः ।
एतेषां प्रकृतिं ब्रह्मन् प्रधानं वक्तुमर्हसि ॥ 1

आराध्यं यन्मया देव्याः स्वरूपं येन च द्विज ।
विधिना ब्रूहि सफलं यथावत् प्रणतस्य मे ॥ 2

ऋषिरुवाच

इदं रहस्यं परममनाख्येयं प्रचक्षते ।

भक्तोऽसीति न मे किञ्चित्तवावाच्यं नराधिप ॥ 3

सर्वास्याद्या महालक्ष्मीस्त्रिगुणा परमेश्वरी ।

लक्ष्यालक्ष्यस्वरूपा सा व्याप्य कृत्स्नं व्यवस्थिता ॥
4

मातुलिङ्गं गदां खेटं पानपात्रं च बिभ्रती ।

नागं लिङ्गं च योनिं च बिभ्रती नृप मूर्धनि ॥ 5

तप्तकाञ्चनवर्णाभा तप्तकाञ्चनभूषणा ।

शून्यं तदखिलं स्वेन पूरयामास तेजसा ॥ 6

शून्यं तदखिलं लोकं विलोक्य परमेश्वरी ।

बभार परमं रूपं तमसा केवलेन हि ॥ 7

सा भिन्नाञ्जनसङ्काशा दंष्ट्राङ्कितवरानना ।

विशाललोचना नारी बभूव तनुमध्यमा ॥ 8

खड्गपात्रशिरःखेटैरलङ्कृतचतुर्भुजा ।

कबन्धहारं शिरसा बिभ्राणा हि शिरस्स्रजम् ॥ 9

सा प्रोवाच महालक्ष्मीं तामसी प्रमदोत्तमा ।

नाम कर्म च मे मातर्देहि तुभ्यं नमो नमः ॥ 10

तां प्रोवाच महालक्ष्मीस्तामसीं प्रमदोत्तमाम् ।

ददामि तव नामानि यानि कर्माणि तानि ते ॥ 11

महामाया महाकाली महामारी क्षुधा तृषा ।
निद्रा तृष्णा चैकवीरा कालरात्रिर्दुरत्यया ॥ 12

इमानि तव नामानि प्रतिपाद्यानि कर्मभिः ।
एभिः कर्माणी ते ज्ञात्वा योऽधीते सोऽश्नुते सुखम् ॥ 13

तामित्युक्त्वा महालक्ष्मीः स्वरूपमपरं नृप ।
सत्त्वाख्येनातिशुद्धेन गुणेनेन्दुप्रभं दधौ ॥ 14

अक्षमालाङ्कुशधरा वीणापुस्तकधारिणी ।
सा बभूव वरा नारी नामान्यस्यै च सा ददौ ॥ 15

महाविद्या महावाणी भारती वाक् सरस्वती ।
आर्या ब्राह्मी कामधेनुर्वेदगर्भा च धीश्वरी ॥ 16

अथोवाच महालक्ष्मीर्महाकालीं सरस्वतीम् ।
युवां जनयतां देव्यौ मिथुने स्वानुरूपतः ॥ 17

इत्युक्त्वाते महालक्ष्मीः ससर्ज मिथुनं स्वयम् ।
हिरण्यगर्भौ रुचिरौ स्त्रीपुंसौ कमलासनौ ॥ 18

ब्रह्मन् विधे विरिञ्चेति धातरित्याह तं नरम् ।
श्रीः पद्मे कमले लक्ष्मीत्याह माता च तां स्त्रियम् ॥ 19

महाकाली भारती च मिथुने सृजतः सह ।
एतयोरपि रूपाणि नामानि च वदामि ते ॥ 20

नीलकण्ठं रक्तबाहुं श्वेताङ्गं चन्द्रशेखरम् ।
जनयामास पुरुषं महाकाली सितां स्त्रियम् ॥ 21

स रुद्रः शङ्करः स्ताणुः कपर्दी च त्रिलोचनः ।
त्रयीविद्या कामधेनुः सा स्त्री भाषाऽक्षरा स्वरा ॥ 22

सरस्वती स्त्रियं गौरीं कृष्णं च पुरुषं नृप ।
जनयामास नामानि तयोरपि वदामि ते ॥ 23

विष्णुः कृष्णो हृषीकेशो वासुदेवो जनार्दनः ।
उमा गौरी सती चण्डी सुन्दरी सुभगा शिवा ॥ 24

एवं युवतयः सद्यः पुरुषत्वं प्रपेदिरे ।
चक्षुष्मन्तो नु पश्यन्ति नेतरेऽतद्विदो जनाः ॥ 25

ब्रह्मणे प्रददौ पत्नीं महालक्श्मीर्नृप त्रयीम् ।
रुद्राय गौरीं वरदां वासुदेवाय च श्रियम् ॥ 26

स्वरया सह सम्भूय विरिञ्चोऽण्डमजीजनत् ।
बिभेद भगवान् रुद्रस्तद्गौर्या सह वीर्यवान् ॥ 27

अण्डमध्ये प्रधानादि कार्यजातमभून्नृप ।
महाभूतात्मकं सर्वं जगत् स्थावरजङ्गमम् ॥ 28

पुपोष पालयामास तल्लक्ष्म्या सह केशवः ।
सञ्जहार जगत्सर्वं सह गौर्या महेश्वरः ॥ 29

महालक्ष्मीर्महाराज सर्वसत्त्वमयीश्वरी ।
निराकारा च साकारा सैव नानाभिधानभृत् ॥ 30

नामान्तरैर्निरूप्यैषा नाम्या नान्येन केनचित् ॥ 31

॥ इति प्राधानिकं रहस्यं सम्पूर्णम् ॥

वैकृतिकं रहस्यम्

ऋषिरुवाच

त्रिगुणा तामसी देवी सात्त्विकी या त्रिधोदिता ।
सा शर्वा चण्डिका दुर्गा भद्रा भगवतीर्यते ॥ 1

योगनिद्रा हरेरुक्ता महाकाली तमोगुणा ।
मधुकैटभनाशार्थं यां तुष्टावाम्बुजासनः ॥ 2

दशवक्त्रा दशभुजा दशपादाञ्जनप्रभा ।
विशालया राजमाना त्रिंशल्लोचनमालया ॥ 3

स्फुरद्दशनदंष्ट्रा सा भीमरूपाऽपि भूमिह ।
रूपसौभाग्यकान्तीनां सा प्रतिष्ठा महाश्रियः ॥ 4

खड्गबाणगदाशूलचक्रशङ्खभुशुण्डिभृत् ।
परिघं कार्मुकं शीर्षं निश्च्योतद्रुधिरं दधौ ॥ 5

एषा सा वैष्णवी माया महाकाली दुरत्यया ।
आराधिता वशीकुर्यात् पूजाकर्तुश्चराचरम् ॥ 6

सर्वदेवशरीरेभ्यो याऽविर्भूताऽमितप्रभा ।
त्रिगुणा सा महालक्ष्मीः साक्षान्महिषमर्दिनी ॥ 7

श्वेतानना नीलभुजा सिश्वेतस्तनमण्डला ।
रक्तमध्या रक्तपादा नीलजङ्घोरुरुन्मदा ॥ 8

सुचित्रजघना चित्रमाल्याम्बरविभूषणा ।
चित्रानुलेपना कान्तिरूपसौभाग्यशालिनी ॥ 9

अष्टादशभुजा पूज्या सा सहस्रभुजा सती ।
आयुधान्यत्र वक्ष्यन्ते दक्षिणाधःकरक्रमात् ॥ 10

अक्षमाला च कमलं बाणोऽसिः कुलिशं गदा ।
चक्रं त्रिशूलं परशुः शङ्खो घण्टा च पाशकः ॥ 11

शक्तिर्दण्डश्चर्मचापं पानपात्रं कमण्डलुः ।
अलङ्कृतभुजामेभिरायुधैः कमलासनम् ॥ 12

सर्वदेवमयीमीशां महालक्ष्मीमिमां नृप ।
पूजयेत्सर्वलोकानां स देवानां प्रभुर्भवेत् ॥ 13

गौरीदेहात्समुद्भूता या सत्त्वैकगुणाश्रया ।
साक्षात्सरस्वती प्रोक्ता शुम्भसुरनिबर्हिणी ॥ 14

दधौ चाष्टभुजा बाणान् मुसले शुलचक्रभृत् ।
शङ्खं घण्टां लाङ्गलं च कार्मुकं वसुधाधिप ॥ 15

एषा सम्पूजिता भक्त्या सर्वज्ञत्वं प्रयच्छति ।
निशुम्भमथिनी देवी शुम्भासुरनिबर्हिणी ॥ 16

इत्युक्तानि स्वरूपाणि मूर्तीनां तव पार्थिव ।

उपासनं जगन्मातुः पृथगासां निशामय ॥ 17

महालक्ष्मीर्यदा पूज्या महाकाली सरस्वती ।
दक्षिणोत्तरयोः पूज्ये पृष्ठतो मिथुनत्रयम् ॥ 18

विरिञ्चिः स्वरया मध्ये रुद्रो गौर्या च दक्षिणे ।
वामे लक्ष्म्या हृषीकेशः पुरतो देवतात्रयम् ॥ 19

अष्टादशभुजा मध्ये वामे चास्या दशानना ।
दक्षिणेऽष्टभुजा लक्ष्मीर्महतीति समर्चयेत् ॥ 20

अष्टादशभुजा चैषा यदा पूज्या नराधिप ।
दशानना चाष्टभुजा दक्षिणोत्तरयोस्तदा ॥ 21

कालमृत्यू च सम्पूज्यौ सर्वारिष्टप्रशान्तये ।
यदा चाष्टभुजा पूज्या शुम्भासुरनिबर्हिणी ॥ 22

नवास्याः शक्तयः पूज्यास्तदा रुद्रविनायकौ ।
नमो देव्या इति स्तोत्रैर्महालक्ष्मीं समर्चयेत् ॥ 23

अवतारत्रयार्चायां स्तोत्रमन्त्रास्तदाश्रयाः ।
अष्टादशभुजा चैषा पूज्या महिषमर्दिनी ॥ 24

महालक्ष्मीर्महाकाली सैव पोक्ता सरस्वती ।
ईश्वरी पुण्यपापानां सर्वलोकमहेश्वरी ॥ 25

महिषान्तकरी येन पूजिता स जगत्प्रभुः ।
पूजयेज्जगतां धात्रीं चण्डिका भक्तवत्सलाम् ॥ 26

अर्घ्यादिभिरलङ्कारैर्गन्धपुष्पैस्तथाऽक्षतैः ।
धूपैर्दीपैश्च नैवेद्यैर्नानाभक्ष्यसमन्वितैः ॥ 27

रुधिराक्तेन बलिना मांसेन सुरया नृप ।
बलिमांसादिपूजेयं विप्रवर्ज्या मयेरिता ॥ 28

तेषां किल सुरामांसैर्नोक्ता पूजा नृप क्वचित् ।
प्रणामाचमनीयेन चन्दनेन सुगन्धिना ॥ 29

सकर्पूरैश्च ताम्भूलैर्भक्तिभावसमन्वितैः ।
वामभागेऽग्रतो देवाश्छिन्नशीर्षं महासुरम् ॥ 30

पूजयेन्महिषं येन प्राप्तं सायुज्यमीशया ।
दक्षिणे पुरतः सिंहं समग्रं धर्ममीश्वरम् ॥ 31

वाहनं पूजयेद्देव्या धृतं येन चराचरम् ।
कुर्याच्च स्तवनं धीमांस्तस्या एकाग्रमानसः ॥ 32

ततः कृताञ्जलिर्भूत्वा स्तुवीत चरितैरिमैः ।
एकेन वा मध्यमेन नैकेनेतरयोरिह ॥ 33

चरितार्धं तु न जपेज्जपं छिद्रमवाप्नुयात् ।
प्रदक्षिणानमस्कारान् कृत्वा मूर्ध्नि कृताञ्जलिः ॥ 34

क्षमापयेज्जगद्धात्रीं मुहुर्मुहुरतन्द्रितः ।
प्रतिश्लोकं च जुहुयात्पायसं तिलसर्पिषा ॥ 35

जुहुयात् स्तोत्रमन्त्रैर्वा चण्डिकायै शुभं हविः ।
भूयो नामपदैर्देवीं पूजयेत्सुसमाहितः ॥ 36

प्रयतः प्राञ्जलिः प्रह्वः प्रणम्यारोप्य चात्मनि ।
सुचिरं भावयेदीशां चण्डिकां तन्मयो भवेत् ॥ 37

एवं यः पूजयेद्भक्त्या प्रत्यहं परमेश्वरीम् ।
भुक्त्वा भोगान् यथाकामं देवीसायुज्यमाप्नुयात् ॥ 38

यो न पूजयते नित्यं चण्डिकां भक्तवत्सलाम् ।
भस्मीकृत्याऽस्य पुण्यानि निर्दहेत्परमेश्वरी ॥ 39

तस्मात्पूजय भूपाल सर्वलोकमहेश्वरीम् ।
यथोक्तेन विधानेन चण्डिकां सुखमाप्स्यसि ॥ 40

॥ इति वैकृतिकं रहस्यं सम्पूर्णम् ॥

मूर्तिरहस्यम्

ऋषिरुवाच

ॐ । नन्दा भगवती नाम या भविष्यति नन्दजा ।
स्तुता सा पूजिता भक्त्या वशीकुर्याज्जगत्त्रयम् ॥ 1

कनकोत्तमकान्तिः सा सुकान्तिकनकाम्बरा ।
देवी कनकवर्णाभा कनकोत्तमभूषणा ॥ 2

कमलाङ्कुशपाशाब्जैरलङ्कृतचतुर्भुजा ।
इन्दिरा कमला लक्ष्मीः सा श्री रुक्माम्बुजासना ॥ 3

या रक्तदन्तिका नाम देवी प्रोक्ता मयाऽनघ ।
तस्याः स्वरूपं वक्ष्यामि शृणु सर्वभयापहम् ॥ 4

रक्ताम्बरा रक्तवर्णा रक्तसर्वाङ्गभूषणा ।
रक्तायुधा रक्तनेत्रा रक्तकेशाऽतिभीषणा ॥ 5

रक्ततीक्ष्णनखा रक्तदशना रक्तदन्तिका ।
पतिं नारीवानुरक्ता देवी भक्तं भज्जेजनम् ॥ 6

वसुधेव विशाला सा सुमेरुयुगलस्तनी ।
दीर्घौ लम्बावतिस्थूलौ तावतीव मनोहरौ ॥ 7

कर्कशावतिकान्तौ तौ सर्वानन्दपयोनिधी ।
भक्तान् सम्पादयेद्देवी सर्वकामदुघौ स्तनौ ॥ 8

खड्गं पात्रं च मुसलं लाङ्गलं च बिभर्ति सा ।
आख्याता रक्तचामुण्डा देवी योगेश्वरीति च ॥ 9

अनया व्याम्तमखिलं जगत् स्थावरजङ्गमम् ।
इमां यः पूजयेद्भक्त्या स व्याप्नोति चराचरम् ॥ 10

(भुक्त्वा भोगान् यथाकामं देवीसायुज्यमाप्नुयात्)

अधीते य इमं नित्यं रक्तदन्त्या वपुस्स्तवम् ।
तं सा परिचरेद्देवी पतिं प्रियमिवाङ्गना ॥ 11

शाकम्भरी नीलवर्णा नीलोत्पललोचना ।
गम्भिरनाभिस्त्रिवलीविभूषिततनूदरी ॥ 12

सुकर्कशसमोत्तुङ्गवृत्तपीनघनस्तनी ।
मुष्टिं शिलीमुखापूर्णं कमलं कमलालया ॥ 13

पुष्पपल्लवमूलादिफलाढ्यं शाकसञ्चयम् ।
काम्यानन्तरसैर्युक्तं क्षुत्तृण्मृत्युभयापहम् ॥ 14

कार्मुकं च स्फुरत्कान्ति बिभ्रती परमेश्वरी ।
शाकम्भरी शताक्षी सा सैव दुर्गा प्रकीर्तिता ॥ 15

विशोका दुष्टदमनी शमनी दुरितापदाम् ।
उमा गौरी सती चण्डी कालिका सा च पार्वती ॥ 16

शाकम्भरीं स्तुवन् ध्यायन् जपन् सपूजयन्नमन् ।
अक्षय्यमश्नुते शीघ्रमन्नपानामृतं फलम् ॥ 17

भीमाऽपि नीलवर्णा सा दंष्ट्रादशनभासुरा ।
विशाललोचना नारी वृत्तपीनपयोधरा ॥ 18

चन्द्रहासं च डमरुं शिरः पात्रां च बिभ्रती ।
एकवीरा कालरात्री सैवोक्ता कामदा स्तुता ॥ 19

तेजोमण्डलदुर्धर्षा भ्रामरी चित्रकान्तिभृत् ।
चित्रानुलेपना देवी चित्राभरणभूषिता ॥ 20

चित्रभ्रमरपाणिः सा महामारीति गीयते ।
इत्येका मूर्तयो देव्या याः ख्याता वसुधाधिप ॥ 21

जगन्मातुश्शुश्चण्डिकायाः कीर्तिताः कामधेनवः ।

इदं रहस्यं परमं अ वाच्यं कस्यचित्त्वया ॥ 22

व्याख्यानं दिव्यमूर्तीनामभीष्टफलदायकम् ।
तस्मात् सर्वप्रयत्नेन देवीं जप निरन्तरम् ॥ 23

सप्तजन्मार्जितैर्घोरैर्ब्रह्म हत्यासमैरपि ।
पाठमात्रेण मन्त्राणां मुच्यते सर्वकिल्बिषैः ॥ 24

देव्या ध्यानं मयाऽऽख्यातं गुह्यात् गुह्यतरं महत् ।
तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सर्वकामफलप्रदम् ॥ 25

(एतस्यास्त्वं प्रसादेन सर्वमान्यो भविष्यसि ।
सर्वरूपमयी देवी सर्वं देवीययं जगत् ।
अतोऽहं विश्वरूपां तां नमामि परमेश्वरीम् ॥)

॥ इति मूर्तिरहस्यं सम्पूर्णम् ॥

अपराधक्षमापणस्तोत्रम्

अपराधशतं कृत्वा जगदम्बेति चोच्चरेत् ।
यां गतिं समवाप्नोति न तां ब्रह्मादयः सुराः ॥ 1

सापराधोऽस्मि शरणं प्राप्तस्त्वां जगदम्बिके ।
इदानीमनोकम्प्योऽहं यथेच्छसि तथा कुरु ॥ 2

अज्ञानाद्विस्मृतेर्भ्रान्त्या यन्न्यूनमधिकं कृतम् ।
तत्सर्वं क्षम्यतां देवी प्रसीद परमेश्वरि ॥ 3

कामेश्वरि जगन्मातः सच्चिदानन्दविग्रहे ।
गृहाणार्चामिमां प्रीत्या प्रसीद परमेश्वरि ॥ 4

सर्वरूपमयी देवी सर्वं देवीमयं जगत् ।
अतोऽहं विश्वरूपां त्वां नमामि परमेश्वरीम् ॥ 5

यदक्षरं परिभ्रष्टं मात्राहीनं च यद्भवेत् ।
पूर्णं भवतु तत्सर्वं त्वत्प्रसादान्महेश्वरि ॥ 6

यदत्र पाठे जगदम्बिके मया
विसर्गबिन्द्वक्षरहीनमीरितम् ।
तदस्तु सम्पूर्णतमं प्रसादतः
सङ्कल्पसिद्धिश्च सदैव जायताम् ॥ 7

यन्मात्राबिन्दुद्वितयपदपदद्वन्द्ववर्णादिहीनं
भक्त्याऽभक्त्यानुपूर्वं प्रसभकृतिवशाद् व्यक्तमव्यक्तमम्ब ।
मोहादज्ञानतो वा पठितमपठितं साम्प्रतं ते स्तवेस्मिन्
तत्सर्वं साङ्गमास्तां भगवति वरदे त्वत्प्रसादात् प्रसीद ॥ 8

प्रसीद भगवत्यम्ब प्रसीद भक्तवत्सले ।
प्रसादं कुरु मे देवि दुर्गे देवि नमोऽस्तु ते ॥ 9

॥ इति अपराधक्षमापणस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

देवीस्त्रोत्राः

आनन्दलहरी

भवानि स्तोतुं त्वां प्रभवति चतुर्भिर्न वदनैः
प्रजानामीशानस्त्रिपुरमथनः पञ्चभिरपि ।
न षड्भिः सेनानीर्दशशतमुखैरप्यहिपति–
स्तदाऽन्येषां केषां तथय कथमस्मिन्नवसरः ॥ 1

घृतक्षीरद्राक्षामधुमधुरिमा कैरपि पदै–
र्विशिष्यानाख्येयो भवति रसमामात्रविषयः ।
तथा से सौन्दर्यं परमशिवदृङ्मात्रविषयः
कथङ्कारं ब्रूमः सकलनिगमागोचरगुणे ॥ 2

मुखे ते ताम्बूलं नयनयुगले कज्जलकला
ललाटे काश्मीरं विलसति गले मौक्तिकलता ।
स्फुरत्काञ्ची शाटी पृथुकटितटे हाटकमयी
भजामि त्वां गौरीं नगपतिकिशोरीमविरतम् ॥ 3

विराजन्मन्दारद्रुमकुसुमहारस्तनतटी
नदद्वीणानादश्रवणविलसत्कुण्डलगुणा ।
नताङ्गी मातङ्गीरुचिरगतिभङ्गी भगवती
सती शम्भोरम्भोरुहचटुलचक्षुर्विजयते ॥ 4

नवीनार्कभ्राजन्मणिकनकभूषापरिकरै–
र्वृताङ्गी सारङ्गीरुचिरनयनाऽङ्गीकृतशिवा ।
तटित्पीता पीताम्बरललितमञ्जीरसुभगा
ममापर्णा पूर्णा निरवधिसुखैरस्तु सुमुखी ॥ 5

हिमाद्रेः सम्भुता सुललितकरैः पल्लवयुता
सुपुष्पा मुक्ताभिर्भ्रमरकलिता चालकभारैः ।
कृतस्थाणुस्थाना कुचफलनता सूक्तिसरसा
रुजां हन्त्री गन्त्री विलसति चिदानन्दलतिका ॥ 6

सपर्णामाकीर्णां कतिपयगुणैः सादरमिह
श्रयन्त्यन्ये वल्लीं मम तु मतिरेवं विलसति ।
अपर्णैका सेव्या जगति सकलैर्यत्परिवृतः
पुराणो हि स्थाणुः फलति किल कैवल्यपदवीम् ॥ 7

विधात्री धर्माणां त्वमसि सकलाम्नायजननी
त्वमर्थानां मूलं धनदनमनीयाङ्घ्रिकमले ।
त्वमादिः कामानां जननी कृतकन्दर्पविजये
सतां मुक्तेर्बीजं त्वमसि परब्रह्ममहिषी ॥ 8

प्रभूता भक्तिस्ते यदपि न ममालोलमनस–
स्त्वया ति श्रीमत्या सदयमवलोक्योऽहमधुना ।
पयोदः पानीयं दिशति मधुरं चातकमुखे
भृशं शङ्के कैर्वा विधिभिरनुनीता मम मतिः ॥ 9

कृपाऽपाङ्गालोकं वितर सरसा साधुचरिते
न ते युक्षोपेक्षा मयि शरणदीक्षामुपगते ।
न चेदिष्टं दद्यादनुपदमहो कल्पलतिका
विशेषः सामान्यैः कथमितरवल्लीपरिकरैः ॥ 10

महान्तं विश्वासं तव चरणपङ्केरुहयुगे
निधायान्यन्नैवाश्रितमिह मया दैवतमुमे ।
तथाऽपि त्वच्चेतो यदि मयि न जायेत सदयं
निरालम्बो लम्बोदरजननि कं यामि शरणम् ॥ 11

अयः स्पर्शे लग्नं सपदि लभते हेमपदवीं
यथा रथ्यापाथः शुचि भवति गङ्गौघमिलितम् ।
तथा तत्तत्पापैरतिमलिनमन्तर्मम यदि

त्वयि प्रेम्णा सक्तं कथमिव अ जायेत विमलम् ॥ 12

त्वदन्यस्मादिच्छाविषयफललाभे न नियम–
स्त्वमज्ञानामिच्छाधिकमपि समर्था वितरणे ।
इति प्राहुः प्राञ्चः कमलभवनाद्यास्त्वयि मन–
स्त्वदासक्तं नक्तन्दिवमुचितमीशानि कुरु तत् ॥ 13

स्फुरन्नानारत्नस्फटिकमयभित्तिप्रतिफल–
त्वदाकारं चञ्चच्छशधरकलासौधशिखरम् ।
मुकुन्दब्रह्मेन्द्रप्रभृतिपरिवारं विजयते
तवागारं रम्यं त्रिभुवनमहाराजगृहिणि ॥ 14

निवासः कैलासे विधिशतमुखाद्याः स्तुतिकराः
कुटुम्बं त्रैलोक्यं कृतकरपुटः सिद्धिनिकरः ।
महेशः प्राणेशस्तदवनिधराधीशतनये
न ते सौभाग्यस्य क्वचिदपि मनागस्ति सुलना ॥ 15

वृषो वृद्धो यानं विषमशनमाशा निवसनं
श्मशानं क्रीडाभूर्भुजगनिवहो भूषणविधिः ।
समग्रा सामग्री जगति विदितैव स्मरतिपो–
र्यदेतस्यैश्वर्यं तव जननि सौभाग्यमहिमा ॥ 16

अशेषब्रह्माण्डप्रलयविधिनैसर्गिकमतिः
श्मशानेष्वासीनः कृतभसितलेपः पशुपतिः ।
दधौ कण्ठे हालाहलमखिलभूगोलकृपया
भवत्याः सङ्गत्याः फलमिति च कल्याणि कलये ॥ 17

त्वदीयं सौन्दर्यं निरतिशयमालोक्य परया
भियैवासीद्गङ्गा जलमयतनुः शैलतनये ।

तदेतस्तास्तस्माद्वदनकमलं वीक्ष्य कृपया
प्रतिष्ठामातन्वन्निजशिरसि वासेन गिरिशः ॥ 18

विशालश्रीखण्डद्रवमृगमदाकीर्णघुसृण–
प्रसूनव्यामिश्रं भगवति तवाभ्यङ्गसलिलम् ।
समादाय स्रष्टा चलितपदपांसून्निजकरैः
समाधत्ते सृष्टिं विबुधपुरपङ्केरुहदृशाम् ॥ 19

वसन्ते सानन्दे कुसुमितलताभिः परिवृते
स्फुरन्नानापद्मे सरसि कलहंसालिसुभगे ।
सखीभिः खेलन्तीं मलयपवनान्दोलितजले
स्मरेद्यस्त्वां तस्य ज्वरजनितपीडाऽपसरति ॥ 20

॥ इति आनन्दलहरी सम्पूर्णम् ॥

कनकधारास्तोत्रम्

अङ्गं हरेः पुलकभूषणमाश्रयन्ती
भृङ्गाङ्गनेव मुकुलाभरणं तमालम् ।
अङ्गीकृताखिलविभूतिरपाङ्गलीला
माङ्गल्यदाऽस्तु मम मङ्गलदेवतायाः ॥ 1

मुग्दा मुहुर्विदधती वदने मुरारेः
प्रेमत्रपाप्रणिहितानि गतागतानि ।
मालादृशोर्मधुकरीव महोत्पले या
सा मे श्रियं दिशतु सागरसम्भवायाः ॥ 2

विश्वामरेन्द्रपदविभ्रमदानदक्ष–
मानन्दहेतुरधिकं मुरविद्विषोऽपि ।

ईषन्निषीदतु मयि क्षणमीक्षणार्धा–
मिन्दीवरोदरसहोदरमिन्दिरायाः ॥ 3

आमीलिताक्षिमधिगम्य मुदा मुकुन्द–
मानन्दकन्दमनिमेषमनङ्गतन्त्रम् ।
आकेकरस्थितकनीनिकपक्ष्मनेत्रं
भूत्यै भवेन्मम भुजङ्गशयाङ्गनायाः ॥ 4

बाह्वन्तरे मधुजितः श्रितकौस्तुभे या
हारावलीव हरिनीलमयी विभति ।
कामप्रदा भगवतोऽपि कटाक्षमाला
कल्याणमावहतु मे कमलालयायाः ॥ 5

कालाम्बुदालिललितोरसि कैटभारे–
र्धाराधरे स्फुरति या तटिदङ्गनेव ।
मातुः समस्त जगतां महनीयमूर्ती–
र्भद्राणि मे दिशतु भर्गवनन्दनायाः ॥ 6

प्राप्तं पदं प्रथमतः खलु तत्प्रभावा–
न्माङ्गल्यभाजि मधुमाथिनि मन्मथेन ।
मय्यापतेत्तदिह मन्थरमीक्षणार्धं
मन्दालसं च मकरालयकन्यकायाः ॥ 7

दद्याद्दयानुपवनो द्रविणाम्बुधारां
अस्मिन्नकिञ्चनविहङ्गशिशौ विषण्णे ।
दुष्कर्मघर्ममपनीय चिराय दूरं
नारायणप्रणयिनीनयनाम्बुवाहः ॥ 8

इष्टा विशिष्टमतयोऽपि यया दयार्द्र–

दृष्ट्या त्रिविष्टपपदं सुलभं लभन्ते ।
दृष्टिः प्रहृष्टकमलोदरदीप्तिरिष्टां
पुष्टिं कृषीष्ट मम पुष्करविष्टरायाः ॥ 9

गीर्देवतेति गरुडध्वजसुन्दरीति
शाकम्भरीति शशिशेखरवल्लबेति ।
सिष्टिस्थितिप्रलतकेलिषु संस्थितायै
तस्यै नमस्त्रिभुवनैकगुरोस्तरुण्यै ॥ 10

श्रुत्यै नमोऽस्तु शुभकर्मफलप्रसूत्यै
रत्यै नमोऽस्तु रमणीयगुणार्णवायै ।
शक्त्यै नमोऽस्तु शतपत्रनिकेतनायै
पुष्ट्यै नमोऽस्तु पुरुषोत्तमवल्लभायै ॥ 11

नमोऽस्तु नालीकनिभननायै
नमोऽस्तु दुग्धोदधिजन्मभूम्यै ।
नमोऽस्तु सोमामृतसोदरायै
नमोऽस्तु नारायणवल्लभायै ॥ 12

सम्पत्कराणि सकलेन्द्रियनन्दनानि
साम्राज्यदानविभवानि सरोरुहाक्षि ।
त्वद्वन्दनानि दुरिताहरणोद्यतानि
मामेव मातरनिशं कलयन्तु मान्ये ॥ 13

यत्कटाक्षसमुपासनाविधिः
सेवकस्य सकलार्थसम्पदः ।
सन्तनोति वचनाङ्गमानसै–
स्त्वां मुरारिहृदयेश्वरीं भजे ॥ 14

सरसिजनिलये सरोजहस्ते
धवलतमांशुकगन्धमाल्यशोभे ।
भगवति हरिवल्लभे मनोज्ञे
त्रिभुवनभूतिकरि प्रसीद मह्यम् ॥ 15

दिग्घस्तिभिः कनककुम्भमुखावसृष्ट-
स्ववर्वाहिनीविमलचारुजलप्लुताङ्गीम् ।
प्रातर्नमामि जगतां जननीमशेष-
लोकाधिनाथगृहिणीममृताब्धिपुत्रीम् ॥ 16

कमले कमलाक्षवल्लभे त्वं
करुणापूरतरङ्गितैरपाङ्गैः ।
अवलोकय मामकिञ्चनानां
प्रथमं पात्रमकृत्रिमं दयायाः ॥ 17

स्तुवन्ति ये स्तुतिभिरमीभिरन्वहं
त्रयीमयीं त्रिभुवनमातरं रमाम् ।
गुणाधिका गुरुतरभाग्यभाजिनो
भवन्ति ते भुवि बुधभाविताशयाः ॥ 18

॥ इति कनकधारास्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

कर्पूराधिस्तोत्रम्

कर्पूरं मध्यमान्तृस्वरपरिरहितं सेन्दुवामाक्षियुक्तं
बीजं ते मातरेतत्त्रिपुरहरवधु त्रिःकृतं ये जपन्ति ।
तेषां गद्यानि पद्यानि च मुखकुहरादुल्लसन्त्येव वाचः
स्वच्छन्दं ध्वान्तधाराधररुचिरुचिरे सर्वसिद्धिं गतानाम् ॥
1

ईशानस्सेन्दुवामश्रवणपरिगतो बीजमन्यन्महेशि
द्वन्द्वन्ते मन्दचेता यदि जपति जनो वारमेकं कदाचित् ।
जित्वा वाचामधीशं धनदमपि चिरं मोहयन्नम्बुजाक्षी–
वृन्दं चन्द्रार्धचूडे प्रभवति स महाघोरबाणावतंसे ॥
2

ईशो वैश्वानरस्थः शशधरविलसद्वामनेत्रेण युक्तो
बीजं ते द्वन्द्वमन्यद् विगलितचिकुरे कालिके ये जपन्ति ।
द्वेष्टारं घ्नन्ति ते च त्रिभुवनमपि ते वश्यभावं नयन्ति
सृक्कद्वन्द्वा स्रधाराद्वयधरवदने दक्षिणे त्र्क्षरेति ॥
3

ऊर्ध्वं वामे कृपाणं करलमलतले छिन्नमुण्डं तथाऽधः
सव्ये चाभीर्वरं च त्रिजगदघहरे दक्षिणे कलिके च ।
जप्त्वैतन्नाम ये वा तव मनिविभवं भावयन्त्येतदम्ब
तेषामष्टौ करस्थाः प्रकटितरदने सिद्धयस्त्र्यम्बकस्य ॥
4

वर्गाद्यं वह्निसंस्थं विधुरतिललितं तत्त्रयं कूर्चयुग्मं
लज्जाद्वन्द्वं च पश्चात् स्मितमुखि तदधष्ठद्वयं योजयित्वा ।
मातर्ये ये जपन्ति स्मरहरमहिले भवयन्तस्स्वरूपं
ते लक्ष्मीलास्यलीलाकमलदलदृशः कामरूपा भवन्ति ॥ 5

प्रत्येकं वा द्वयं वा त्रयमपि च परं बीजमत्यन्तगुह्यं
त्वन्नाम्ना योजयित्वा सकलमपि सदा भावयन्तो जपन्ति ।
तेषां नेत्रारविन्दे विहरति कमला वक्त्रशुभ्रांशुबिम्बे
वाग्देवी देवि मुण्डस्रगतिशयलसत्कण्ठि पीनस्तनाढ्ये ॥
6

वदामस्ते किं वा जननि वयमुच्चैर्जडधियो
न धाता नापीशो हरिरपि न ते वेत्ति परमम् ।

तथाऽपि त्वद्भक्तिर्मुखरयति चास्माकममिते
तदेतत् क्षन्तव्यं न खलु पशुरोषः समुचितः ॥ 7

प्रसूते संसारं जननि भवती पालयति च
समस्तं क्षित्यादि प्रलयसमये संहरति च ।
अतस्त्वं धाताऽसि त्रिभुवनपतिः श्रीपतिरपि
महेशोऽपि प्रायस्सकलमपि किं स्त्ॐइ भवतीम् ॥ 8

अनेके सेवन्ते भवदधिकगीर्वाणनिवहान्
विमूढास्ते मातः किमपि न हि जानन्ति परमम् ।
समाराध्यामाद्यां हरिहरविरिञ्चादिविबुधैः
प्रपन्नोऽस्मि स्वैरं रतिरसमहानन्दनिरताम् ॥ 9

धरित्री कीलालं शुचिरपि समीरोऽपि गगनं
त्वमेका कल्याणी गिरिशरमणी कालि सकलम् ।
स्तुतिः का ते मातर्निजकरुणया मामगतिकं
प्रसन्ना त्वं भूया भवमनु न भूयान्मम जनुः ॥ 10

इदं स्तोत्रं मातस्तव मनुसमुद्धारणजनुः
स्वरूपाख्यं पादाम्बुजयुगलपूजाविधियुतम् ।
निशार्धं वा पूजासमयमधि वा यस्तु पठति
प्रलापस्तस्यापि प्रसरति कवित्वामृतरसः ॥ 11

कुरङ्गाक्षीवृन्दं तमनुसरति प्रेमतरलं
वशस्तस्य क्षोणीपतिरपि कुबेरप्रतिनिधिः ।
रिपुः कारागारं कलयति च तं केलिकलया
चिरं जीवन्मुक्तः प्रभवति स भक्तः प्रतिजनुः ॥ 12

॥ इति कर्पूरादिस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

कल्याणवृष्टिस्तवः

कल्याणवृष्टिभिरिवामृतपूरिताभि–
र्लक्ष्मीस्वयंवरणमङ्गलदीपिकाभिः ।
सेवाभिरम्ब तव पादसरोजमूले
नाकारि किं मनसि भाग्यवतां जनानाम् ॥ 1

एतामदेव जननि स्पृहणीयमास्ते
त्वद्वन्दनेषु सलिलस्थगीते च नेत्रे ।
सान्निध्यमुद्यदरुणायुतसोदरस्य
त्वद्विग्रहस्य परया सुधया प्लुतस्य ॥ 2

ईशत्वनामकलुषाः कति वा न सन्ति
ब्रह्मादयः प्रतिभावं प्रलयाभिभूताः ।
एकस्स एव जननि स्थिरसिद्धिरास्ते
यः पादयोस्तव सकृत् प्रणतिं करोति ॥ 3

लब्ध्वासकृत् त्रिपुरसुन्दरि तावकीनं
कारुण्यकन्दलितकान्तिभरं कटाक्षम् ।
कन्दर्पकोटिसुभगास्त्वयि भक्तिभाजः
संमोहयन्ति तरिणीभुवनत्रयेऽपि ॥ 4

ह्रीङ्कारमेव तव नाम गृणन्ति वेदा
मातस्त्रिकोणनिलये त्रिपुरे त्रिनेत्रे ।
त्वत्संस्मृतौ यमभटाभिभवं विहाय
दीव्यन्ति नन्दनवने सहलोकपालैः ॥ 5

हन्तुः पुरामधिगलं परिपीयमानः

क्रूरः कथं न भविता गरलस्य वेगः ।
नाश्वासनाय यदि मातरिदं तवार्धं
देहस्य शत्वदमृताप्लुतशीतलस्य ॥ 6

सर्वज्ञतां सदसि वाक्पटुतां प्रसूते
देवि त्वदङ्घ्रिसरसीरुहयोः प्रणामः ।
किं च स्फुरन्मकुटमुज्ज्वलमातपत्रं
द्वे छमरे च महतीं वसुधां ददाति ॥ 7

कल्पद्रुमैरभितमतप्रतिपादनेषु
कारुण्यवारिधिभिरम्ब भवत्यटाक्षैः ।
आलोकय त्रिपुरसुन्दरि मामनाथं
त्वय्येव भक्तिभरितं त्वयि बद्धतृष्णाम् ॥ 8

हन्तेतरेष्वपि मनांसि निधाय चान्ये
भक्तिं वहन्ति किल पामरदैवतेषु ।
त्वामेव देवि मनसा समनुस्मरामि
त्वामेव न्ॐइ शरणं जननि त्वमेव ॥ 9

लक्ष्येषु सत्स्वपि कटाक्षनिरीक्षणाना–
मालोकय त्रिपुरसुन्दरि मां कदाचित् ।
नूनं मया तु सदृशः करुणैकपात्रं
जातो जनिष्यति जनो न च जायते वा ॥ 10

ह्रीं ह्रीमिति प्रतिदिनं जपतां तवाख्यां
किं नाम दुर्लभमिह त्रिपुराधिवासे ।
मालाकिरीटमदवारणमाननीया
तान्सेवते वसुमती स्वयमेव लक्ष्मीः ॥ 11

सम्पत्कराणि सकलेन्द्रियनन्दनानि
साम्राज्यदाननिरतानि सरोरुहाक्षि ।
त्वद्वन्दनानि दुरिताहरणोद्यतानि
मामेव मातरनिशं कलयन्तु नान्यम् ॥ 12

कल्पोपसंहृतिषु कल्पितताण्डवस्य
देवस्य खण्डपरशोः परभैरवस्य ।
पाशाङ्कुशैक्षवशरासनपुष्पबाणा
सा साक्षिणे विजयते तव मूर्तिरेका ॥ 13

लग्नं सदा भवतु मातरिदं तवार्धं
तेजः परं बहुलकुङ्कुमपङ्कशोणम् ।
भास्वत्किरीटममृतांशुकलावतंसं
मध्येत्रिकोणनिलयं परमामृतार्द्रम् ॥ 14

ह्रीङ्कारमेव तव नाम तदेव रूपं
त्वन्नाम दुर्लभमिह त्रिपुरे गृणन्ति ।
त्वत्तेजसा परिणतं वियदाधिभूतं
सौख्यं तनोति सरसीरुहसम्भवादेः ॥ 15

ह्रीङ्कारत्रयसम्पुटेन महता मन्त्रेण सन्दीपितं
स्तोत्रं यः प्रतिवासरं तव पुरो मातर्जपेन्मन्त्रवित् ।
तस्य क्षोणिभुजो भवन्ति वशगा लक्ष्मीश्चिरस्थायिनी
वाणी निर्मलसूक्तिभारभरिता जागर्ति दीर्घं वयः ॥ 16

॥ इति कल्याणवृष्टिस्तवः सम्पूर्णम् ॥

भवानीभुजङ्गम्

षडाधारपङ्केरुहान्तर्विराजत्
सुषुम्नान्तरालेषु तेजोल्लसन्तीम् ।
सुधामण्डलं द्रावयन्तीं पिबन्तीं
सुधामूर्तिमीडे महानन्दरूपाम् ॥ 1

ज्वलत्कोटिबलार्कभासाऽरुणाङ्गीं
सुलावण्यशृङ्गारशोभाभिरामाम् ।
महापद्मकिञ्जल्कमध्ये विराजत्–
त्रिखोणोल्लसन्तीं भजे श्रीभवानीम् ॥ 2

क्वणत्किङ्किणीनूपुरोद्भासिरत्न–
प्रभालीढलाक्षार्द्रपादारविन्दम् ।
अजेशाच्युताद्यैस्सुरैस्सेव्यमानं
महादेवि मन्मूर्ध्नि ते भावयामि ॥ 3

सुशोणाम्बराबद्धनीवीविराजन्–
महारत्नकाञ्चीकलापं नितम्बम् ।
स्फुरद्दक्षिणावर्तनाभिं च तिस्रो
वलीरम्ब ते रोमराजिं भजेऽहम् ॥ 4

लसद्वृत्तमुत्तुङ्गमाणिक्यकुम्भो–
पमश्रीस्तनद्वन्द्वमम्बाम्बुजाक्षि ।
भजे दुग्धपूर्णाभिरामं त्वदीयं
महाहारदीप्तं सदा विस्मितास्ये ॥ 5

शिरीषप्रसोनोल्लसद्बाहुदण्डै–
र्ज्वलद्बाणकोदण्डपाशाङ्कुशैश्च ।
चलत्कङ्कणोदारकेयूरभूषो–
ज्ज्वलद्भिर्लसन्तीं भजे श्रीभवानीम् ॥ 6

शरत्पूर्णचन्द्रप्रभापूर्णबिम्बा-
धरस्मेरवक्त्रारविन्दां सुशान्ताम् ।
सुरत्नावलीहारताटङ्कशोभां
महसुप्रसन्नां भजे श्रीभवानीम् ॥ 7

सुनासापुटं सुअम्दरभ्रूललाटं
तवौष्ठश्रियं दानदाक्षं कटाक्षम् ।
ललाटे लसद्गन्धकस्तूरिभूषं
स्फुरच्छ्रीमुखाम्भोजमीडेऽहमम्ब ॥ 8

चलत्कुन्तलान्तर्भ्रमद्भृङ्गवृन्दं
घनस्निग्धम्मिल्लभूषोज्ज्वलं से ।
स्फुरन्मौलिमाणिक्यबद्धेन्दुरेखा-
विलासोल्लसद्दिव्यमूर्धानमीडे ॥ 9

इति श्रीभवानी स्वरूपं तवेवं
प्रपञ्चात्परं चातिसूक्ष्मं प्रसन्नम् ।
स्फुरत्वम्ब डिम्भस्य मे हृत्सरोजे
सदा वाङ्मयं सर्वतीजोमयं च ॥ 10

गणेशाभिमुख्याखिलैश्शक्तिबृन्दै-
र्वृतां वै स्फुरच्चक्रराजोल्लसन्तीम् ।
परां राजराजेश्वरि त्रैपुरि त्वां
शिवाङ्कोपरिस्थां शिवां भवयामि ॥ 11

त्वमर्कस्त्वमिन्दुस्त्वमग्निस्त्वमाप-
स्त्वमाकाशभूवायवस्त्वं महत्त्वम् ।
त्वदन्यो न कश्चित्प्रपञ्चोऽस्ति सर्वं

त्वमानन्दसंवित्स्वरूपां भजेऽहम् ॥ 12

श्रुतीनामगम्ये सुवेदागमज्ञा
महिम्नो न जानन्ति पारं तवाम्ब ।
स्तुति कर्तुमिच्छामि ते त्वं भवानि
क्षमस्वेदमत्र प्रमुग्धः किलाहम् ॥ 13

गुरुस्त्वं शिवस्त्वं च शक्तिस्त्वमेव
त्वमेवासि माता पिता च त्वमेव ।
त्वमेवासि विद्या त्वमेवासि बन्धु–
र्गतीर्मे मतिर्देवि सर्वं त्वमेव ॥ 14

शरण्ये वरेण्ये सुकारुण्यमूर्ते
हिरण्योदराद्यैरगण्ये सुपुण्ये ।
भवारण्यभीतेश्च मां पाहि भद्रे
नमस्ते नमस्ते नमस्ते भवानि ॥ 15

इतीमाम् महच्छ्रीभवानिबुजङ्गं
स्तुतिं यः पठेद्भक्तियुक्तश्च तस्यै ।
स्वकीयं पदं शाश्वतं वेदसारं
श्रियं चाष्टसिद्धिं भवानी ददाति ॥ 16

भवानी भवानी भवानी त्रिवार–
मुदारं मुदा सर्वदा ये जपन्ति ।
न शोकं न मोहं न पापं न भीतिः
कदाचित कथञ्चित् कुतश्चिज्जनानाम् ॥ 17

॥ इति भवानीभुजङ्गं सम्पूर्णा ॥

मीनाक्षीस्तोत्रम्

श्रीविद्ये शिववामभागनिलये श्रीराजराजार्चिते
श्रीनाथादिगुरुस्वरूपविभवे चिन्तामणीपिठिके ।
श्रीवाणीगिरिजानुताङ्घ्रिकमले श्रीशाम्भवी श्रीशिवे
मध्याह्ने मलयध्वजाधिपसुते मां पाहि मीनाम्बिके ॥ 1

चक्रस्थेऽचपले चराचरजगन्नाथे जगत्पूजिते
आर्तालीवरदे नताभयकरे वक्षोजभारान्विते ।
विद्ये वेदकलापमौलिविदिते विद्युल्लताविग्रहे
मातः पूर्णसुधारसार्द्रहृदये मां पाहि मीनाम्बिके ॥ 2

कोटीराङ्गदरत्नकुण्डलधरे कोदण्डबाणाञ्चिते ।
कोकाकारकुचद्वयोपरिसत्प्रालम्बहाराञ्चिते ।
शिञ्जन्नूपुरपादसारसमणिश्रीपादुकालङ्कृते
मद्दारिद्र्यभुजङ्गगारुडखगे मां पाहि मीनाम्बिके ॥ 3

ब्रह्मेशाच्युतगीयमानचरिते प्रेतासनान्तस्स्थिते
पाशोदङ्कुशचापबाणकलिते बाचेन्दुचूडाञ्चिते ।
बाले बालकुरङ्गलोलनयने बालार्ककोट्युज्ज्वले
मुद्राराधितदैवते मुनिसुते मां पाहि मीनाम्बिके ॥ 4

गन्धर्वामरयक्षपन्नगनुते गङ्गाधरालिङ्गिते
गायत्रीगरुडासने कमलजे सुश्यामले सुस्थिते ।
खातीते खलदारुपावकशिखे खद्योतकोट्युज्ज्वले
मन्त्राराधिरदैवते मुनिसुते मां पाहि मीनाम्बिके ॥ 5

नादे नारदतुम्बुराद्यविनुते नादान्तनादात्मिके
नित्ये नीललतात्मिके निरुपमे नीवारशोकोपमे ।

कान्ते कामकले कदम्बनिलये कामेश्वराङ्कस्थिते
मद्विद्ये मदभीष्टकल्पलतिके मां पाहि मीनाम्बिके ॥ 6

वीणानादनिमीलितार्धनयने विस्रस्तचीलीभरे
ताम्बूलारुणपल्लवाधरयुते ताटङ्कहारान्विते ।
श्यामे चन्द्रकलावतंसकलिते कस्तूरिकाफालिके
पूर्णे पूर्णकलाभिरामवदने मां पाहि मीनाम्बिके ॥ 7

शब्दब्रह्ममयी चराचरमयी ज्योतिर्मयी वाङ्मयी
नित्यानन्दमयी निरञ्जनमयी तत्त्वंमयी चिन्मयी ।
तत्त्वातीतमयी परात्परमयी मायामयी श्रीमयी
सर्वैश्वर्यमयी सदाशिवमयी मां पाहि मीनाम्बिके ॥ 8

॥ इति मीनाक्षीस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

श्यामलानवरत्नमालिका

ओङ्कारपञ्जरशुकीमुपनिषदुद्यानकेलिकलकण्ठीम् ।
आगमविपिनमयूरीमार्यामन्तर्विभावये गौरीम् ॥ 1

दयमानदिर्घनयनां देशिकरूपेण दर्शिताभ्युदयाम् ।
वामकुचनिहितवीणां वरदां सङ्गीतमातृकां वन्दे ॥ 2

श्यामलिमसौकुमार्यां सौन्दर्यानन्दसम्पदुन्मेषाम् ।
तरुणिमकरुणापूरां मदजलकल्लोललोचनां वन्दे ॥ 3

नखमुखमुखरितवीणानादरसास्वादनवनवोल्लासम् ।
मुखमम्ब मोदयतु मां मुक्ताताटङ्क मुग्धहसितं ते ॥ 4

सरिगमपदनिसतान्तां वीणासङ्क्रान्तकान्तहस्तां ताम् ।
शान्तां मृदुलस्वान्तां कुचभरतान्तां नमामि शिवकान्ताम् ॥ 5

अवटुतटिघटितचूलीताडिततालीपलाशताटङ्काम् ।
वीणावादनवेलाकम्पितशीर्षां नमामि मातङ्गीम् ॥ 6

मणिभङ्गमेचकाङ्गीं मातङ्गीं न्ॐइ सिद्धमातङ्गीम् ।
यौवनवसारङ्गीं सङ्गीताम्भोरुहानुभवभृङ्गीम् ॥ 7

वीणारवानुषङ्गं विकचमदामोदमादुरीभृङ्गम् ।
करुणापूरतरङ्गं कलये मातङ्गकन्याकाऽपाङ्गम् ॥ 8

मेचकमासेचनकं मिथ्यादृष्टान्तमध्यभागं ते ।
मातः स्वरूपमनिशं मङ्गलसङ्गीतसौरभं मन्ये ॥ 9

॥ इति श्यामलानवरत्नमालिकास्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

विश्वसारतन्त्र

नमस्ते शरण्ये शिवे सानुकम्पे
नमस्ते जगद्व्यापिके विश्वरूपे ।
नमस्ते जगद्वन्द्यपादारविन्दे
नमस्ते जगत्तारिणि त्राहि दुर्गे ॥

नमस्ते जगच्चिन्त्यमानस्वरूपे
नमस्ते महायोगिनि ज्ञानरूपे ।
नमस्ते सदानन्दनन्दस्वरूपे
नमस्ते जगत्तारिणि त्राहि दुर्गे ॥

अनाथस्य दीनस्य तृष्णातुरस्य
भयार्तस्य भितस्य बद्धस्य जन्तोः ।
त्वमेका गतिर्देवि निस्तारदत्रि
नमस्ते जगत्तारिणि त्राहि दुर्गे ॥